

INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM 2021

dr hab. Renata Lisowska, prof. UŁ
dr Jakub Grabowski

Publikacja na podstawie ekspertyzy wykonanej na zlecenie
Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego

Wielkopolskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

Projekt finansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego
i Samorząd Województwa Wielkopolskiego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego
Programu Operacyjnego na lata 2014-2020

Wykonawca:

ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.
ul. Grunwaldzka 5
99-301 Kutno

Zespół badawczy w składzie:

dr hab. Renata Lisowska, prof. UŁ
dr Jakub Grabowski

Zamawiający:

Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34, 61-754 Poznań

Wielkopolskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

ISBN: 978-83-64765-31-5

Poznań, lipiec 2021 r.

Spis treści

Spis treści	3
Wstęp	4
1. Wprowadzenie do problematyki IOB	6
1.1. PODSTAWY TEORETYCZNE DOTYCZĄCE IOB I ICH ROZWOJU – PODSTAWOWE POJĘCIA I KLASYFIKACJA	6
1.2. MIEJSCE IOB W ROZWOJU REGIONALNYM	11
1.3. PODSTAWY ORGANIZACYJNO-PRAWNE FUNKCJONOWANIA IOB W POLSCE	16
2. IOB w województwie wielkopolskim	21
2.1. IDENTYFIKACJA I CHARAKTERYSTYKA IOB	21
2.2. CHARAKTERYSTYKA OFERTY IOB ORAZ JEJ ODBIORCÓW	38
2.3. OKREŚLENIE POTENCJAŁU KADROWEGO IOB	60
2.4. BARIERY PROWADZENIA (ROZWOJU) DZIAŁALNOŚCI ORAZ POTRZEBY IOB.....	62
3. Ocena IOB w województwie wielkopolskim przez przedsiębiorców, którzy korzystali/korzystają z ich oferty	66
3.1. ZAKRES USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ IOB, Z KTÓRYCH KORZYSTALI PRZEDSIĘBIORCY.....	66
3.2. MOTYWY KORZYSTANIA PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA Z USŁUG IOB	72
3.3. OCENA JAKOŚCI USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ IOB.....	74
3.4. ZGODNOŚĆ OFERTY Z POTRZEBAMI PRZEDSIĘBIORSTW	76
4. Wnioski i rekomendacje	82
5. Załączniki	90
KWESTIONARIUSZ CAWI/CATI	90
SCENARIUSZ TDI	98
WYKAZ ŹRÓDEŁ.....	99

Wstęp¹

Odpowiednio ukształtowane środowisko działalności gospodarczej stanowi istotny czynnik rozwoju regionalnego, wpływający na atrakcyjność inwestycyjną i konkurencyjność obszaru. Szczególnie istotną rolę w tym zakresie odgrywają instytucje otoczenia biznesu (IOB), które wspierają działalność przedsiębiorstw, oddziałują na absorpcję wiedzy i innowacji, sprzyjają podejmowaniu decyzji lokalizacyjnych i warunkują proces wspólnego uczenia się, zwiększając w ten sposób konkurencyjność i innowacyjność gospodarki.

IOB stanowią wyraźny i trwały element systemu wspierania przedsiębiorczości regionów i są uznawane za element polityki regionalnej. Ich znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności oraz potrzebę wsparcia ich rozwoju (wzmocnienia potencjału, profesjonalizacji usług i ich dostosowania do potrzeb rynku) akcentują zapisy dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie kraju, m.in. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* i *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*. Co warto podkreślić, w dokumentach tych wśród projektów strategicznych istotnych dla osiągnięcia wyznaczonych w nich celów wyróżniono także projekt *Profesjonalne Instytucje Otoczenia Biznesu*. IOB są także elementem *Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*, w której znaleźć można zapisy dotyczące wsparcia profesjonalizacji ich usług czy lepszego wykorzystania ich potencjału na rzecz rozwoju innowacyjnego, a wśród wyodrębnionych pakietów działań znajduje się pakiet ukierunkowany na rozwój IOB w regionie, tj. Profesjonalne Otoczenie Biznesu.

Mając na uwadze rolę IOB w rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności regionu istotnym było więc zdiagnozowanie aktualnej sytuacji tego rodzaju instytucji w województwie wielkopolskim. W inwentaryzacji IOB ważne było przy tym nie tylko uwzględnienie ich aktualnego stanu liczbowego i zakresu oferty, lecz także identyfikacja zmian jakie nastąpiły w ostatnich latach w otoczeniu biznesu, ocena świadczonych przez IOB usług, określenie najważniejszych potrzeb IOB oraz wskazanie perspektyw ich dalszego rozwoju w regionie. Istotnym obszarem analizy było także przedstawienie perspektywy przedsiębiorstw korzystających z usług świadczonych przez wielkopolskie IOB.

Badanie stanowi odpowiedź na istniejące braki wiedzy nt. IOB w województwie wielkopolskim. Obecnie brakuje bowiem opracowań, które w sposób kompleksowy (wieloaspektowy) przedstawiałyby aktualną sytuację IOB na poziomie regionalnym. Wyniki przeprowadzonych analiz będzie można wykorzystać w procesie wdrażania *Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027*. Dostarcza ono również rekomendacji dla Samorządu Województwa Wielkopolskiego dotyczących działań, jakie należy podejmować na rzecz rozwoju IOB w regionie. Opracowanie stanowi jednocześnie aktualizację informacji zawartych w ekspertyzie zrealizowanej w 2015 roku na zlecenie Wielkopolskiego

¹ Na podstawie Szczegółowego Opisu Przedmiotu Zamówienia za: A. Świdurska, W. Jagodziński, Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015.

Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego (WROT) pt. *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim*.

Na potrzeby przedmiotowej analizy zastosowanych zostało kilka metod badawczych:

- analiza danych zastanych (ang. *desk research* – DR) – obejmowała analizę dostępnej literatury naukowej i nienaukowej, aktów prawnych, dokumentów strategicznych i planistycznych funkcjonujących na poziomach unijnym, krajowym, regionalnym, lokalnym dotyczących problematyki IOB;
- analizy statystyczne i przestrzenne odnoszące się zarówno do rozmieszczenia IOB, jak i ich oddziaływania na rozwój przedsiębiorczości oraz innowacyjności;
- wywiady CATI (ang. *Computer-Assisted Telephone Interview*)/ankiety CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview*) z przedstawicielami wielkopolskich IOB (badanie na próbie pełnej). Zrealizowane zostały łącznie 44 wywiady, przy czym biorąc pod uwagę powiązania różnego rodzaju podmiotów udzielane odpowiedzi odnosiły się do działalności 49 IOB zidentyfikowanych jako działające w Wielkopolsce.
- telefoniczne wywiady pogłębione (ang. *Telephone In-depth Interview* – TDI) z przedstawicielami przedsiębiorstw korzystających z usług IOB zlokalizowanych w różnych podregionach Wielkopolski. Zrealizowano łącznie 70 TDI, przy czym najwięcej firm uczestniczących w badaniu funkcjonowało w podregionie leszczyńskim, Poznaniu i podregionie poznańskim. Przedsiębiorstwa były także zróżnicowane branżowo. Wśród biorących udział w badaniu klientów IOB dominowały przedsiębiorstwa usługowe, z branży budowlanej, produkcyjne, z branży sportowo-rekreacyjnej, doradczo-szkoleniowej oraz transportowej. Należy podkreślić, że struktura branżowa respondentów nie odzwierciedla struktury obsługiwanych przez IOB klientów. Jest ona bowiem pochodną gotowości firm do udziału w badaniu i poświęcenia czasu na udział w wywiadach.

1. Wprowadzenie do problematyki IOB

Rozwój szeroko rozumianej przedsiębiorczości, zarówno nowych podmiotów, jak i tych już istniejących jest w dużym stopniu zależny od postaw samych zainteresowanych, tym niemniej wymaga wystąpienia określonych sprzyjających warunków w szeroko rozumianym otoczeniu. Patrząc na ten aspekt z jeszcze innego punktu widzenia można powiedzieć, że rozwój przedsiębiorczych postaw wiąże się z umiejętnością wykorzystania warunków otoczenia: sprzyjającego popytu, warunków prawnych, dostępnych źródeł finansowania czy wreszcie zaniechań konkurentów. Innymi słowy o sukcesie rynkowym przesądza umiejętność wykorzystywania szans rynkowych połączona z minimalizowaniem występujących zagrożeń i niekorzystnych okoliczności. Nie zawsze przy tym kompetencje przedsiębiorców pozwalają na sprawne zarządzanie rozwojem firm bądź też zaistniałe okoliczności wymagają specjalistycznego wsparcia, np. prawnego czy w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. W takich sytuacjach uwidacznia się potencjalna rola wyspecjalizowanych podmiotów, takich jak IOB, posiadających bazę materialną, techniczną, zasoby ludzkie i kompetencyjne niezbędne do świadczenia usług na rzecz przedsiębiorstw ukierunkowanych na kreowanie ich potencjału rozwojowego².

Potrzeby i wyzwania rozwojowe przedsiębiorstw są bardzo szerokie i zależne od ich wielkości, branży, celów rozwojowych itd. Mogą wiązać się z podstawowymi aspektami związanymi chociażby z poszukiwaniem nisz rynkowych, ale równie dobrze mogą odnosić się do rozwoju działalności innowacyjnej. Warto także zwrócić uwagę, że ze względu na dużą liczbę programów pomocy publicznej oraz skomplikowany system instytucjonalno-prawny przedsiębiorcy coraz częściej potrzebują pomocy przy inicjowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. Tym samym IOB oraz instrumenty, którymi dysponują odgrywają coraz ważniejszą rolę we wspieraniu przedsiębiorców, w szczególności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)³.

1.1. Podstawy teoretyczne dotyczące IOB i ich rozwoju – podstawowe pojęcia i klasyfikacja

W literaturze przedmiotu oraz w praktyce życia gospodarczego funkcjonuje wiele definicji IOB. Samo pojęcie posiada różne nazwy, np. instytucje wspierające przedsiębiorców, instytucje zaplecza biznesowego, instytucje wspomagające biznes, instytucje okołobiznesowe⁴. Niezależnie od stosowanej terminologii kluczowy jest sam sposób rozumienia tego czym są tego rodzaju podmioty.

W. Burdecka (2004) w raporcie z badania przeprowadzonego na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości określa IOB jako instytucje non-profit lub przeznaczające zysk na cele statutowe, zgodnie z zapisami w statucie lub równoważnym dokumencie.

² Burdecka W., Instytucje otoczenia biznesu, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004, s. 5.

³ Dorożyński T., Instytucje otoczenia biznesu a rozwój przedsiębiorstw – ujęcie regionalne, Zarządzanie i Finanse, nr 1/2013, s. 135.

⁴ Ibidem, s. 135.

Podmioty te powinny posiadać odpowiednią bazę i zasoby (niezbędne do świadczenia usług na rzecz przedsiębiorców. Wydaje się jednak zasadne uproszczenie podejścia, za T. Dorożyńskim⁵, które uznaje za IOB **podmioty, które oferują przedsiębiorcom różnego rodzaju usługi wspierające prowadzenie działalności gospodarczej**. Pomoc ta może być udzielana odpłatnie lub nieodpłatnie osobom zakładającym działalność gospodarczą lub przedsiębiorstwom już funkcjonującym, w celu stymulowania ich rozwoju. Wydaje się, że tego rodzaju podejście jest wystarczające do właściwego rozumienia istoty IOB, choć oczywiście nie wyczerpuje charakterystyki tych instytucji jeśli chodzi o ich rodzaje.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że choć proces budowy infrastruktury otoczenia biznesu w Polsce sięga początku lat 90. ubiegłego wieku, to jednak dopiero od początku lat dwutysięcznych coraz większego znaczenia nabierają instytucje wspierające transfer technologii i komercjalizacja wiedzy, jako fundamenty rozwoju gospodarczego⁶. Miało to związek z realizacją założeń Strategii Lizbońskiej, która zakładała, że gospodarka krajów europejskich w maksymalnym stopniu oprze swój rozwój o innowacyjność opartą na szeroko zakrojonych badaniach naukowych, zwłaszcza w nowoczesnych dziedzinach wiedzy.

Potrzeby gospodarki w zakresie wieloaspektowego wspierania rozwoju i funkcjonowania przedsiębiorstw są niejako kanwą dla powstania i działalności różnego rodzaju IOB, które skupiają się na obszarach wsparcia zgodnie z określoną specjalizacją i posiadanym potencjałem oraz zasobami. Obszary wsparcia są powiązane z potrzebami przedsiębiorstw. Różnorodne analizy sektorowe prowadzone chociażby w związku z diagnozami regionalnych inteligentnych specjalizacji pokazują, że potrzeby przedsiębiorstw skupiają się głównie na pozyskiwaniu finansowania na prowadzone projekty rozwojowe, wsparcia w internacjonalizacji działalności, rozwoju współpracy z uczestnikami ekosystemów gospodarczych czy rozwoju działalności innowacyjnej, w tym badawczo-rozwojowej. Poszczególne obszary obejmują oczywiście szereg szczegółowych zagadnień.

Ogólny zakres potrzeb przedsiębiorstw przesądza o wyróżnieniu głównych typów IOB, z kolei szczegółowe zagadnienia związane z potrzebami przedsiębiorstw w poszczególnych obszarach (np. związanych z rozwojem innowacji) preradzają się w usługi (rodzaje i zakresy wsparcia), jakie IOB oferują potencjalnym zainteresowanym. W kontekście klasyfikacji IOB wydaje się, że ujęcie zaproponowane w opracowanej w 2015 roku ekspertyzie pn. *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim*⁷ nie straciło na aktualności. Dokonano w niej podziału IOB na cztery kategorie (por. tabela 1):

- 1) instytucje wsparcia przedsiębiorczości;
- 2) instytucje wsparcia innowacji;
- 3) pozabankowe instytucje finansowe;
- 4) firmy komercyjne świadczące usługi dla biznesu.

⁵ Dorożyński T., Instytucje otoczenia biznesu a rozwój przedsiębiorstw – ujęcie regionalne, Zarządzanie i Finanse, nr 1/2013, s. 137.

⁶ Mażewska M., Matusiak K., Banisch R., Budowa skutecznego otoczenia innowacyjnego biznesu, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011, s. 7.

⁷ Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015.

Warto jednak podkreślić, że powyższy podział zakłada także szerokie ujęcie istoty IOB. Zakłada bowiem, że IOB mogą być także podmioty komercyjne, które świadczą usługi na rzecz przedsiębiorstw. To o tyle kluczowe zastrzeżenie, że urealnia ono podejście do rozumienia istoty IOB poprzez włączenie do tego grona również takich instytucji, które świadczą usługi dla biznesu na zasadach rynkowych. Oczywiście nie należy przesadzać z nadinterpretacją takiego podejścia, bo mogłaby ona prowadzić do zaklasyfikowania jako IOB każdej firmy świadczącej usługi B2B, co byłoby oczywistym nadużyciem pojęciowym. Chociaż, co pokazuje m.in. niniejsze opracowanie, IOB w województwie wielkopolskim (zapewne nie tylko w tym regionie) w coraz większym stopniu oferują swoje usługi z co najmniej częściową odpłatnością, to jednak w niniejszym opracowaniu skupiono się głównie na podmiotach, których statutowa działalność bazuje na dążeniu do wspierania przedsiębiorstw w różnych obszarach powiązanych ze specjalizacją i kompetencjami danej organizacji.

Tabela 1. Klasyfikacja instytucji i firm otoczenia biznesu

Rodzaj IOB	Typ IOB
Instytucje wsparcia przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • inkubatory przedsiębiorczości • ośrodki szkoleniowo-doradcze (agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centra wspierania biznesu, fundacje rozwoju, towarzystwa gospodarcze, kluby i centra przedsiębiorczości, organizacje samorządu gospodarczego, np. izby przemysłowe, gospodarcze, rzemieślnicze)
Instytucje wsparcia innowacji	<ul style="list-style-type: none"> • akademickie inkubatory przedsiębiorczości • centra innowacji • centra transferu technologii • inkubatory technologiczne • parki technologiczne
Pozabankowe instytucje finansowe	<ul style="list-style-type: none"> • fundusze pożyczkowe • fundusze poręczeń kredytowych • fundusze kapitału zaangażowanego
Firmy komercyjne świadczące usługi dla biznesu	<ul style="list-style-type: none"> • Informacja i komunikacja (sekcja J PKD 2007) • Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K PKD 2007) • Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L PKD 2007) • Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M PKD 2007) • Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N PKD 2007)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015, s. 12

W obszarze zainteresowania analiz prowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania znajdują się przede wszystkim dwa pierwsze spośród wyróżnionych wyżej typów IOB (ich charakterystykę zamieszczono w tabeli 2). Warto jednak podkreślić, co zresztą wykazało niniejsze badanie (por. rozdział 2.1), że typy poszczególnych IOB przenikają się. Zdarzają się bowiem instytucje, które świadczą na rzecz przedsiębiorstw usługi z różnych obszarów (tj. wsparcia przedsiębiorczości, innowacji czy finansowego). Wynika to z jednej

strony z dążeń do dywersyfikacji oferty i podnoszenia konkurencyjności IOB na rynku usług dla biznesu, ale też jest pochodną samych potrzeb firm, które często oczekują od IOB kilku komplementarnych względem siebie usług.

Tabela 2. Charakterystyka typów IOB uwzględnionych w badaniu

Typ IOB	Definicja	Zakres działania
Inkubator przedsiębiorczości	Wyodrębniona jednostka, dysponująca nieruchomością, która prowadzi kompleksowy program wsparcia początkującego przedsiębiorcy. Program ten wspiera przedsiębiorców od momentu powstania pomysłu na utworzenie przedsiębiorstwa aż do momentu uzyskania stabilności rynkowej (tzw. program inkubacji przedsiębiorczości)	<ul style="list-style-type: none"> dostarczanie odpowiedniej do potrzeb powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej usługi biurowo-administracyjne, telekomunikacyjne i wspierające biznes, np. doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne i technologiczne, usługi organizacji wsparcia finansowego ze środków własnych inkubatora lub z zewnętrznych źródeł finansowania
Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Nienastawiona na zysk jednostka doradcza, informacyjna i szkoleniowa (spotykana najczęściej pod nazwami: ośrodek wspierania przedsiębiorczości, centrum wspierania biznesu, klub przedsiębiorczości, punkt konsultacyjno-doradczy), działająca na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawy konkurencyjności MŚP	<ul style="list-style-type: none"> aktywizowanie przedstawicieli lokalnych społeczności do analizy opłacalności oraz tworzenia i rozwijania różnych form prowadzenia działalności gospodarczej usługi szkoleniowe i doradcze w zakresie różnorodnych aspektów zakładania, prowadzenia oraz rozwijania działalności gospodarczej usługi doradcze wspierające wdrażanie projektów inwestycyjnych, w tym ocena przedsięwzięć, doradztwo techniczne, finansowe, marketingowe, prawne i organizacyjne wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków finansowych oraz partnerów do realizacji projektów inwestycyjnych i rozwojowych
Centrum innowacji	Ośrodek, który świadczy wyspecjalizowane usługi informacyjne, doradcze i szkoleniowe o charakterze proinnowacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> usługi proinnowacyjne, w tym transfer i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań usługi wspierające efektywne wdrażanie innowacji, w tym ocena przedsięwzięć innowacyjnych, doradztwo technologiczne, finansowe, marketingowe, prawne i organizacyjne kojarzenie przedsiębiorców z pracownikami naukowymi, m.in. poprzez kontakty z centrami transferu technologii, z instytucjami badawczo-rozwojowymi oraz z właścicielami technologii i know-how wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków finansowych oraz partnerów do realizacji projektów wdrażania innowacji
Centrum transferu technologii	Jednostka powoływana przez uczelnię lub instytut Polskiej Akademii Nauk	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie ochrony własności intelektualnej na uczelniach

Typ IOB	Definicja	Zakres działania
	<p>(PAN) w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania do gospodarki wyników badań i prac rozwojowych prowadzonych wewnątrz instytucji-matki lub inne podmioty posiadające stałe umowy z uczelniami lub instytutami PAN na ich obsługę w zakresie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • negocjowanie warunków udzielenia licencji lub sprzedaży wyników badań • nawiązywanie i formalizacja kontaktów przedsiębiorców z naukowcami • promocja wyników badań • informowanie biznesu o ofercie jednostki naukowej, zbieranie zapotrzebowania przedsiębiorców na usługi badawcze • oferowanie przedstawicielom biznesu dostępu do baz danych i informacji o wynikach badań naukowych • analiza potencjału wdrożeniowego wyników badań naukowych i prac rozwojowych • badania i analizy rynku produktów powstałych w wyniku prac B+R • reprezentowanie instytucji naukowej w procesie komercjalizacji wyników prac B+R (negocjacje i sprzedaż patentów, know-how, zawieranie umów licencyjnych itp.)
<p>Inkubator technologiczny</p>	<p>Wyodrębniony organizacyjnie, oparty na nieruchomości podmiot prowadzący kompleksowy program wsparcia początkującego przedsiębiorcy i procesu tworzenia nowej firmy od pomysłu do stabilności rynkowej (tzw. program inkubacji przedsiębiorczości technologicznej), łączący ofertę lokalową z usługami wspierającymi rozwój młodych innowacyjnych firm w otoczeniu lub ścisłym powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostarczanie odpowiedniej do potrzeb firm powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej i rozwojowej, w tym infrastruktury laboratoryjnej • usługi biurowo-administracyjne • usługi telekomunikacyjne • usługi wspierające biznes, np. doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, organizacyjne i technologiczne • usługi proinnowacyjne • kontakty z instytucjami naukowymi i rozwiniętymi firmami technologicznymi • ocena przedsięwzięć innowacyjnych • pomoc w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych, w tym od inwestorów kapitałowych
<p>Park technologiczny</p>	<p>Wyodrębniona jednostka ukierunkowana na rozwój działalności przedsiębiorców wykorzystujących nowoczesne technologie, w szczególności MŚP, w oparciu o korzystanie z wyodrębnionych nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowana do potrzeb powierzchnia do prowadzenia działalności gospodarczej i doświadczalnej, dostęp do własnych laboratoriów w parku lub w placówkach naukowych z nim współpracujących • usługi biurowo-administracyjne • usługi wspierające biznes, jak: doradztwo finansowe, marketingowe, prawne, patentowe, organizacyjne i technologiczne • usługi proinnowacyjne • usługi w zakresie pozyskania finansowania zewnętrznego dla firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015, s. 13-15, za: www.soiipp.org.pl/audyty-oiip

1.2. Miejsce IOB w rozwoju regionalnym

Rozwój regionalny, definiowany jako proces zmian w sferze gospodarczej, ekonomicznej i społecznej, nie odbywa się samoistnie. Kreowany i urzeczywistniany jest przez wiele różnego rodzaju czynników, od generalnych do szczegółowych czy nawet detalicznych⁸.

Istotnym czynnikiem rozwoju regionu jest infrastruktura instytucjonalna, w skład której wchodzi różnego rodzaju podmioty o charakterze społeczno-ekonomicznym (agencje rozwoju gospodarczego, izby handlowo-przemysłowe, towarzystwa rozwoju, organizacje systemu kształcenia i doskonalenia), instytucje finansowe czy wreszcie różnego rodzaju ośrodki i instytucje władzy, szkoły oraz instytucje kształcenia i doskonalenia. Niedoskonałości i braki w tym zakresie są uznawane za barierę rozwoju regionu⁹. Jak wynika z powyższego, w katalogu instytucji budujących infrastrukturę regionalną istotną rolę odgrywają IOB, których celem jest wspieranie rozwoju regionalnego poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu, a tym samym wzrostu jego konkurencyjności¹⁰.

Znaczenie IOB dla rozwoju regionalnego należy zatem rozpatrywać mając na uwadze założone efekty ich działalności. Jak wspomniano w początkowej części niniejszego rozdziału, ich działalność bazuje na wspieraniu potencjałów rozwojowych przedsiębiorstw. Kluczowym dla zrozumienia roli IOB będzie określenie, jaką wagę dla rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji przywiązuje Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Warto w tym celu przyjrzeć się strukturze najważniejszego na poziomie regionu dokumentu strategicznego, jakim jest *Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*¹¹ (SRWW 2030). Jednym z wyzwań rozwojowych, jakie leżały u podłoża struktury celów rozwojowych, był wzrost konkurencyjności, produktywności i innowacyjności gospodarki. Odpowiedzią na to wyzwanie było przyjęcie jednego z celów rozwojowych pod postacią wzrostu gospodarczego Wielkopolski bazującego na wiedzy mieszkańców. Ma to się odbyć poprzez realizację celów szczegółowych takich jak:

- Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu;
- Utrzymanie wysokiego poziomu zatrudnienia;
- Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Kluczowe kierunki interwencji powiązane z poszczególnymi celami operacyjnymi wiążą się m.in. z rozwojem inicjatyw opartych o współpracę nauki i biznesu czy rozwojem sieci i kooperacji w gospodarce regionu oraz profesjonalizacją usług IOB. Jak zatem widać o znaczeniu IOB świadczy koncepcja rozwoju regionu oparta m.in. o konkurencyjną gospodarkę. Jak wynika z dokonanych wyżej analiz istotną rolę w jej budowaniu mogą

⁸ Zeman-Miszewska E., Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości, Prace Naukowe AE we Wrocławiu, 1116, Wrocław 2006, s. 687-691.

⁹ Klamut M., Uwarunkowania podnoszenia konkurencyjności regionów w Polsce, [w:] W. Kosiedowski (red.), Konkurencyjność gospodarcza regionu w warunkach nowego ustroju terytorialno-administracyjnego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2000, s. 289, 290.

¹⁰ Cebulak J., Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wspomagający rozwój przedsiębiorczości w woj. podkarpackim, *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 5/2009, Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, s. 200.

¹¹ *Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*, Poznań 2020.

odgrywać właśnie IOB poprzez zróżnicowaną strukturę swojej oferty skierowanej do regionalnej gospodarki. Znaczenie tego rodzaju podmiotów jest dostrzegane przez władze regionu, które zakładają również profesjonalizację usług IOB.

Rola IOB uwidacznia się także w celach rozwojowych *Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030)*¹² – dokumencie uszczegóławiającym założenia SRWW 2030 w obszarach związanych z rozwojem innowacyjności oraz działalności badawczo-rozwojowej. Wśród celów strategicznego rozwoju, które przesądzają o potencjalnie istotnej roli IOB w ich osiągnięciu można wskazać szczególnie trzy:

- Zwiększenie aktywności innowacyjnej w Wielkopolsce;
- Rozwój regionalnego ekosystemu innowacji;
- Włączanie się Wielkopolski w globalne łańcuchy wartości.

W obrębie każdego z celów przewiduje się działania, których realizacja bez sprawnie funkcjonującej sieci IOB będzie niemożliwa, np.:

- bony na innowacje – zakup usług doradczych i badawczych ze strony jednostek naukowych oraz IOB;
- wsparcie inkubacji innowacyjnych przedsiębiorstw;
- wsparcie tworzenia konsorcjów badawczych;
- finansowanie infrastruktury B+R, prowadzonych badań przemysłowych i prac rozwojowych (na każdym poziomie gotowości technologicznej projektów);
- wsparcie w zakresie uzyskania ochrony własności intelektualnej;
- wsparcie procesu transferu technologii, w szczególności komercjalizacji wyników prac B+R opracowanych w jednostkach naukowych;
- wspieranie współpracy pomiędzy regionalnymi aktorami innowacji;
- organizacja wydarzeń z udziałem regionalnych aktorów innowacji (np. fora technologiczne, smart laby);
- stworzenie platformy konsultacji społecznych, zgłaszania innowacji społecznych oraz otwartych innowacji (w myśl rozwoju podejścia opartego na poczwórnej helisie);
- tworzenie sieci aniołów biznesu w celu proinnowacyjności na poziomie lokalnym;
- rozwój koncepcji wsparcia z wykorzystaniem np. wiodących IOB, które realizując duże projekty o charakterze konkursowym/pozakonkursowym redystrybuują wsparcie do określonych grup docelowych (beneficjentów ostatecznych);
- rozwój systemu gwarancji i pożyczek we współpracy z regionalnymi instytucjami finansowymi;
- zwiększanie zdolności organizacyjnej w zakresie projektowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji działań w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego wpisujących się w cele RIS 2030;

¹² Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030), Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Poznań 2020.

- wsparcie udziału w międzynarodowych targach i misjach gospodarczych, doradztwo związane z wejściem na określone rynki;
- działania jw. dedykowane młodym przedsiębiorstwom o innowacyjnym charakterze, z potencjałem do wdrażania pomysłów na arenie międzynarodowej;
- kompleksowe projekty wsparcia internacjonalizacji wdrażane przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego lub wiodące IOB w regionie.

Struktura działań wpisuje się więc w specyfikę aktywności instytucji wsparcia przedsiębiorczości, instytucji wsparcia innowacji oraz instytucji finansowych. Można nawet przyjąć, że bez zaangażowania wielkopolskich IOB w osiągnięcie celów rozwojowych – czy to ogólnych, tj. przewidzianych w SRWW 2030, czy to przewidzianych w przypadku kształtowania potencjału innowacyjnego regionu w RIS 2030 – nie będzie możliwe.

Znaczenie IOB dla wspierania procesów rozwoju gospodarczego dostrzegane jest także na centralnym poziomie zarządzania. Opracowywane tam dokumenty strategiczne przypisują IOB istotną rolę we wzmacnianiu innowacyjności przedsiębiorstw, a co za tym idzie całej gospodarki. Wśród nich wymienić można *Strategię Produktyności 2030*¹³ (SP 2030) zakładającą działania, które będą pozytywnie oddziaływać na rozwój kraju i regionów, w szczególności w obszarach związanych z krajowymi oraz regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. Ogólne założenia SP 2030 przewidują, że na poziomie krajowym powstanie lista ośrodków innowacji akredytowanych do realizacji określonego rodzaju usług (np. w zakresie transferu technologii czy akceleracji firm), natomiast finansowanie tych usług byłoby zapewnione w ramach programów regionalnych. Szczegółowe założenia związane z IOB zawierają się w części planistycznej i odnoszą się do wspierania potencjału organizacyjnego oraz instytucjonalnego. Obszar ten jest reprezentowany bardzo szeroko, przez wszelkiego rodzaju prawne podmioty publiczne: ministerstwa, jednostki samorządu terytorialnego i urzędy, ale także podmioty prywatne: przedsiębiorstwa, stowarzyszenia czy oddolne inicjatywy klastrowe. W zakresie tym mieszczą się także IOB.

Kierunki interwencji zakładane w ramach SP 2030 w odniesieniu do IOB zakładają zwiększenie skuteczności działań Ośrodków Innowacji (Obszar: Organizacje i instytucje, Kierunek interwencji IV.2. Poprawa funkcjonowania instytucji prywatnych na rzecz budowy zaufania i kooperacji, Działanie IV.2.6. Zwiększenie skuteczności działań Ośrodków Innowacji)¹⁴. Przewiduje się tu wykorzystanie umiejętności posiadanych przez IOB wspierające innowacyjność przedsiębiorstw w ekosystemie innowacji, jako kół zamachowych nowych kierunków transformacji technologicznych, tj. cyfryzacji, transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, neutralnej klimatycznie gospodarki czy przemysłu 4.0. W tym zakresie uznaje się za konieczne wzmocnienie potencjału wspomnianych podmiotów w celu wyposażenia ich w instrumenty, które umożliwią świadczenie nowych lub ulepszonych usług wspierających procesy transformacji. Wzmacnianie będzie się odbywać w trzech płaszczyznach¹⁵:

¹³ Strategia Produktyności 2030 – projekt (wer. 29.09.2020), Ministerstwo Rozwoju.

¹⁴ Ibidem, s. 100-104.

¹⁵ <https://www.sooipp.org.pl/standardy-dzialaniaoiip>; <https://www.sooipp.org.pl/audyty-oiip> (dostęp: 10.06.2021 r.).

- **organizacyjnej** – akredytacja ośrodków innowacji (etap 1) oraz konsorcjów tematycznych (etap 2) pozwalająca wyłowić odpowiednie podmioty, które umożliwią świadczenie nowych lub ulepszonych usług wspierających procesy transformacji. W ramach pierwszego etapu akredytacji ośrodki oceniane będą indywidualnie pod względem określonych funkcji, które mogą pełnić, m.in. w zakresie budowania zdolności przedsiębiorstw do absorpcji oraz tworzenia innowacji i umiejętności zarządzania nimi, pozyskiwania, adoptowania, transferowania, generowania i ochrony nowych technologii oraz ich komercjalizacji, internacjonalizacji i promocji. Drugi etap to akredytacja konsorcjów, których liderem będą podmioty akredytowane w pierwszym etapie i które wykażą jako konsorcjum specjalizację technologiczną, tj. zdolność do świadczenia usług w zakresie nowych rozwiązań/trendów technologicznych, np. takich jak sztuczna inteligencja, inteligentne tworzywa, technologie kosmiczne, biotechnologia, biogospodarka, mikroelektronika, cyberbezpieczeństwo czy smart rozwiązania;
- **finansowej** – instrument wsparcia zwiększający potencjał IOB wspierających innowacyjność przedsiębiorstw oraz instrument generujący popyt na usługi proinnowacyjne. Przewiduje się uruchomienie instrumentu wsparcia finansowego dla akredytowanych podmiotów (pierwszy i drugi etap akredytacji), w ramach którego przewiduje się wsparcie m.in. tworzenia nowych oraz doskonalenia dotychczasowo świadczonych usług proinnowacyjnych, podnoszenia wiedzy pracowników, zwiększania współpracy między podmiotami, udziału w projektach międzynarodowych czy generowania popytu na świadczone usługi;
- **informacyjnej** – platforma IOB wspierających innowacyjność przedsiębiorstw monitorująca posiadane zasoby i aktywność podmiotów wspierających innowacyjność przedsiębiorstw. Platforma umożliwi zarówno dawcom, jak i odbiorcom usług o charakterze proinnowacyjnym dostęp w jednym miejscu do informacji na temat posiadanej przez akredytowane podmioty infrastruktury, technologii, potencjału kadrowego i świadczonych usług.

Na kwestię znaczenia IOB dla budowania konkurencyjnych przewag regionalnych zwraca także uwagę *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR 2030)¹⁶. KSRR 2030 bierze za jedną z przesłanek interwencji potrzebę odpowiedzi na wyzwanie związane ze wzrostem produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek. W efekcie stawia za jeden z celów konieczność wzmocnienia regionalnych przewag konkurencyjnych (cel strategiczny 2). Ma się to odbywać m.in. poprzez podnoszenie innowacyjności regionalnych gospodarek dzięki inwestycjom w kapitał ludzki, ale także dzięki wspieraniu działalności szeroko rozumianej sfery otoczenia biznesu. W drugim z aspektów wskazuje się zarówno IOB, jak i podmioty sfery badawczo-rozwojowej, które również można w szerokim ujęciu potraktować jako wspierające biznes dzięki oferowaniu przedsiębiorstwom wsparcia w zakresie rozwoju innowacji. Wspieranie działalności IOB ma się odbywać poprzez zapewnienie przedsiębiorstwom zróżnicowanego wachlarza dostępu do najwyższej jakości usług rozwojowych i innowacyjnych, dostosowanych do lokalnych warunków gospodarczych

¹⁶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019.

i potrzeb firm, np. w zakresie finansowania, modelowania biznesowego, usług doradczych, szkoleniowych, dotyczących umiędzynarodowienia działalności, promocji gospodarczej, obsługi inwestora czy transferu technologii¹⁷.

Z przedstawionego wyżej przeglądu podejść do programowania rozwoju regionalnego wynikają oczekiwania dotyczące efektów, do jakich ma prowadzić działalność IOB. Oczywiście kluczowe jest nie tylko to w jaki sposób poprawie ulega skuteczność i efektywność działania przedsiębiorstw (skala mikro), ale także makroekonomiczne efekty tych zmian. Innymi słowy rozwój przedsiębiorstw dzięki wsparciu ze strony IOB ma przynosić konkretne i wymierne efekty lokalnym i regionalnym gospodarkom. W teoretycznym ujęciu zależności te są czytelne – rozwój firm to wzrost zatrudnienia (spadek bezrobocia, zmniejszenie transferów socjalnych) oraz zwiększone wpływy do lokalnych i regionalnych budżetów pochodzące z udziału w podatkach PIT i CIT. Wzrost popytu konsumpcyjnego wynikającego z rosnących wynagrodzeń czy popytu inwestycyjnego dzięki temu, że przedsiębiorstwa zwiększają produkcję wskutek rosnącej sprzedaży prowadzą poprzez efekt mnożnikowy do dalszego rozwoju gospodarczego na lokalnym czy regionalnym poziomie.

Na występowanie efektów po stronie przedsiębiorstw dzięki skorzystaniu z usług IOB wskazują różnego rodzaju badania i analizy, w tym ewaluacje projektów finansowanych z programów operacyjnych w różnych regionach. Wynika z nich, że odpowiednio skrojona i dopasowana do potrzeb regionalnych gospodarek oferta wsparcia może wywoływać po stronie przedsiębiorstw (zarówno już istniejących, jak i nowopowstałych) pozytywne efekty¹⁸:

- poprawę ich rentowności;
- pozyskanie kontaktów biznesowych;
- wprowadzenie na rynek nowych produktów;
- rozwój działalności innowacyjnej (wdrażanie innowacji);
- rozwój współpracy w zakresie działalności badawczo-rozwojowej;
- zwiększenie sprzedaży, w tym rozwój eksportu;
- poprawę rozpoznawalności firmy lub jej produktów;
- poznanie zasad funkcjonowania na zagranicznych rynkach;

¹⁷ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019, s. 70-74.

¹⁸ Por. Domańska A., Przyczyny i efekty współpracy przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia* 47/2, Lublin 2013, s. 67-72; Ewaluacja projektu „Internacjonalizacja gospodarcza przedsiębiorstw z regionu łódzkiego poprzez dedykowane działania promocyjne i terytorialny marketing gospodarczy”, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Miasta Łodzi, Łódź 2019; Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2017; Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2019; Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Mobilność przestrzenna, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2019; Dorożyński T., Urbaniak W., Rola instytucji otoczenia biznesu w przyciąganiu inwestorów zagranicznych w regionie łódzkim, *Studia Prawno-Ekonomiczne*, t. LXXXV, 2012.

- zwiększenie liczby nowopowstających przedsiębiorstw (lepsze wykorzystanie lokalnego i regionalnego kapitału społecznego) bądź pozyskiwanie inwestycji.

Tego rodzaju efekty są osiągane dzięki różnego rodzaju usługom: doradczym, szkoleniowym czy chociażby wsparciu finansowemu. W ostatnim przypadku ocena efektów jest relatywnie najłatwiejsza z uwagi na czysto matematyczny charakter zarówno wsparcia, jak i liczonych względem niego efektów. Analizy pokazują, że rentowność aktywów wypracowanych na bazie instrumentów finansowych przekracza wartość oprocentowania kredytów bankowych¹⁹. Oznacza to, że oferowane przez IOB wsparcie finansowe, z reguły oferowane na warunkach korzystniejszych niż w instytucjach komercyjnych, może stymulować procesy rozwojowe w przedsiębiorstwach w jeszcze większym stopniu. Dodatkowo wsparcie ze strony IOB może prowadzić do powstania nowych przedsiębiorstw bądź przyciągnięcia inwestorów. Oznacza to, że baza przedsiębiorstw mogąca tworzyć wartość dodaną może w poszczególnych regionach wzrastać wzmacniając efekt dźwigni ekonomicznej.

Mając przy tym na uwadze dwie naczelne zasady kierujące działalnością przedsiębiorstw, tj. dążenie do optymalizacji działalności oraz maksymalizacji zysków, można przyjąć, że każdorazowo powstawanie w efekcie wsparcia ze strony IOB efektów takich jak wymienione powyżej przekłada się na ich dalsze działania prorozwojowe. To z kolei prowadzi do wystąpienia dalszych efektów w lokalnych czy regionalnych gospodarkach. Trudno oczywiście jednoznacznie określić efekt dźwigni ekonomicznej, jaki występuje w efekcie wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom ze strony IOB. Jest to pochodna specyfiki regionalnych i lokalnych rynków, w tym chociażby ich uzależnienia od globalnych łańcuchów wartości. Powoduje to, że działalność przedsiębiorstw jest bardzo szeroko uzależniona zarówno od lokalnych, jak i globalnych procesów ekonomicznych. Niezależnie od tego działania IOB mogą wspierać przedsiębiorstwa zarówno w wykorzystywaniu szans rynkowych, jak i minimalizowaniu zagrożeń.

1.3. Podstawy organizacyjno-prawne funkcjonowania IOB w Polsce

Analiza dokumentów strategicznych funkcjonujących na centralnym oraz regionalnym szczeblu wykazała, że są w nich podejmowane kwestie związane ze wspieraniem rozwoju IOB jako istotnych narzędzi stymulowania rozwoju gospodarczego. Na szczególną uwagę zwraca założenie przyjęte w KSRR 2030 odnośnie akredytacji ośrodków innowacji. Jest to, co ważne, założenie już wdrażane przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii zgodnie z Regulaminem Akredytacji Ośrodków Innowacji²⁰. Regulamin opisuje cały proces przyznawania akredytacji wraz z kryteriami, jakie muszą być spełnione, aby dana IOB uzyskała przedmiotowy status. Mają one charakter zarówno formalny, jak i merytoryczny (por. tabela 3) i odnoszą się do potencjału infrastrukturalnego i technicznego, doświadczenia w świadczeniu określonych usług, ale także do dysponowania odpowiednio wykwalifikowaną kadrami.

¹⁹ Por. Łach K., Efekt dźwigni finansowej a struktura źródeł finansowania przedsiębiorstw w Polsce w latach 2005-2018, *Polityki europejskie, Finanse i marketing*, 23(72), 2020.

²⁰ Wszystkie dokumenty związane z uzyskiwaniem przez ośrodki innowacji akredytacji są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/osrodki-innowacji> (dostęp: 10.06.2021 r.).

Tabela 3. Kryteria akredytacji ośrodków innowacji w Polsce

Kryteria formalne	
1.	Złożenie wniosku w terminie wskazanym przez instytucję odpowiedzialną za nabór wniosków
2.	Kompletność dokumentacji wymaganej na etapie aplikowania
3.	Celem statutowym Wnioskodawcy jest wsparcie rozwoju innowacyjności od co najmniej ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych
4.	Działalność Wnioskodawcy od co najmniej ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych nie jest prowadzona dla zysku (zyski z działalności, o ile występują, wykorzystuje się na realizację celów statutowych Wnioskodawcy)
5.	Wnioskodawca wskazał we wniosku o akredytację rodzaj ośrodka innowacji
Kryteria merytoryczne	
1.	Wnioskodawca jest wskazanym we wniosku o akredytację rodzajem ośrodka innowacji
2.	<p>a) Ośrodek innowacji posiada doświadczenie w świadczeniu usług doradczych w zakresie innowacji, co oznacza, że w ciągu ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych wykonał przynajmniej pięć tego typu usług z czego przynajmniej dwie usługi doprowadziły do wdrożenia innowacji u przedsiębiorcy</p> <p>b) Ośrodek innowacji posiada doświadczenie w świadczeniu usług doradczych w zakresie innowacji, co oznacza, że w jednym z ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych wykonał tego typu usługi, co jest poświadczane opłaconymi przez przedsiębiorców fakturami lub zaświadczeniami <i>de minimis</i>, na kwotę minimum 150 000 zł (suma wartości przychodu i udzielonej pomocy <i>de minimis</i> z tytułu usług doradczych w zakresie innowacji)</p> <p>Kryterium podlega weryfikacji, jeżeli spełnione zostanie kryterium nr 2a</p>
3.	Ośrodek innowacji posiada odpowiedni potencjał infrastrukturalny i techniczny do świadczenia usług doradczych w zakresie innowacji
4.	<p>a) Ośrodek innowacji posiada doświadczenie w świadczeniu usług wsparcia innowacji, co oznacza, że w ciągu ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych wykonał przynajmniej pięć tego typu usług</p> <p>b) Ośrodek innowacji posiada doświadczenie w świadczeniu usług wsparcia innowacji, co oznacza, że w jednym z ostatnich trzech zamkniętych lat obrachunkowych wykonał tego typu usługi poświadczone opłaconymi przez przedsiębiorców fakturami lub zaświadczeniami <i>de minimis</i>, na kwotę minimum 150 000 zł (suma wartości przychodu i udzielonej pomocy <i>de minimis</i> z tytułu usług wsparcia innowacji)</p> <p>Kryterium podlega weryfikacji, jeżeli spełnione zostanie kryterium nr 4a</p>
5.	Ośrodek innowacji posiada odpowiedni potencjał infrastrukturalny i techniczny do świadczenia usług wsparcia innowacji
6.	Ośrodek innowacji posiada (w oparciu o umowę o pracę lub umowę cywilno-prawną) przynajmniej trzy osoby posiadające doświadczenie w świadczeniu usług doradczych w zakresie innowacji oraz trzy osoby posiadające doświadczenie w świadczeniu usług wsparcia innowacji
7.	Ośrodek innowacji posiada ustalone i spisane standardy zapewnienia jakości świadczonych usług oraz stosuje je w praktyce
8.	Ośrodek innowacji posiada procedury dotyczące ochrony własności intelektualnej oraz stosuje je w praktyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 2 do Regulaminu akredytacji Ośrodków Innowacji z dnia 30 sierpnia 2016 r.

Jak wynika z wykazu zamieszczonego na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii dotychczas akredytację uzyskało 41 podmiotów, z czego trzy działają w województwie wielkopolskim²¹, tj.:

- Poznański Park Naukowo-Technologiczny – Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (data zakończenia akredytacji: 2021 rok);
- Turecka Izba Gospodarcza (data zakończenia akredytacji: 10 czerwca 2022 roku);
- Wielkopolski Instytut Jakości (data zakończenia akredytacji: 20 stycznia 2023 roku).

Opisany powyżej system akredytacji IOB dokonywany na poziomie centralnym jest zasadniczą zmianą, jaka zaszła od 2015 roku, tj. od czasu opracowania przywoływanej wcześniej ekspertyzy pn. *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim*. Od czasu prowadzonej na jej potrzeby analizy nie powstały nowe akty prawne, które w dodatkowy sposób regulowałyby funkcjonowanie IOB w Polsce. Oznacza to, że – poza wymienionym wyżej procesem Akredytacji Ośrodków Innowacji – kluczowym z punktu widzenia powstawania i funkcjonowania IOB jest *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu w ramach regionalnych programów operacyjnych*. Rozporządzenie określa szczegółowe przeznaczenie, warunki i tryb udzielania pomocy na realizację projektów polegających na tworzeniu lub wzmocnianiu potencjału IOB. Wskazuje także zakres działalności IOB: doradztwo i szkolenia (w tym w ramach ośrodków szkoleniowo-doradczych), pomoc w transferze i komercjalizacji nowych technologii w ramach centrów transferu technologii, pomoc w tworzeniu nowych przedsiębiorców w otoczeniu instytucji naukowych i szkół wyższych w ramach preinkubatorów oraz akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, pomoc dla nowo powstałych przedsiębiorców w ramach inkubatorów przedsiębiorczości, inkubatorów technologicznych i centrów technologicznych, tworzenie skupisk przedsiębiorców w ramach parków technologicznych, stref biznesu, parków przemysłowych oraz klastrów.

Wskazany akt prawny jest tym, który wprost wspomina o IOB. Oprócz niego istnieje szereg innych dokumentów, które dotyczą kwestii wpływających na funkcjonowanie tego typu instytucji:

- *ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – stwarza ona możliwości do rozwoju uczelnianej infrastruktury przedsiębiorczości i transferu technologii wskazując, że w celu lepszego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego uczelni oraz transferu wyników prac naukowych do gospodarki uczelnie mogą prowadzić akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz centra transferu technologii;
- ustawy regulujące powstawanie i funkcjonowanie podmiotów, które mogą stanowić formę organizacyjno-prawną IOB (*Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych*);

²¹ Do 25 lutego 2021 roku akredytację posiadał także Instytut Logistyki i Magazynowania.

- ustawy regulujące kwestie praw majątkowych i własności intelektualnej (*Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. prawo własności przemysłowej, Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych*).

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wysokiej jakości usług IOB, zarówno ze strony przedsiębiorców, jak i instytucji finansujących usługi dla sektora MŚP, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (SOOIPP) stworzyło możliwość dokonania weryfikacji zgodności działań instytucji z ustalonym przez środowisko zakresem działania poszczególnych typów instytucji oraz sposobu organizacji i świadczenia przez nie usług. Wypracowane standardy organizacyjno-prawne określają zagadnienia formalne, które muszą być spełnione przez instytucje, by mogły one funkcjonować zgodnie z obowiązującymi przepisami, oraz dotyczą podstawowych kwestii organizacyjnych, informujących o koncepcji ich działania (por. tabela 4). Ocena działania IOB ma na celu:

- ustalenie czy ośrodek spełnia warunki działania danego rodzaju aktywności w oparciu o analizę: misji ośrodka, zakresu działania i rezultatów jego działania (według przyjętych w standardach kryteriów dla poszczególnych typów). Przyjmuje się, że wiodące znaczenie w ocenie ma zakres działania i jego rezultaty;
- określenie poziomu spełnienia standardów dla danego rodzaju ośrodka (według wypracowanych przez środowisko i zaakceptowanych przez zarząd SOOIPP list standardów).

Tabela 4. Organizacyjno-prawne standardy działania IOB

Lp.	Standard działania	Opis
1.	Potwierdzona dokumentami założycielskimi forma prawna działania	Ośrodek zobowiązany jest do posiadania niezbędnej dokumentacji formalnej, dotyczącej rejestracji działalności odpowiadającej przyjętej formie prawnej – np. w postaci spółki akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, stowarzyszenia, fundacji, jednostki uczelnianej, jednostki budżetowej, jednostki samorządu terytorialnego
2.	Posiadanie niezbędnych dokumentów legislacyjnych, umożliwiających funkcjonowanie ośrodka	Dotyczy to wszelkich niezbędnych dokumentów, które konstytuują ośrodek i umożliwiają prowadzenie działalności zgodnie ze statutem (zgody, pozwolenia, certyfikaty, porozumienia, umowy). W tym przypadku spełnienie standardu należy rozpatrywać indywidualnie dla każdego ośrodka
3.	Posiadanie aktualnej strategii działania w formie dokumentu zatwierdzonego przez władze organizacji i jej realizowanie	Ośrodek powinien posiadać określone: wizję, misję, zakres działania oraz cele strategiczne i operacyjne, które powinny być okresowo weryfikowane, a jeśli zajdzie konieczność – aktualizowane. Wizja, misja i zakres działania powinny być powszechnie znane w organizacji, a wiedza o nich – ogólnie dostępna. Zakres działania ośrodka ma służyć realizacji misji. Strategia powinna określać główne cele i kierunki działania ośrodka oraz definiować wewnętrzną koncepcję instytucji: określać jej specjalizację, identyfikować klientów i partnerów biznesowych oraz uwzględniać uwarunkowania zewnętrzne, tj. lokalizację, infrastrukturę, wsparcie zewnętrzne itp.
4.	Prowadzenie działalności zgodnie z zapisami aktów powołujących ośrodek do życia i jego aktualną strategią działania	Ośrodek powinien funkcjonować zgodnie ze specyfiką i założeniami dotyczącymi jego działalności oraz przepisami prawa obowiązującymi w Polsce

Lp.	Standard działania	Opis
5.	Wywiązywanie się z obowiązków administracyjnych związanych z dokumentowaniem działalności ośrodka	Zasadą w działalności ośrodka powinna być przejrzystość jego funkcjonowania, m.in. poprzez prowadzenie dokumentacji zgodnie z obowiązującymi dany podmiot przepisami, przedkładanie dokumentów określonych przez prawo i związanych ze specyfiką działalności (np. KRS, biuletyny informacyjne, sprawozdania finansowe i merytoryczne) w prawnie wyznaczonym czasie
6.	Prowadzenie dokumentacji kadrowej i finansowej zgodnie z obowiązującymi przepisami	Obowiązkiem zarządzających ośrodkiem jest zadbanie o kompletność i prawidłowość dokumentacji pracowniczej, przestrzeganie Kodeksu pracy oraz zasad przygotowania i dokumentowania zdarzeń finansowych dotyczących działalności ośrodka
7.	Brak zaległości w regulowaniu zobowiązań publiczno-prawnych i innych przeterminowanych zobowiązań finansowych	Dotyczy bieżącego regulowania należności z tytułu składek ubezpieczeniowych, zdrowotnych, zaliczek na podatek dochodowy oraz terminowego regulowania zobowiązań wobec swoich partnerów biznesowych. W sytuacji przeterminowanych zobowiązań finansowych ośrodek powinien uzgodnić z wierzycielami zasady spłaty wymaganych zobowiązań i się do tego stosować

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.sooipp.org.pl/audyty-oiip> (dostęp: 10.06.2021 r.)

2. IOB w województwie wielkopolskim

Podstawowym dla przedmiotowej analizy obszarem badawczym było dokonanie charakterystyki szeroko rozumianej działalności IOB w województwie wielkopolskim. Była ona poprzedzona procesem wstępnej identyfikacji działających w regionie tego rodzaju podmiotów, co w dalszych krokach umożliwiło realizację badania przy wykorzystaniu ankiet internetowych (CAWI)/wywiadów telefonicznych (CATI)²². Inwentaryzacja IOB działających na terenie województwa wielkopolskiego była pierwszym krokiem z uwagi na założenie realizacji badania na próbie pełnej. Bazowe było przy tym zestawienie IOB znajdujące się w ekspertyzie z tego zakresu, którą zrealizowano na zlecenie Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego w 2015 roku²³. Posłużyło ono jako punkt wyjścia, umożliwiając dodatkowo zweryfikowanie czy wszystkie z instytucji objętych wówczas badaniem kontynuują swoją działalność.

Inwentaryzacją zostały objęte zarówno instytucje wsparcia przedsiębiorczości, jak i instytucje wsparcia innowacji. Obok wyżej wymienionych funkcjonują także na rynku różnego rodzaju pozabankowe instytucje finansowe: regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, fundusze kapitału zaangażowanego czy Sieci Aniołów Biznesu. Ich działalność wpisuje się zarówno w pierwszy, jak i drugi z wymienionych wyżej obszarów (tj. wspieranie przedsiębiorczości oraz wspieranie innowacji). Tego rodzaju przenikanie się zakresów działalności jest zresztą typowe dla oferty IOB²⁴.

W przedmiotowym badaniu zastosowano klasyfikację tożsamą z tą wykorzystaną we wcześniejszej edycji badania, tj. analizy skupiały się na sześciu rodzajach IOB. W przypadku instytucji wsparcia przedsiębiorczości były to: inkubatory przedsiębiorczości oraz ośrodki szkoleniowo-doradcze (agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centra wspierania biznesu, fundacje rozwoju, towarzystwa gospodarcze, kluby i centra przedsiębiorczości, organizacje samorządu gospodarczego, np. izby przemysłowe, gospodarcze, rzemieślnicze). Natomiast w ramach instytucji wsparcia innowacji inwentaryzacja, a następnie badanie dotyczyły takich podmiotów, jak: centra innowacji, centra transferu technologii, inkubatory technologiczne oraz parki technologiczne.

2.1. Identyfikacja i charakterystyka IOB

Badanie CAWI/CATI przeprowadzone na pełnej próbie IOB zidentyfikowanych na podstawie analizy danych zastanych ujawniło, że niektóre spośród podmiotów, o których informacje zostały zamieszczone w raporcie z 2015 roku pn. *Organizacja przestrzenna*

²² Ograniczeniem techniki CAWI jest brak kontroli ankietera nad respondentem, dlatego koncepcja badania zakładała również zastosowanie techniki CATI (ang. *Computer-Assisted Telephone Interviewing* – wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny). Miało to miejsce w przypadku braku odpowiedzi ze strony którejś z analizowanych IOB lub otrzymania niepoprawnie wypełnionej ankiety.

²³ Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015, s. 198-225.

²⁴ Por. Wójcik-Karpacz A., Rudawska J., Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości w Polsce, [w:] A. Flasińska, A. Śliwka, Imperatyw przedsiębiorczości a odpowiedzialność przedsiębiorcy, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2016.

i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim bądź w innych źródłach obecnie nie funkcjonują. W części przypadków również przedstawiciele podmiotów wstępnie uznanych jako IOB wskazywali, że reprezentowane przez nich instytucje nie pełnią tego rodzaju roli. Wynika z tego, że status IOB nie jest powszechnie znany, w efekcie czego podmioty uznawane powszechnie za IOB nie postrzegają siebie w tej roli. Wśród instytucji znalazły się także takie, z którymi niemożliwe było podjęcie kontaktu, np. z uwagi na brak możliwości zrealizowania połączenia na numery podawane na ich stronach internetowych lub innych wykazach – zostały one uznane w badaniu jako nie działające. Z punktu widzenia skuteczności działania IOB brak możliwości kontaktu telefonicznego lub brak strony internetowej powoduje, że potencjalni przedsiębiorcy zainteresowani usługami IOB nie mają możliwości podjęcia kontaktu.

Z uwagi na powyższe w zestawieniu IOB zamieszczone zostały wyłącznie jednostki, co do działania których nie ma wątpliwości – łącznie zidentyfikowano 49 takich instytucji (por. tabela 5, rysunek 1). Warto przy tym zaznaczyć, że w ramach niektórych podmiotów można zaobserwować więcej niż jedną afiliację. Dotyczy to chociażby Działu Transferu Technologii Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, który działa w powiązaniu z Poznańskim Parkiem Naukowo-Technologicznym Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza oraz InQubatorem. Z tego względu liczba zrealizowanych wywiadów jest mniejsza od liczby zidentyfikowanych IOB. Należy jednak podkreślić, że odpowiedzi udzielane w ramach ankiet/wywiadów odnosiły się do wszystkich powiązanych ze sobą podmiotów.

Jako nie działające zostały uznane następujące IOB, które zidentyfikowano w ekspertyzie opracowanej w 2015 roku:

- Centrum Innowacji NUVARRO (Kazimierz Biskupi) – brak możliwości kontaktu telefonicznego;
- Eureka Technology Park – od 2019 roku podmiot nie pełni roli IOB i oferuje jedynie możliwość wynajęcia powierzchni;
- Fundacja Przedsiębiorczości Akademickiej – brak możliwości kontaktu telefonicznego;
- Krotoszyńskie Centrum Przedsiębiorczości – od 2015 roku instytucja zmieniła swój status i obecnie funkcjonuje jako Centrum Krotoszyńskich Inicjatyw, które oferuje wsparcie dla organizacji pozarządowych oraz zajmuje się aktywizacją społeczności lokalnej;
- Park Przemysłowy LUVENA – zlikwidowany w 2019 roku;
- Innova Park Polska Sp. z o.o. – brak możliwości kontaktu;
- Piłski Inkubator Przedsiębiorczości – projekt zakończony formalnie w marcu 2020 roku, w jego miejsce powołano Platformę InwestPark.

W porównaniu do wyników badań przeprowadzonych w 2015 roku, liczba IOB, które uległy w ostatnich latach likwidacji bądź zakończyły działalność była więc dużo mniejsza. Może to świadczyć o tym, że struktura IOB w Wielkopolsce uległa względnemu ustabilizowaniu. Zaprzestały działalności w dużej mierze podmioty o charakterze typowo komercyjnym, co może wynikać z faktu, że oferta instytucji działających pod egidą samorządów terytorialnych bądź wspierających swoją działalność funduszami europejskimi jest atrakcyjniejsza z punktu widzenia potencjalnych odbiorców tego rodzaju usług.

Tabela 5. Wykaz IOB funkcjonujących w województwie wielkopolskim

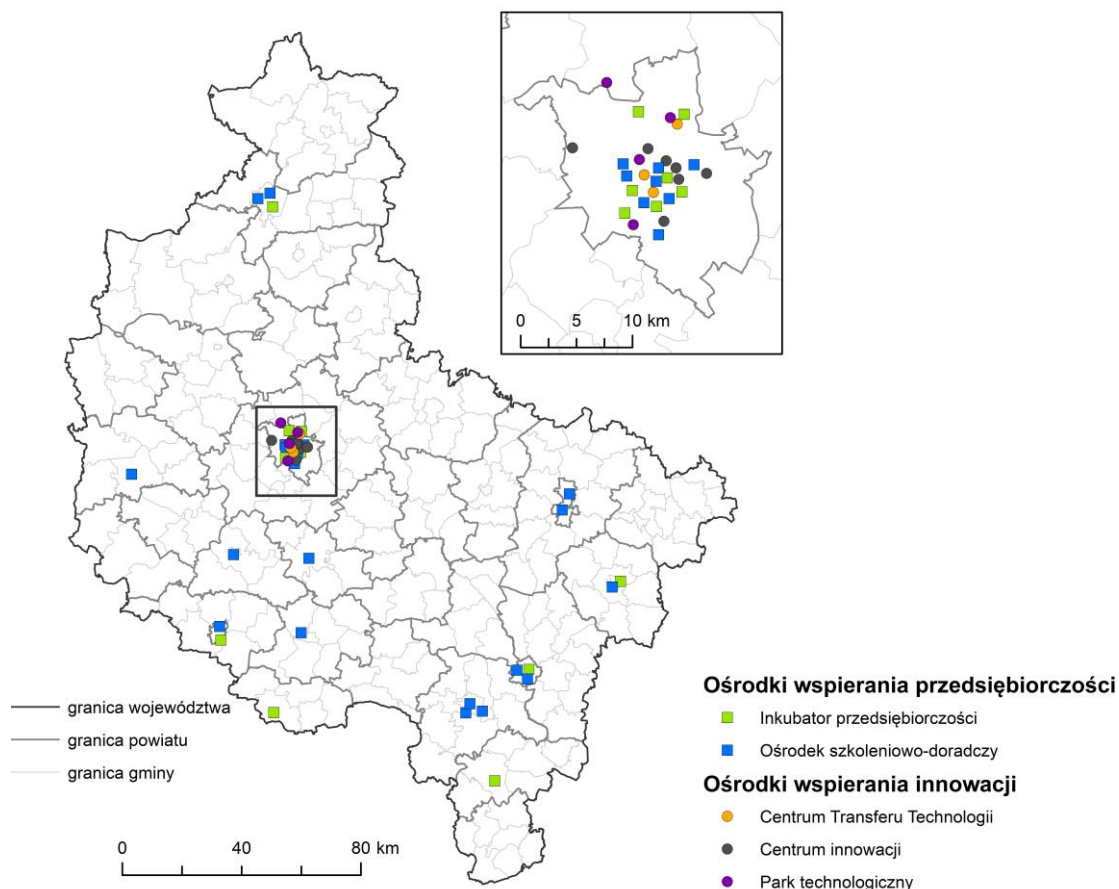
Lp.	Nazwa podmiotu	Rodzaj podmiotu	Typ IOB	Lokalizacja	Podregion
Ośrodki wspierania przedsiębiorczości					
1.	Inkubator Biznes i Nauka	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
2.	Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Kalisz	kaliski
3.	Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Ostrzeszów	kaliski
4.	Turecki Inkubator Przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Turek	koniński
5.	Centrum Biznesu Rawicz	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Rawicz	leszczyński
6.	Leszczyńskie Centrum Biznesu	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Leszno	leszczyński
7.	Platforma Inwest-Park	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Piła	pilski
8.	Preinkubator Akademicki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
9.	Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Poznańskiej	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
10.	DC CENTRUM Sp. z o.o. Biuro Wsparcia Zarządzania	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
11.	Wielkopolski Inkubator Ekoprzsiębiorczości Sp. z o.o.	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
12.	Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości Ostrów Wielkopolski	Towarzystwo gospodarcze	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Ostrów Wielkopolski	kaliski
13.	Izba Rzemieślnicza w Kaliszu	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Kalisz	kaliski
14.	Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Ostrów Wielkopolski	kaliski
15.	Regionalna Izba Gospodarcza w Kaliszu	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Kalisz	kaliski
16.	Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	Agencja rozwoju regionalnego lub lokalnego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Konin	koniński
17.	Turecka Izba Gospodarcza	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Turek	koniński
18.	Konińska Izba Gospodarcza	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Konin	koniński

Lp.	Nazwa podmiotu	Rodzaj podmiotu	Typ IOB	Lokalizacja	Podregion
19.	Nowotomska Izba Gospodarcza	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Nowy Tomyśl	leszczyński
20.	Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Kościan	leszczyński
21.	Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Lesznie	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Leszno	leszczyński
22.	Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Gostyń	leszczyński
23.	Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Piła	pilski
24.	Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o. w Poznaniu, Oddział w Pile	Agencja rozwoju regionalnego lub lokalnego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Piła	pilski
25.	Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
26.	Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o. w Poznaniu	Agencja rozwoju regionalnego lub lokalnego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
27.	Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
28.	Wielkopolska Izba Rzemieślnicza w Poznaniu	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
29.	Polska Izba Gospodarcza Importerów Eksporterów i Kooperacji	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
30.	Wielkopolska Izba Budownictwa	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
31.	Polska Fundacja Przedsiębiorczości	Fundacja rozwoju	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
32.	Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług	Towarzystwo gospodarcze	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Poznań	Poznań
33.	Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości	Towarzystwo gospodarcze	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Śrem	poznański

Lp.	Nazwa podmiotu	Rodzaj podmiotu	Typ IOB	Lokalizacja	Podregion
34.	Izba Przemysłowo-Handlowa Południowej Wielkopolski	Organizacja samorządu gospodarczego	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Ostrów Wielkopolski	kaliski
35	InQbator	Inkubator przedsiębiorczości	Inkubator przedsiębiorczości	Poznań	Poznań
Ośrodki wspierania innowacji					
36.	Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Logistyki i Magazynowania	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
37.	Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Obróbki Plastykowej	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
38.	Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Pojazdów Szynowych "TABOR"	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
39.	Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Drewna	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
40.	Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
41.	Wielkopolski Instytut Jakości	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
42.	Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji	Centrum innowacji	Centrum innowacji	Poznań	Poznań
43.	Centrum Innowacji, Rozwoju i Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej	Centrum Transferu Technologii	Centrum Transferu Technologii	Poznań	Poznań
44.	Dział Transferu Technologii Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	Centrum Transferu Technologii	Centrum Transferu Technologii	Poznań	Poznań
45.	Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	Centrum Transferu Technologii	Centrum Transferu Technologii	Poznań	Poznań
46.	Centrum Zaawansowanych Technologii Nobel Tower	Park technologiczny	Park technologiczny	Poznań	Poznań
47.	Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	Park technologiczny	Park technologiczny	Poznań	Poznań
48.	Poznański Park Technologiczno-Przemysłowy	Park technologiczny	Park technologiczny	Poznań	Poznań
49.	YouNick Technology Park Sp. z o.o.	Park technologiczny	Park technologiczny	Suchy Las	poznański

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI oraz stron internetowych IOB

Rysunek 1. Rozmieszczenie IOB w województwie wielkopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy danych zastanych

Ponad połowa spośród 49 działających w regionie IOB zlokalizowana jest w Poznaniu lub podregionie poznańskim. Taka koncentracja wynika z roli ośrodka wzrostu pełnionego przez Poznań i otaczający go obszar metropolitalny (Miejski Obszar Funkcyjny Poznański Ośrodek Metropolitalny – MOF POM). Jak wskazano w SRWW 2030, MOF POM skupia największą część potencjału rozwojowego województwa stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej, jak i międzynarodowej²⁵. W pozostałych podregionach działa mniej IOB i są one skupione głównie w podregionalnych ośrodkach wzrostu. Przyczyna jest podobna, jak w przypadku koncentracji IOB w Poznaniu – znaczenie gospodarcze średnich miast, dostępność wykwalifikowanej kadry, choć nie bez znaczenia jest także walor komunikacyjny dający możliwość względnie łatwego dotarcia do danej instytucji z różnych części podregionu (lub regionu, jak w przypadku Poznania). Takie rozmieszczenie jest tożsame z identyfikowanym w innych regionach, gdzie również istnieje zależność koncentracji

²⁵ Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Poznań 2020, s. 89.

IOB z gospodarczym znaczeniem ośrodków wzrostu czy poszczególnych części regionu²⁶. Względnie najmniejszą dostępnością IOB charakteryzują się w Wielkopolsce podregiony pilski i koniński. Może to wynikać z dysproporcji rozwoju gospodarczego, jakie są obserwowane w regionie. Takie miasta jak właśnie Konin czy Piła, co podkreślają diagnozy dokonywane na potrzeby SRWW 2030²⁷, doświadczają spowolnienia rozwoju społeczno-gospodarczego. Przekłada się to na występowanie szeregu problemów rozwojowych m.in. związanych ze spadkiem liczby ludności (zwłaszcza w wieku produkcyjnym), starzeniem się społeczeństwa czy niedopasowaniem podaży do popytu na rynku pracy (np. na terenach pogórnich). Pośrednio wpływa to na gospodarkę, chociażby poprzez osłabianie lokalnego popytu, przez co potencjały rozwojowe przedsiębiorstw ulegają osłabieniu.

Zidentyfikowane IOB zostały przyporządkowane do poszczególnych typów, jak ośrodki wspierania przedsiębiorczości czy ośrodki wspierania innowacji. Klasyfikacji tej dokonywano biorąc pod uwagę przeważający charakter działalności poszczególnych instytucji – nie można wykluczyć, że dana IOB pełniła więcej niż jedną rolę, co zresztą pokazały zrealizowane wywiady, w ramach których przedstawiciele badanych jednostek dokonywali samodzielnego przyporządkowania do typów IOB. W tym kontekście konieczne jest zastrzeżenie, że tego rodzaju rozgraniczenia terminologiczne (ośrodki wspierania przedsiębiorczości vs. ośrodki wspierania innowacji) nie zawsze mają charakter definitywny. Można bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której innowacyjny pomysł wymaga wsparcia w obszarze biznesowym. W takim kontekście usługa wspierania przedsiębiorczości będzie w rzeczywistości służyła rozwojowi potencjału innowacyjnego regionu, zaś ośrodek ją świadczący może być traktowany jak instytucja wspierania innowacji.

Większość zidentyfikowanych w Wielkopolsce IOB to instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości, głównie ośrodki szkoleniowo-doradcze (dwie trzecie spośród wszystkich tego rodzaju instytucji). Wśród tych instytucji znaczącą rolę odgrywają organizacje samorządu gospodarczego (16 na 35 instytucji wspierania przedsiębiorczości), które m.in. dzięki dostępności funduszy UE przeznaczonych na wsparcie procesów rozwoju przedsiębiorczości działają na rzecz przedsiębiorców z określonych branż czy obszarów. W kontekście ośrodków wspierania przedsiębiorczości na uwagę zasługuje Platforma Inwest-Park z Piły, utworzonej niejako w miejsce Pilskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, którego powstanie było finansowane w ramach *Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013* (Działanie 1.4 Wsparcie przedsięwzięć powiązanych z Regionalną Strategią Innowacji, Schemat I Kompleksowe wsparcie świadczenia usług dla przedsiębiorstw). Projekt został formalnie zakończony w marcu 2020 roku, a sam inkubator stał się częścią szerszego projektu. Jakkolwiek Platforma Inwest-Park została sklasyfikowana jako inkubator przedsiębiorczości, to jej oferta jest dużo szersza i obejmuje także usługi w charakterze ośrodka szkoleniowo-doradczego. Stwarza ona możliwość uzyskania dotacji na założenie firmy, wspiera lokalny rynek pracy poprzez organizację targów pracy (Pilskie Targi Pracy i Kariery), oferuje doradztwo dla przedsiębiorców, działa na rzecz kształtowania przedsiębiorczych postaw wśród dzieci i młodzieży (Pilska Akademia Umiejętności), a także realizuje działania na rzecz pozyskania

²⁶ Ładysz J., Dysproporcje wewnątrzregionalne w rozmieszczeniu instytucji otoczenia biznesu na przykładzie województwa dolnośląskiego, *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, Nr 34 (2), 2020.

²⁷ *Ibidem*, s. 34-36.

inwestorów. Platforma jest podmiotem prowadzonym przez Urząd Miasta Piły i jest przejawem podejścia samorządu lokalnego do kształtowania potencjału konkurencyjnego miasta w zakresie rozwoju gospodarczego.

Wśród 14 instytucji wspierających rozwój innowacji przeważały natomiast centra innowacji, które stanowiły połowę wszystkich podmiotów z tej kategorii. Były to głównie podmioty należące do Sieci Badawczej Łukasiewicza. Co warto szczególnie podkreślić, centra innowacji są zlokalizowane w Poznaniu bądź jego najbliższym sąsiedztwie.

Tabela 6. Pozabankowe instytucje finansowe prowadzące działalność w województwie wielkopolskim

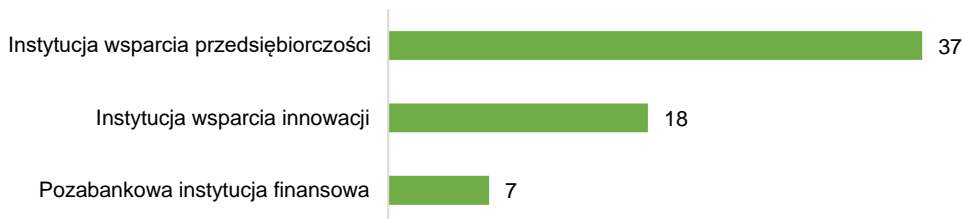
Lp.	Nazwa instytucji	Typ instytucji	Lokalizacja	Podregion
1.	Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	Fundusz pożyczkowy	Kalisz	kaliski
2.	Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	Fundusz pożyczkowy	Ostrów Wielkopolski	kaliski
3.	Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	Fundusz pożyczkowy	Ostrzeszów	kaliski
4.	Subregionalny Fundusz Pożyczkowy „Wielkopolska Północ”	Fundusz pożyczkowy	Piła	piłski
5.			Poznań	Poznań
6.			Leszno	leszczyński
7.	Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Fundusz pożyczkowy	Poznań	Poznań
8.	Wielkopolski Fundusz Rozwoju	Fundusz pożyczkowy	Poznań	Poznań
9.	Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości	Fundusz pożyczkowy	Śrem	poznański
10.	Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych	Fundusz poręczeń kredytowych	Gostyń	leszczyński
11.	Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych	Fundusz poręczeń kredytowych	Jarocin	kaliski
12.	Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego	Fundusz poręczeń kredytowych	Poznań	Poznań
13.	Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych	Fundusz poręczeń kredytowych	Poznań	Poznań
14.	Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
15.	Wielkopolski Instytut Jakości Sp. z o.o.	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
16.	BioInfoBank Seed Capital	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
17.	SpeedUp Venture Capital Group	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
18.	LMS Sp. z o.o.	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
19.	Centrum Biotechnologii Sp. z o. o.	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
20.	Huge Thing Sp. z o. o.	Fundusz kapitału zaangażowanego	Poznań	Poznań
21.	YouNick Technology Park sp. z o.o	Fundusz kapitału zaangażowanego	Suchy Las	poznański

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.sooipp.org.pl/osrodki> (dostęp: 10.06.2021 r.)

Odrębną grupą IOB są pozabankowe instytucje finansowe zajmujące się dystrybucją zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów finansowych, zasilane środkami Unii Europejskiej. Większość spośród nich jest zlokalizowana w Poznaniu (por. tabela 6).

Zidentyfikowana w trakcie analizy danych zastanych przewaga zaangażowania w procesy wspierania przedsiębiorczości wynika także z badania przeprowadzonego wśród wielkopolskich IOB. Na taki charakter działalności wskazało 37 spośród 44 IOB (por. wykres 1). Taki rozkład wskazań jest poniekąd potwierdzeniem przywołanego wyżej założenia, zgodnie z którym określone rodzaje usług mogą być traktowane w zależności od finalnego przeznaczenia. Jeśli projekty innowacyjne wymagają wsparcia w zakresie przedsiębiorczości, wówczas instytucja je świadcząca, nawet jeśli formalnie posiada status centrum innowacji lub innej działającej na rzecz wspierania innowacji, utożsamia swoją działalność ze wspieraniem przedsiębiorczości. Dodatkowo potwierdzeniu uległa obserwacja, zgodnie z którą IOB „mieszają” pełnione funkcje oferując przedsiębiorstwom zróżnicowany pakiet usług. W zależności od potrzeb wsparcie, np. doradcze w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, mogło być wspomagane ofertą finansową świadczoną przez daną instytucję w charakterze funduszu pożyczkowego.

Wykres 1. Struktura rodzajowa IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wykres 2. Forma organizacyjno-prawna IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

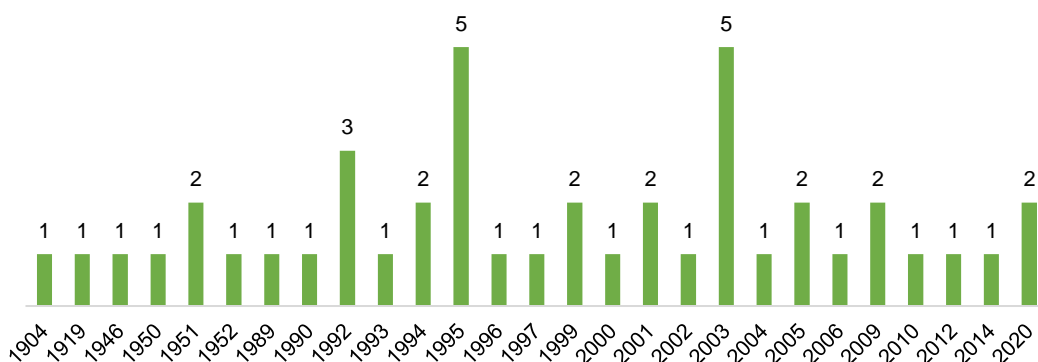

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Forma organizacyjno-prawna IOB z województwa wielkopolskiego jest w dużej mierze pochodną ich specyfiki. Około jednej trzeciej instytucji stanowią podmioty działające w formie stowarzyszeń, choć w strukturze zidentyfikować można także jednostki naukowo-badawcze, podmioty samorządu gospodarczego czy jednostki samorządu terytorialnego (por. wykres 2).

Od 2015 roku w Wielkopolsce pojawiły się dwie IOB, tj. Platforma Inwest-Park z Piły oraz Wielkopolski Inkubator Ekoprzedsiębiorczości Sp. z o.o. Pozostałe podmioty powstały wcześniej (por. wykres 3), przy czym 17 jednostek w ciągu ostatnich 20 lat (w 2000 roku lub później). Wśród najdłużej działających IOB występują towarzystwa gospodarcze oraz jednostki badawczo-naukowe: Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług (1904 rok), Wielkopolska Izba Rzemieśnicza w Poznaniu (1919 rok), Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (1946 rok), Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Obróbki Plastycznej (1951 rok) czy Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Drewna (1952 rok).

Wykres 3. Rok założenia (okres działania) IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

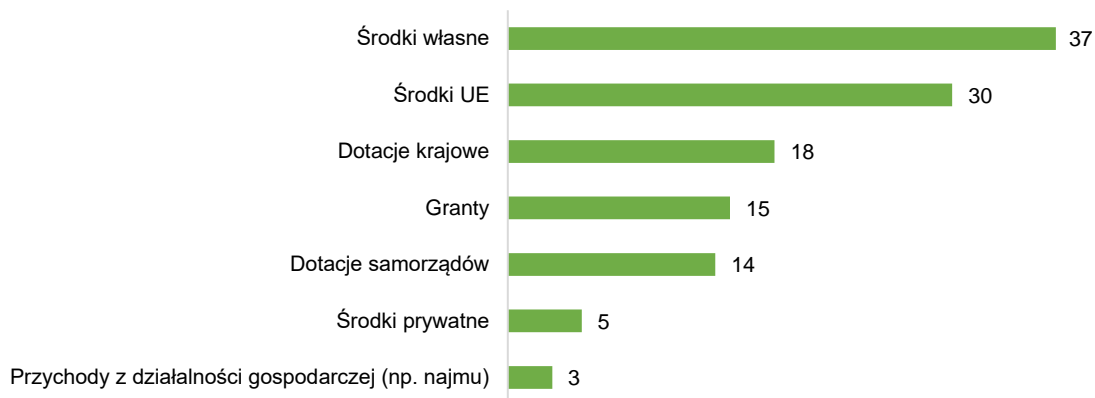
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Fundusze unijne były bez wątpienia istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój oferty IOB w regionie. Tego rodzaju możliwości stwarzał w ostatnich latach chociażby *Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020* (WRPO 2014+) w ramach Działania 1.3. Wsparcie przedsiębiorczości i infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Wsparcie oferowane w jego ramach miało na celu osiągnięcie lepszych warunków do rozwoju MŚP w regionie poprzez wsparcie usług skierowanych do przedsiębiorstw (w tym tych w początkowym etapie rozwoju działalności gospodarczej), jak również tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorczości dzięki kompleksowemu przygotowaniu infrastruktury rozwoju gospodarczego oraz wsparciu IOB²⁸. Finansowanie zewnętrzne mogło być przekazywane zarówno w ujęciu popytowym (przekazywane w ślad za podmiotem chcącym korzystać z danej usługi świadczonej przez konkretną IOB) lub przeznaczone np. na profesjonalizację usług świadczonych przez podmioty wsparcia biznesu. Poza środkami unijnymi IOB były także wspierane dotacjami czy grantami. Relatywnie najmniej popularne były przychody z działalności gospodarczej. Warto także podkreślić, że niemal wszystkie spośród badanych podmiotów finansowały swoją działalność ze środków własnych (por. wykres 4). W tym jednak

²⁸ Por. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych wersja 4.15 z dnia 27 maja 2021 r., s. 29.

przypadku należy dokonać zastrzeżenia, że środki własne to w dużej mierze środki publiczne przekazywane do IOB przez podmioty założycielskie, np. samorząd terytorialny czy uczelnie publiczne. IOB pełnią ważną rolę w stymulowaniu procesów rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym czy regionalnym. W takim rozumieniu finansowanie działalności IOB należy więc traktować w kategoriach inwestycji prorozwojowych.

Wykres 4. Źródła finansowania działalności IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Odrębną kwestią jest ocena znaczenia poszczególnych źródeł finansowania. Relatywnie największe było przypisywane środkom własnym oraz funduszom UE (por. tabela 7). Biorąc jednak pod uwagę ogólną liczbę wskazań na poszczególne źródła finansowania można stwierdzić, że jeśli środki unijne stanowią źródło finansowania, to ich znaczenie jest dla działalności takich jednostek bardzo duże. Co ważne fundusze te są szczególnie pożądane przez instytucje wsparcia przedsiębiorczości. Może to wynikać z tego, że podmioty wsparcia innowacji to często instytucje naukowo-badawcze bądź afiliowane przy uniwersytetach, które skupiają się również na działaniach innych niż wspieranie przedsiębiorstw, w związku z czym korzystają też z innych źródeł finansowania swojej działalności.

Tabela 7. Znaczenie poszczególnych źródeł finansowania dla działalności IOB w województwie wielkopolskim w opinii przedstawicieli badanych instytucji²⁹ (liczba wskazań)

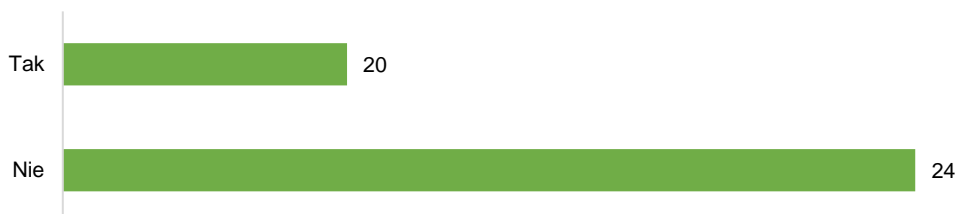
Znaczenie	Środki własne	Środki UE	Dotacje krajowe	Granty	Dotacje samorządów	Środki prywatne	Przychody z działalności gospodarczej
Małe lub bardzo małe	5	1	3	3	3	0	0
Pośrednie	7	6	5	1	3	0	0
Duże lub bardzo duże	23	23	10	9	8	4	3
Trudno powiedzieć	2	0	0	2	0	1	0
Razem	37	30	18	15	14	5	3

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

²⁹ Przedstawiciele IOB dokonywali oceny wyłącznie tych źródeł finansowania, które dotyczyły ich instytucji.

W kontekście źródeł finansowania należy jednakże podkreślić, że WRPO 2014+ nie jest/był jedynym możliwym potencjalnym źródłem finansowania rozwoju IOB. Tego rodzaju podmioty mogły chociażby korzystać z możliwości realizacji projektów w ramach oferty finansowania rozwoju i wdrożenia innowacji procesowej lub produktowej o charakterze technologicznym dla MŚP za pośrednictwem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości³⁰. W efekcie nie wszystkie z IOB, które wskazały na wykorzystanie funduszy unijnych zadeklarowały realizowanie projektów współfinansowanych ze środków WRPO 2014+ (por. wykres 5). Na 16 IOB, które wskazały w ankiecie liczbę projektów ponad połowa (9) realizowała jeden projekt, choć były i takie, których aktywność na tym polu była bardzo duża. Były to agencje rozwoju regionalnego, które wskazały na realizację 10-11 projektów: Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie. Tylko 13 badanych IOB podało całkowitą wartość projektów, z tego też nie wszystkie wskazały wartość uzyskanego dofinansowania (choć był także przypadek sytuacji odwrotnej). Wartość projektów wahała się od 900 tys. zł do ponad 260 mln zł (w przypadku Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości S.A.). Bazując na tych przypadkach, w których przedstawiciele IOB podali wartość zarówno całych projektów, jak i kwotę dofinansowania unijnego można oszacować, że fundusze pochodzące z programów UE pokrywały średnio około 70% wartości realizowanych projektów. W ponad połowie przypadków pozyskane dofinansowanie było przeznaczone na zakup środków trwałych i niematerialnych służących produkcji i/lub świadczeniu usług oraz na pomoc dla firm w początkowej fazie działalności (por. wykres 6).

Wykres 5. Realizowanie przez IOB w województwie wielkopolskim projektów współfinansowanych (w latach 2016-2020) ze środków WRPO 2014+ (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

³⁰ Por. <https://www.parp.gov.pl/component/grants/grants/proinnowacyjne-uslugi-iob-dla-msp> (dostęp: 10.06.2021 r.).

Wykres 6. Efekty projektów współfinansowanych (w latach 2016-2020) ze środków WRPO 2014+zrealizowanych przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=20

Bez wątpienia jednym z obszarów, w których IOB wspierają przedsiębiorstwa w ich rozwoju jest oferowanie szeroko rozumianych usług doradczo-rozwojowych (np. na rzecz opracowywania modeli biznesowych czy strategii rozwojowych). Aby sprostać wyzwaniom związanym z zapewnianiem przedsiębiorcom skutecznego wsparcia w tym zakresie IOB muszą także same planować swój rozwój, m.in. zadbać o odpowiednią infrastrukturę, zaplanować rozwój usług czy zapewnić sobie dostęp do odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowników. Współczesne gospodarki są bowiem tworcami dynamicznymi, które stawiają coraz to nowe wyzwania przez przedsiębiorstwami, jak również podmiotami, które oferują na ich rzecz usługi wsparcia. Stąd też jednym ze standardów organizacyjno-prawnych działania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości jest posiadanie aktualnej strategii działania w formie

dokumentu³¹. Z informacji uzyskanych od przedstawicieli wielkopolskich IOB wynika, że tego rodzaju dokument opracowało ponad trzy czwarte podmiotów uczestniczących w badaniu (por. wykres 7). Na jego brak wskazały:

- Wielkopolska Izba Budownictwa;
- Platforma Inwest-Park;
- Regionalna Izba Gospodarcza w Kaliszu;
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Oddział w Pile;
- Wielkopolska Izba Handlowa;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych;
- Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie;
- Konińska Izba Gospodarcza.

Wykres 7. Opracowanie przez IOB w województwie wielkopolskim dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzą swoją działalność (liczba wskazań)

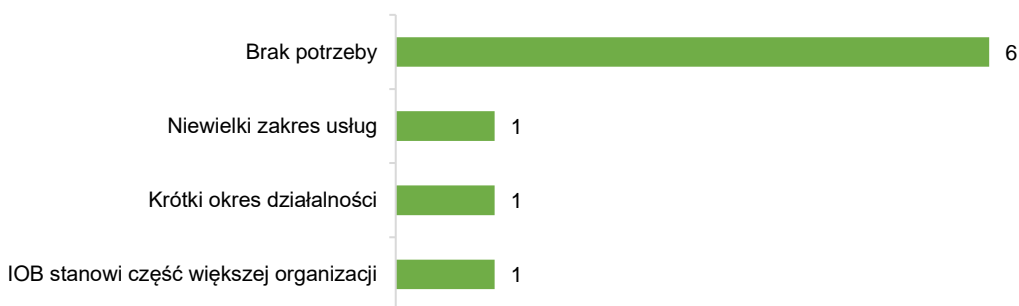
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wśród przyczyn braku opracowania tego rodzaju dokumentu strategicznego podawano brak potrzeby jego posiadania (por. wykres 8), przy czym dotyczyło to głównie izb gospodarczych. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie jako powód nieposiadania takiego dokumentu wskazało niewielki zakres oferowanych przez nie usług, z kolei piłski oddział Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – funkcjonowanie jako część większej organizacji. W przypadku piłskiej Platformy Inwest-Park, prowadzonej przez Urząd Miasta Piły, przyczyną był natomiast krótki staż działalności (od 2020 roku).

Spośród wielkopolskich IOB nieposiadających dokumentu strategicznego żadna nie planuje jego opracowania w najbliższej przyszłości. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku trzech podmiotów opinia na ten temat była niejednoznaczna (wskazano odpowiedź: *trudno powiedzieć*).

³¹ Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015, s. 68.

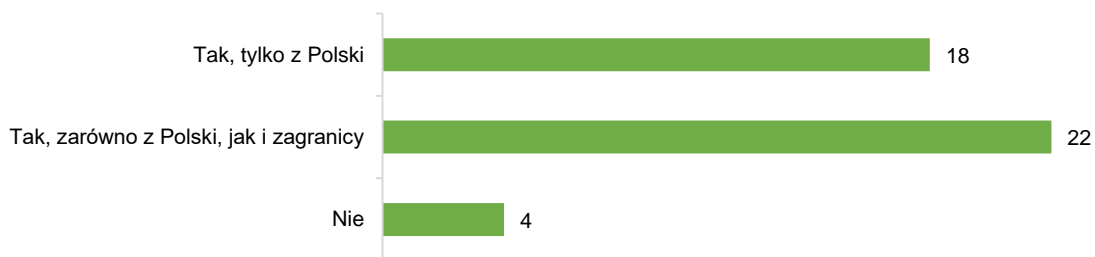
Wykres 8. Przyczyny nieposiadania przez IOB w województwie wielkopolskim dokumentów strategicznych (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=9

Globalizacja i rosnąca konkurencja stawiają przed uczestnikami rynku nowe wyzwania. Sukces rynkowy jest pochodną nie tylko umiejętności wykorzystania przewag organizacji, ale także wykorzystania możliwości rozwoju, jakie daje otoczenie. Dotyczy to głównie przedsiębiorstw, jednak IOB jako organizacje mające za zadanie wsparcie przedsiębiorstw w rozwoju też podlegają tego rodzaju prawidłowościom. Czerpanie wzorców czy efekt synergii to jedne z korzyści, jakie mogą z takiej współpracy wynikać. Z tego względu korzystanie z różnych form współpracy i współdziałanie są szansą na szybszy rozwój oraz wzrost konkurencyjności organizacji. Warto w tym kontekście podkreślić, że jedynie nieliczne spośród wielkopolskich IOB nie podejmują współpracy z żadnymi pozagospodarczymi podmiotami w kraju i za granicą (por. wykres 9). Są to: Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o., Centrum Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej, Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji oraz Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (Sieć Badawcza Łukasiewicz). Wskazuje to, że w porównaniu do sytuacji z 2015 roku zaszła w tym obszarze pozytywna zmiana polegająca na tym, że wielkopolskie IOB chętniej podejmują współpracę z innymi tego rodzaju instytucjami. Jeśli chodzi o jednostki, które zadeklarowały współpracę również z podmiotami z zagranicy to na 22 IOB aż 12 zlokalizowanych jest w Poznaniu lub powiecie poznańskim. Względnie aktywne w tym zakresie są także IOB z podregionu kaliskiego (dwie IOB z Ostrowa Wielkopolskiego i jedna z Kalisza).

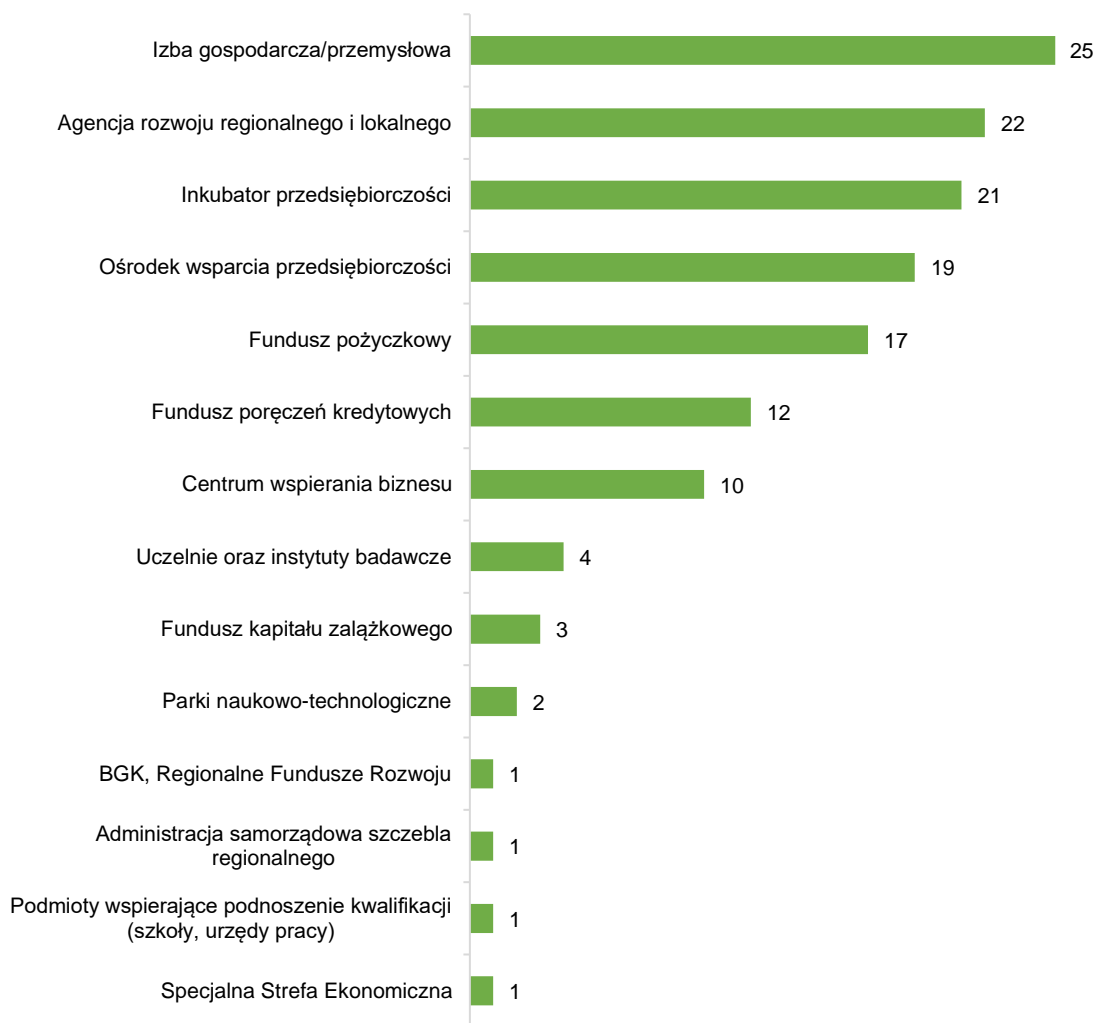
Wykres 9. Współpraca IOB funkcjonujących w województwie wielkopolskim z innymi (pozagospodarczymi) podmiotami w kraju i za granicą (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wśród podmiotów wskazywanych jako te, z którymi wielkopolskie IOB podejmują współpracę znajdują się różnego rodzaju instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacji. Dominują izby gospodarcze, inkubatory przedsiębiorczości, agencje rozwoju regionalnego i lokalnego oraz ośrodki wspierania przedsiębiorczości (por. wykres 10). Zestawienie dominujących typów instytucji pokazuje, że kluczową kwestią, której dotyczy współpraca są wszelkie kwestie związane ze wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości.

Wykres 10. Typy podmiotów (pozagospodarczych), z którymi współpracują IOB funkcjonujące w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=40

Współpraca pomiędzy IOB jest kluczowa z punktu widzenia ich sieciowania, tj. funkcjonowania w układzie współpracy, do którego uczestnicy mający specyficzne zadania i umiejętności przystępują zachowując niezależność i możliwość podejmowania decyzji, dążąc do osiągnięcia celu niemożliwego do osiągnięcia przez organizacje działające osobno (efekt

synergii)³². W tym układzie poszczególne podmioty tworzące sieć pełnią role komplementarne wobec pozostałych. Analiza struktury podmiotów, z którymi współpracują poszczególne typy IOB (por. tabela 8) wskazuje, że w Wielkopolsce mamy do czynienia z załączkiem usieciowienia. Usieciowienie jest widoczne w przypadku instytucji wspierania innowacji, które kooperują z różnego rodzaju podmiotami wspierającymi przedsiębiorczość czy instytucjami finansującymi. O niewielkim poziomie rozwoju sieci IOB świadczy także podejmowana w dalszej części analizy kwestia rozwoju ich oferty – dotychczasowe działania, jak i planowane zmiany w tym zakresie w większości przypadków polegają na samodzielnym wdrażaniu nowych usług.

Tabela 8. Typy podmiotów (pozagospodarczych), z którymi najczęściej współpracują poszczególne rodzaje IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Typ podmiotu (pozagospodarczego), z którym odbywa się współpraca	Instytucja wsparcia przedsiębiorczości	Instytucja wsparcia innowacji	Pozabankowa instytucja finansowa
Inkubator przedsiębiorczości	18	6	3
Agencja rozwoju regionalnego i lokalnego	21	9	4
Ośrodek wsparcia przedsiębiorczości	18	4	4
Centrum wspierania biznesu	9	2	3
Izba gospodarcza/przemysłowa	21	9	4
Fundusz pożyczkowy	16	4	4
Fundusz poręczeń kredytowych	11	2	4
Fundusz kapitału załączkowego	2	0	1

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=40

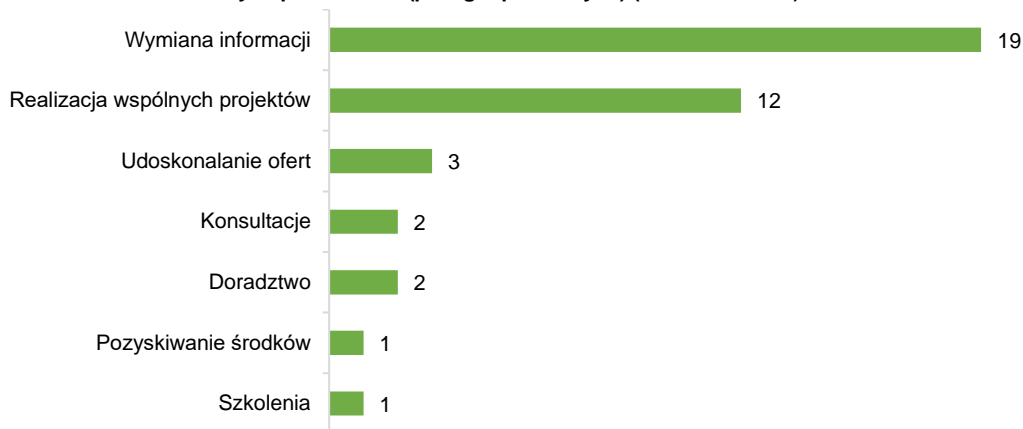
Przedmiotem współpracy IOB jest przede wszystkim wymiana informacji oraz realizacja wspólnych projektów (por. wykres 11). Generalnie rzecz biorąc wskazywano takie formy współpracy, które miały prowadzić do rozwoju oferty IOB. Współpraca ma przy tym głównie zakres krajowy lub regionalny, choć jedna trzecia badanych instytucji wskazała na jej podejmowanie również na arenie międzynarodowej (por. wykres 12). Na międzynarodową skalę współpracy wskazały następujące IOB:

- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie;
- Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Lesznie;
- Poznański Park Naukowo-Technologiczny;
- Wielkopolska Izba Rzemieśnicza w Poznaniu;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Obróbki Plastycznej;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Logistyki i Magazynowania;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Pojazdów Szynowych;
- Wielkopolska Izba Handlowa;

³² Por. Płoszaj A., Sieci instytucji otoczenia biznesu, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2013, s. 40.

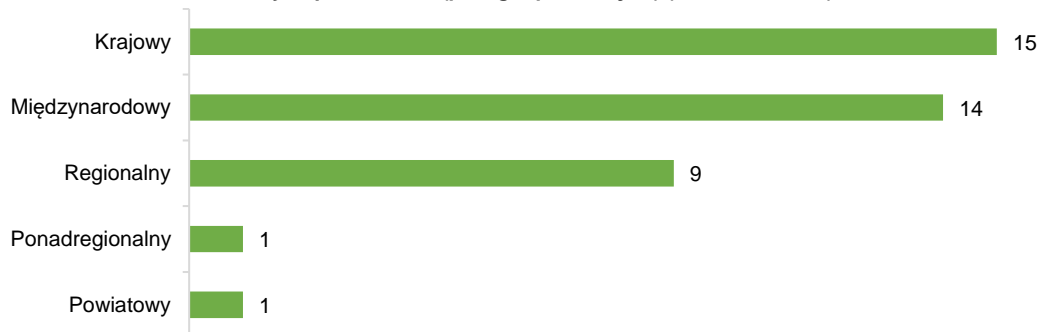
- Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski;
- Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego;
- Wielkopolski Instytut Jakości;
- Wielkopolska Izba Budownictwa;
- Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości Ostrów Wielkopolski;
- Wielkopolski Inkubator Ekoprzedsiębiorczości Sp. z o.o.

Wykres 11. Obszary współpracy IOB funkcjonujących w województwie wielkopolskim z innymi podmiotami (pozagospodarczymi) (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=40

Wykres 12. Maksymalna skala (zasięg) współpracy IOB funkcjonujących w województwie wielkopolskim z innymi podmiotami (pozagospodarczymi) (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=40

2.2. Charakterystyka oferty IOB oraz jej odbiorców

Analiza typów IOB działających w województwie wielkopolskim wykazała, że większość spośród nich to podmioty wspierające rozwój przedsiębiorczości. Dodatkowo, co wykazały badania, część podmiotów oferuje równocześnie usługi wspierające rozwój innowacji. Deklaracje spełniania podwójnej roli złożyły takie podmioty jak: Centrum Zawansowanych Technologii, Turecka Izba Gospodarcza, Leszczyńskie Centrum Biznesu, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Obróbki Plastycznej czy YouNick Technology Park. Takie podejście do

definiowana swojej roli wynika ze świadomości oddziaływania na procesy rozwojowe w przedsiębiorstwach. Jak bowiem podkreślono, rozwiązania dedykowane wspieraniu przedsiębiorczości mogą równocześnie przyczyniać się do rozwoju w obszarach związanych z innowacjami. Ewentualnie odwrotnie – inwestycje w innowacje mogą prowadzić do rozwoju w obszarach związanych z ekonomią.

Potwierdzeniem tego są informacje podawane przez uczestniczące w badaniu IOB dotyczące rodzaju świadczonych usług. Wynika z nich, że działalność wielkopolskich IOB skupia się głównie na szkoleniach i doradztwie bądź innych usługach w zakresie wsparcia przedsiębiorczości (por. wykres 13). Relatywnie najrzadziej świadczone są usługi w zakresie najmu powierzchni – są one świadczone głównie przez inkubatory przedsiębiorczości, ale także przez parki technologiczne.

Wykres 13. Rodzaje usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Tabela 9. Rodzaje usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim w podziale na podregiony (liczba wskazań)

Rodzaj usług	Liczba IOB świadczących dany rodzaj usług						ogółem
	podregion						
	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	Poznań	poznański	
Szkolenia i doradztwo w zakresie wsparcia przedsiębiorczości	6	4	6	2	19	2	39
Szkolenia i doradztwo w zakresie wsparcia innowacji	3	3	6	2	19	3	36
Inne usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości	6	4	6	3	13	2	34
Inne usługi w zakresie wsparcia innowacji	2	3	4	2	14	3	28
Usługi najmu w zakresie wsparcia przedsiębiorczości	4	4	6	2	8	1	25
Usługi najmu w zakresie wsparcia innowacji	1	3	4	2	5	1	16

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Analiza szczegółowej struktury usług oferowanych w obrębie poszczególnych kategorii (por. tabela 10) wskazuje, że kluczowe obszary działalności wielkopolskich IOB koncentrują się przede wszystkim na:

- wspieraniu rozwoju nowych przedsiębiorstw, również w zakresie wsparcia innowacji;
- różnego rodzaju działaniach wspomagających wykorzystanie przez firmy finansowania zewnętrznego, w tym funduszy UE (zarówno oferowanie funduszy, jak i wspieranie w ich pozyskaniu), jak i dotacji na rozwój działalności innowacyjnej. Warto dodać, że aspekt związany z finansowaniem działalności przedsiębiorstw pojawia się w strukturze usług oferowanych przez wielkopolskie IOB w kilku innych odsłonach, jak chociażby pod postacią oferowania różnego rodzaju pożyczek dla rozpoczynających działalność gospodarczą czy dla firm.

Tabela 10. Rodzaje usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

	Rodzaj usług świadczonych przez IOB	Liczba IOB
Szkolenia i doradztwo w zakresie wsparcia przedsiębiorczości (n=39)	Przedsiębiorczość, tworzenie firmy	31
	Dostęp do funduszy UE	29
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego	23
	Analiza rynku i marketing	20
	Zarządzanie biznesem	18
	Finanse i podatki	17
	Wdrażanie nowych usług i produktów	16
	Zarządzanie zasobami ludzkimi	15
	Księgowość, rachunkowość	15
	Ochrona własności intelektualnej	15
	Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	13
	Prawo gospodarcze	8
	Pośrednictwo kooperacyjne	7
Szkolenia i doradztwo w zakresie wsparcia innowacji (n=36)	Dostęp do funduszy UE	23
	Przedsiębiorczość i tworzenie firm	22
	Wdrażanie nowych produktów i technologii	16
	Informacja technologiczna i patentowa	15
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego	14
	Ochrona własności intelektualnej	14
	Badania rynku i marketing	13
	Finanse i podatki	10
	Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	10
	Prawo gospodarcze	9
	Księgowość i rachunkowość	9
	Pośrednictwo kooperacyjne	8
	Zarządzanie jakością	4

	Rodzaj usług świadczonych przez IOB	Liczba IOB
Inne usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości (n=34)	Akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	24
	Przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy	22
	Aktywizacja środowisk lokalnych	18
	Szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych i poszukujących pracy	17
	Pożyczki dla firm	16
	Usługi proinnowacyjne	14
	Pożyczki dla rozpoczynających działalność	14
Inne usługi w zakresie wsparcia innowacji (n=28)	Przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego	19
	Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	17
	Audyt innowacyjności i technologiczny	11
	Analiza rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	11
	Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania	10
	Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm	9
	Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja	8
	Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy	4
Usługi najmu w zakresie wsparcia przedsiębiorczości (n=25)	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych	21
	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej	17
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej	10
	Wynajem biura na godziny	1
	Usługi serwerowni	1
	Udostępnianie przestrzeni coworkingowej	1
Usługi najmu w zakresie wsparcia innowacji (n=16)	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych	15
	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej	13
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej	8
	Wynajem biura na godziny	1
	Usługi serwerowni	1
	Udostępnianie przestrzeni coworkingowej	1

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Zdaniem niemal co czwartego przedstawiciela IOB biorących udział w badaniu wszystkie z oferowanych usług cieszą się równomiernym zainteresowaniem (por. wykres 14). W przypadku konkretnych wskazań najczęściej pojawiały się pożyczki dla firm (zapewne przynajmniej po części oferowane na rzecz przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19), ale też usługi związane z rozwojem przedsiębiorczości i tworzeniem firm czy usługi związane z rynkiem pracy (szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych i poszukujących pracy). Dwie IOB wskazały natomiast na duże zainteresowanie usługami związanymi z szeroko rozumianym wspieraniem rozwoju innowacji (wdrażaniem nowych produktów i technologii).

Wykres 14. Usługi oferowane przez IOB w województwie wielkopolskim cieszące się największym zainteresowaniem (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

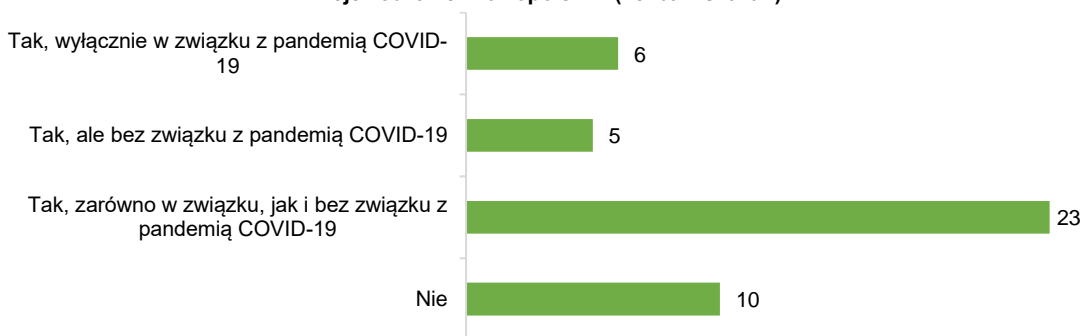
Jednym z najważniejszych obecnie wyzwań rozwojowych dla władz różnego szczebla (zarówno regionalnych, jak i krajowych) jest przeciwdziałanie skutkom pandemii COVID-19. O ile do początku 2020 roku perspektywy wzrostu gospodarczego, a co za tym idzie warunki rozwoju i funkcjonowania przedsiębiorstw, były generalnie pozytywne, tak sytuacja drastycznie zmieniała się w kolejnych miesiącach. Rozpoczął się wówczas okres spowolnienia gospodarczego, które dotknęło praktycznie całą światową gospodarkę. Perturbacje gospodarcze wpłynęły na poziom zatrudnienia (wzrost bezrobocia), jak również negatywnie warunkowały płynność funkcjonowania przedsiębiorstw, w tym płynność finansową oraz zachowanie ciągłości łańcuchów dostaw. Uwzględniając szczegółowo oddziaływanie pandemii należy brać pod uwagę następujące czynniki, z którymi muszą sobie radzić przedsiębiorstwa³³:

³³ Bank Pekao SA, Gospodarka w czasach pandemii. Spojrzenie sektorowe na bazie pierwszych doświadczeń globalnych, 2020.

- załamanie popytu, związane głównie z wprowadzanymi przez państwa ograniczeniami mobilności czy działalności wybranych branż. Obejmuje ono rynki wewnętrzne państw dotkniętych epidemią, jak i handel międzynarodowy;
- zakłócenia łańcuchów dostaw, najbardziej dotkliwe w przypadku silnych powiązań międzynarodowych (import surowców, półproduktów, towarów), lecz odczuwalne także na poziomie rynków wewnętrznych;
- przestoje operacyjne, narzucone administracyjnie (np. zawieszenie działalności wybranych branż w ramach działań prewencyjnych) albo wynikające z braku zasobów pracy (np. w wyniku ograniczenia mobilności, konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, zakażenia personelu czy obaw pracowników o zdrowie);
- niekorzystne trendy cenowe (pod wpływem osłabienia popytu lub zakłóceń łańcuchów dostaw);
- pogorszenie sytuacji finansowej odbiorców – firm doświadczających problemów w wyniku kryzysu (możliwe zatory płatnicze) i osób tracących zatrudnienie.

Wszystko to sprawiło, że przedsiębiorstwa stanęły wobec zupełnie nowych wyzwań, z którymi nie zawsze były w stanie poradzić sobie samodzielnie. Powodowało to konieczność uwzględnienia przez IOB tego rodzaju nowych potrzeb i dostosowanie do nich swojej oferty. Wydaje się, że pandemia COVID-19 wpłynęła także na działalność wielkopolskich IOB, bowiem nieliczne spośród tych, które wprowadziły w ostatnich pięciu latach jakiegokolwiek zmiany uczyniły to bez związku z pandemią (por. wykres 15). Dokonane zmiany polegały przede wszystkim na wprowadzeniu usług realizowanych samodzielnie, ewentualnie w kooperacji z innymi podmiotami krajowymi (por. wykres 16).

Wykres 15. Wprowadzenie w ciągu ostatnich pięciu lat zmian w ofercie IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wykres 16. Rodzaje zmian wprowadzonych w ostatnich pięciu latach w ofercie IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=34

Analiza struktury oferowanych przez IOB usług pozwala dostrzec w przypadku części z nich wpływ pandemii COVID-19. W zmienionej ofercie pojawiły się usługi w postaci zapewnienia dostępu do finansowania, które miały na celu minimalizowanie występowania negatywnych skutków ograniczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej. Warto także zwrócić uwagę na to, że część usług zmieniła formę na zdalną, co z kolei było efektem dostosowania się do występujących ograniczeń (por. tabela 11).

Tabela 11. Główne rodzaje nowych usług wprowadzonych w ostatnich pięciu latach do oferty IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

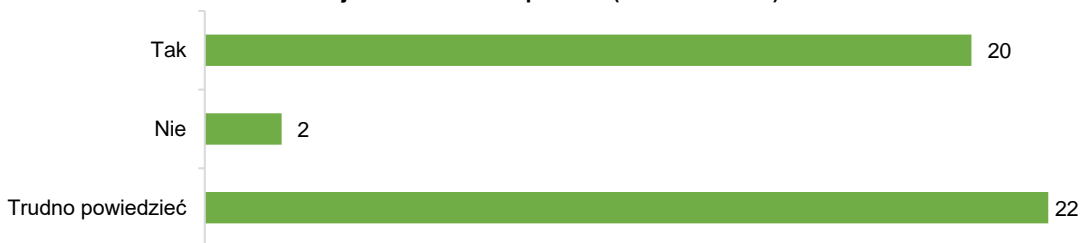
Nowe usługi wprowadzone do oferty IOB		Liczba IOB
Nowe usługi realizowane samodzielnie (n=22)	Projekty w formie zdalnej: Targi Pracy, spotkania uczniów z przedsiębiorcami, zdalna obsługa klientów, konferencje, szkolenia	9
	Automatyzacja	2
	Usługi drukowania (tym druk 3D) i skanów	2
	Mediacje gospodarcze	2
	Audyt firmy na starcie, prawo i podatki, marketing, marketing internetowy, ochrona środowiska. audyt potrzeb i możliwości w zakresie innowacyjności opakowań i etykietowania, przygotowanie firmy do wdrożenia i certyfikacji systemu HACCP, przygotowanie firm do wdrożenia i certyfikacji systemów BRC i IFS	1
	Biuro na godziny i najem magazynów	1
	Usługi eksperckie i badawcze	1
	Pomoc w pozyskiwaniu funduszy UE	1
	Trening strategiczny	1
	Kursy i szkolenia w zakresie kształcenia zawodowego (szkolenia przygotowujące do egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, kursy pedagogiczne, kursy zawodowe)	1
	Ułatwienia w przestrzeganiu reżimu sanitarnego	1

Nowe usługi wprowadzone do oferty IOB		Liczba IOB
Nowe usługi realizowane w kooperacji z innymi podmiotami krajowymi (n=15)	Dostęp do finansowania (m.in. pożyczki płynnościowe, dofinansowanie na rzecz utrzymania miejsc pracy, dofinansowania do wynagrodzeń)	5
	Automatyzacja	2
	Bezpłatne konsultacje z ekspertami z różnych dziedzin	1
	Wsparcie w opracowaniu biznesplanu	1
	Usługi eksperckie i badawcze	2
	Konferencje on-line	1
	Mediacje gospodarcze	1
	Usługi z zakresu automatyki rozwiązań dla rolnictwa, leśnictwa i przemysłu spożywczego	1
	Webinaria, audyt gotowości i potrzeb cyfryzacji	1
Nowe usługi realizowane w kooperacji z innymi zagranicznymi instytucjami (n=6)	Akceleracja firm scale-up	1
	Automatyzacja	1
	Fundusz Dostępności	1
	Staże zagraniczne dla młodocianych pracowników	1
	Usługi szkoleniowe	1
	Rozwój izby handlowej	1

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=34

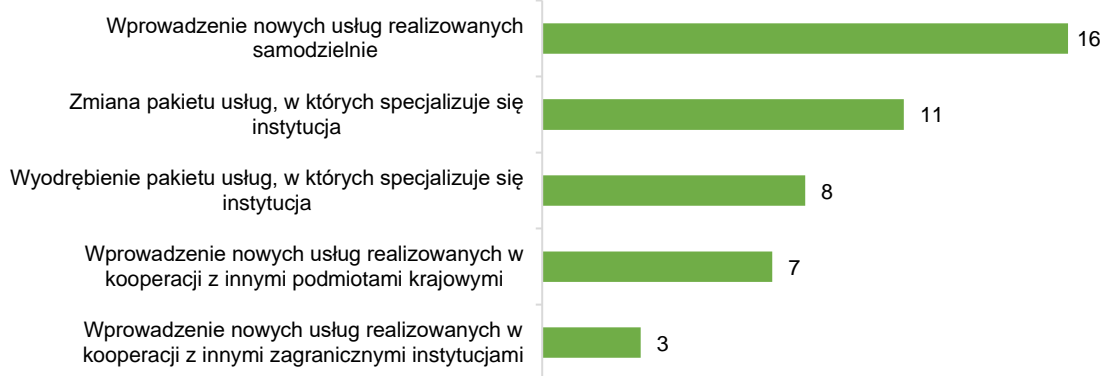
Jeśli chodzi o przyszłość i wprowadzanie kolejnych zmian w katalogu oferowanych usług, to jednoznaczne deklaracje w tym zakresie padły od mniej niż połowy wielkopolskich IOB (por. wykres 17). Podobnie jak dotychczas, planowane zmiany będą najczęściej polegały na samodzielnym wprowadzeniu nowych usług bądź korekty dotychczasowych. W niewielkim zakresie planowana jest kooperacja z innymi podmiotami (por. wykres 18). Przedstawiciele większości badanych IOB nie potrafili odnieść się do pytania dotyczącego planów wprowadzania zmian w ofercie. Odmownej odpowiedzi udzielono natomiast w dwóch instytucjach: Wielkopolskim Klubie Techniki i Racjonalizacji oraz Stowarzyszeniu Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości. Zmiany, o których mowa powyżej w większości przypadków planowane są jeszcze w 2021 roku. W perspektywie najbliższych dwóch lat nowe usługi powinny natomiast pojawić się w ofercie 13 IOB (spośród 20 deklarujących plany wprowadzenia zmian, por. wykres 19).

Wykres 17. Istnienie planów wprowadzenia w przyszłości zmian w ofercie IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

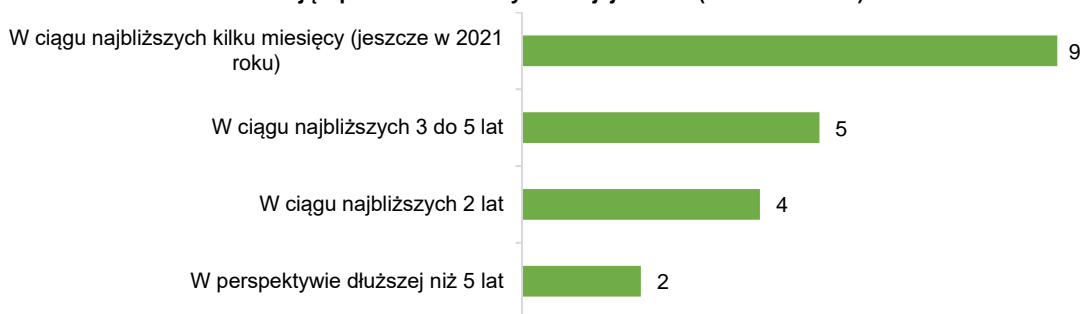
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wykres 18. Rodzaje planowanych do wprowadzenia w przyszłości zmian w ofercie IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=20

Wykres 19. Perspektywa czasowa, w której IOB w województwie wielkopolskim zamierzają wprowadzić zmiany w swojej ofercie (liczba wskazań)

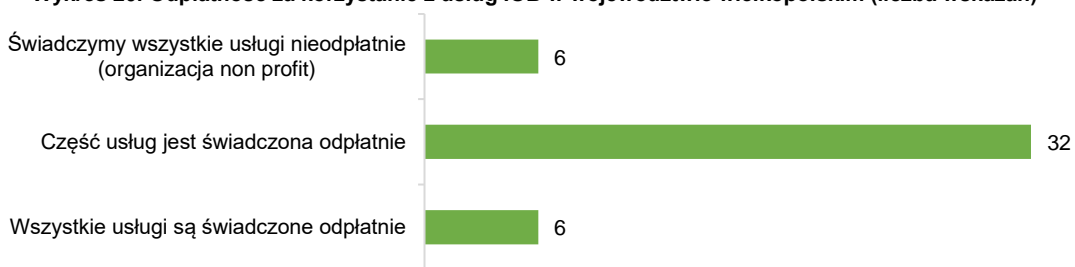

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=20

Korzystanie z oferty wielkopolskich IOB jest w większości przypadków częściowo odpłatne. Tylko kilka spośród IOB to organizacje non profit (por. wykres 20). Należą do nich:

- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o.;
- Platforma Inwest-Park z Piły;
- Polska Fundacja Przedsiębiorczości;
- Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług;
- Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości;
- Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości.

Jeśli chodzi o IOB, które wszystkie z usług świadczą odpłatnie, to są to przede wszystkim podmioty tworzące Sieć Badawczą Łukasiewicz: Instytut Technologii Drewna, Instytut Obróbki Plastycznej czy Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych.

Wykres 20. Odpłatność za korzystanie z usług IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Sytuacja pełnej lub częściowej odpłatności (rozumiana jako sytuacja, w której w pełni lub częściowo odpłatne są wszystkie bądź większość świadczonych usług), dotyczy takich usług jak:

- usługi z zakresu księgowości, rachunkowości, finansów i podatków;
- analizy rynku i marketingowe;
- doradztwo w zakresie wdrażania nowych produktów;
- informacja technologiczna i patentowa;
- usługi proinnowacyjne;
- pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii;
- przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy;
- przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego;
- doradztwo w zakresie zarządzania biznesem;
- wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych, powierzchni magazynowej i produkcyjnej lub powierzchni biurowej i laboratoryjnej.

W przypadku IOB, które zadeklarowały pełną odpłatność za wszystkie świadczone przez siebie usługi, dotyczyła ona w dużej mierze usług proinnowacyjnych:

- szkolenia i doradztwo w zakresie dostępu do funduszy UE;
- szkolenia i doradztwo w zakresie wdrażania nowych usług i produktów;
- szkolenia i doradztwo w zakresie ochrony własności intelektualnej;
- szkolenia i doradztwo w zakresie informacji technologicznej i patentowej;
- przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy;
- przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego;
- audyt innowacyjności i technologiczny;
- ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm;
- monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy;
- pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii;

- opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania;
- wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej oraz sal szkoleniowych i konferencyjnych.

Tabela 12. Poziom odpłatności za korzystanie z poszczególnych rodzajów usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

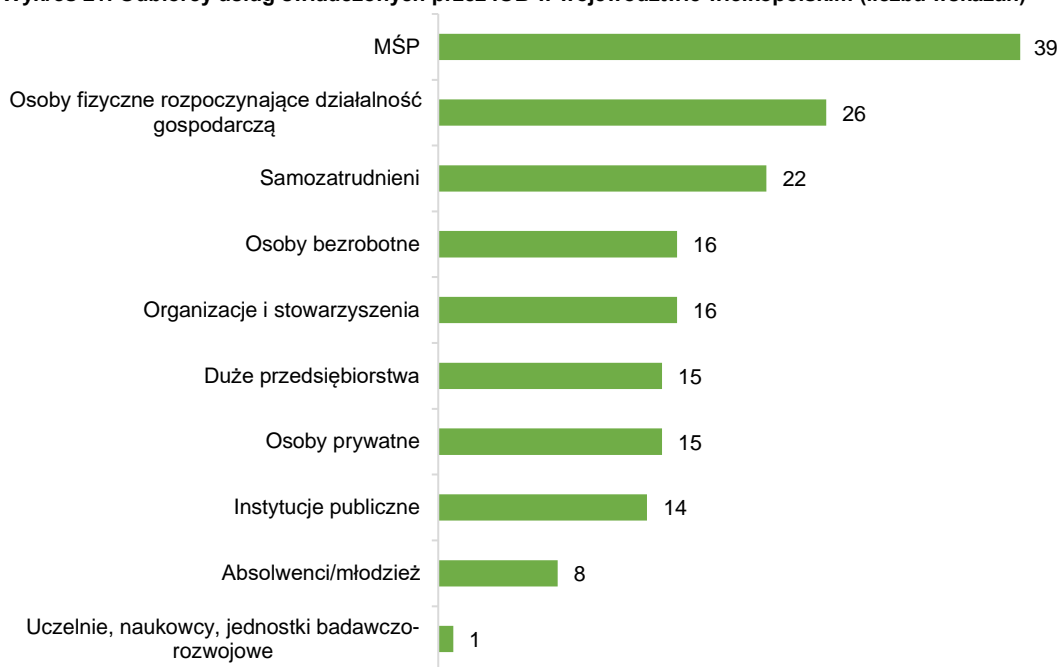
Rodzaj usług		Odpłatność		
		Całkowita	Częściowa	Brak
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Szkolenia i doradztwo	Przedsiębiorczość, tworzenie firmy	1	14	16
	Dostęp do funduszy UE	5	9	15
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego	4	14	15
	Księgowość, rachunkowość	5	4	6
	Finanse i podatki	5	4	8
	Analiza rynku i marketing	4	10	6
	Zarządzanie zasobami ludzkimi	2	9	4
	Zarządzanie biznesem	3	10	5
	Prawo gospodarcze	0	4	4
	Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	2	4	5
	Wdrażanie nowych usług i produktów	5	9	4
	Ochrona własności intelektualnej	3	4	8
	Pośrednictwo kooperacyjne	1	2	5
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Szkolenia i doradztwo	Przedsiębiorczość i tworzenie firm	3	9	10
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego	6	7	1
	Dostęp do funduszy UE	4	6	13
	Prawo gospodarcze	2	4	3
	Badania rynku i marketing	3	6	4
	Księgowość i rachunkowość	4	3	2
	Finanse i podatki	3	3	4
	Informacja technologiczna i patentowa	4	6	5
	Ochrona własności intelektualnej	4	6	4
	Pośrednictwo kooperacyjne	2	1	5
	Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	4	3	3
	Wdrażanie nowych produktów i technologii	5	9	2
Zarządzanie jakością	1	1	2	
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Inne usługi	Akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	1	7	16
	Przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy	9	8	8
	Pożyczki dla rozpoczynających działalność	3	3	8

Rodzaj usług	Odpłatność			
	Całkowita	Częściowa	Brak	
Pożyczki dla firm	4	3	9	
Szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych i poszukujących pracy	1	7	8	
Usługi proinnowacyjne	4	6	4	
Aktywizacja środowisk lokalnych	1	6	10	
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Inne usługi	Przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego	7	4	6
	Audyt innowacyjności i technologiczny	3	6	1
	Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm	6	0	1
	Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy	2	2	0
	Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	4	5	6
	Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja	1	2	4
	Analiza rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	3	4	2
	Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania	4	3	1
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Usługi najmu	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej	8	9	0
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej	5	5	0
	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych	13	9	0
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Usługi najmu	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej	6	7	0
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej	4	4	0
	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych	8	6	0

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Podstawową grupą odbiorców usług świadczonych przez wielkopolskie IOB są MŚP, osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą oraz samozatrudnieni (por. wykres 21). Taka struktura odbiorców jest poniekąd pochodną struktury oferty wielkopolskich IOB i jest zbieżna z charakterystykami odbiorców tego rodzaju oferty w innych regionach³⁴.

³⁴ Por. Dąbrowska E. (red.), Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na usługi świadczone przez instytucje otoczenia biznesu w regionie podlaskim, ekspertyza wykonana na zlecenie Podlaskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego, Białystok 2015, s. 107.

Wykres 21. Odbiorcy usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wskazane wyżej trzy grupy odbiorców usług świadczonych przez wielkopolskie IOB są dodatkowo najbardziej liczne, jeśli chodzi o obsługanych przez te instytucje klientów (por. tabela 13). Największą liczbą osób obsługanych w latach 2016-2020 mogły pochwalić się następujące jednostki:

- Polska Fundacja Przedsiębiorczości (20 000 klientów, głównie MŚP);
- Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego (4 000 klientów, blisko połowa z nich to osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą);
- Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie (3 900 klientów, głównie samozatrudnieni oraz MŚP);
- Polska Izba Gospodarcza Importerów, Eksporterów i Kooperacji (2 650 klientów, ponad połowa z nich to MŚP);
- Leszczyńskie Centrum Biznesu Spółka z o.o. (2 064 klientów, dwie trzecie z nich to MŚP);
- Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości (1 775 klientów, dwie trzecie z nich to samozatrudnieni);
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o. (1 625 klientów, 80% z nich to MŚP, a pozostali to osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą).

Tabela 13. Średnia liczba klientów obsługiwanych w latach 2016-2020 przez IOB funkcjonujące w województwie wielkopolskim

Rodzaj klientów	Średnia ³⁵
Samozatrudnieni (n=22)	634,3
MŚP (n=39)	1 634,3
Duże przedsiębiorstwa (n=15)	78,5
Organizacje i stowarzyszenia (n=16)	24,0
Instytucje publiczne (n=14)	45,0
Osoby prywatne (n=15)	144,7
Osoby bezrobotne (n=16)	145,3
Osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą (n=26)	361,9
Absolwenci/młodzież (n=8)	125,0

Źródło: badanie CAWI/CATI

Na przeciwnym biegunie znajdują się takie IOB, które we wskazanym okresie obsługiwały jedynie do 25 klientów: Centrum Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej, Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług, Wielkopolska Izba Budownictwa. W przypadku organizacji gospodarczych trzeba jednak zaznaczyć, że ich statutowa działalność skupia się na reprezentowaniu interesów branżowych wobec władz samorządowych i administracyjnych regionu. Działalność w charakterze IOB jest niejako dodatkową funkcjonalnością. Wśród ww. jednostek o względnie niewielkiej liczbie klientów zwraca uwagę Centrum Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej. Taki stan rzeczy oznacza, że w perspektywie ostatniej dekady niewiele zmieniło się pod względem zainteresowania przedsiębiorstw korzystaniem z tego rodzaju usług. Jak wykazały badania prowadzone w 2012 roku, zaledwie 14,9% firm, które zadeklarowały wdrażanie technologii ze źródeł zewnętrznych korzystało w tym procesie z usług wyspecjalizowanych pośredników, co przekładało się na niecałe 3% wszystkich badanych przedsiębiorstw. Wraz ze wzrostem wielkości przedsiębiorstwa rośnie odsetek firm korzystających z ofert brokerów komercyjnych, współpracujących naukowców oraz innych form pośrednictwa³⁶. Może to świadczyć o niewielkim poziomie świadomości przedsiębiorców, że w regionie funkcjonują tego rodzaju jednostki, ale też wynikać z zidentyfikowanego w wielu analizach problemu kooperacji pomiędzy biznesem a sferą nauki. Zwracają na nie uwagę chociażby autorzy przywoływanej wyżej analizy z 2012 roku. Wskazują oni m.in. na niski poziom współpracy środowiska przedsiębiorców z jednostkami naukowymi (choć często występują kontakty nieformalne), pasywność instytucji naukowych w tworzeniu oferty innowacyjnych rozwiązań czy brak inicjatyw komercjalizacji wiedzy ze strony instytucji naukowych³⁷.

Efekty działalności wielkopolskich IOB zostały ocenione na podstawie liczby przedsięwzięć wspartych w latach 2016-2020 (por. tabela 14). W tym przypadku średnia na każdą z instytucji uczestniczących w badaniu jest znacząca i wynosi 1 236 (IOB o największej

³⁵ Średnie odnoszą się wyłącznie do IOB, które podały informacje na temat poszczególnych aspektów.

³⁶ Kijewska-Dąbrowska I., Lipiec K. (red.), Rola akademickich ośrodków innowacji w transferze technologii, Warszawa 2012, s. 54-55.

³⁷ Ibidem, s. 57.

liczbie wspartych przedsięwzięć: Polska Fundacja Przedsiębiorczości – 20 tys., Polska Izba Gospodarcza Importerów, Eksporterów i Kooperacji – 5 tys., Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości – 1 625, Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie – 1 584, Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego – 1 tys.). Uwagę zwraca również średnia liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (102,6) i liczba przedsięwzięć wspierających procesy internacjonalizacji gospodarki (liczba przedsięwzięć proeksportowych – 94,1). Wśród IOB, które przyczyniły się do powstania największej liczby przedsiębiorstw można wymienić Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego (1 tys. nowych firm), Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie (450 nowych firm) oraz Turecki Inkubator Przedsiębiorczości (340 nowych firm). Najmniejsza liczba efektów osiągniętych przez IOB w latach 2016-2020 odnosi się do ochrony własności intelektualnej, jednak w tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że są to procesy skomplikowane, długotrwałe oraz kosztowne, jak również, że nie zawsze dają z punktu widzenia przedsiębiorstw wystarczający poziom ochrony³⁸. Może to ograniczać zainteresowanie uzyskiwaniem tego rodzaju ochrony, co wpływa na efekty działalności IOB w tym zakresie. W tym względzie na uwagę zasługuje działalność takich podmiotów jak: Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji (50 patentów), Poznański Park Naukowo-Technologiczny (41 patentów) oraz Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (35 patentów).

Tabela 14. Wybrane efekty działalności prowadzonej w latach 2016-2020 przez IOB funkcjonujące w województwie wielkopolskim

Rodzaj efektu	Średnia ³⁹
Liczba patentów (n=36)	5,7
Liczba projektów związanych z komercjalizacją wiedzy (n=34)	13,0
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (n=32)	102,6
Liczba wspartych przedsięwzięć (n=27)	1 236,0
Liczba przedsięwzięć proeksportowych (n=31)	94,1

Źródło: badanie CAWI/CATI

Efekty działalności IOB można także rozpatrywać analizując obszar związany z wykorzystaniem infrastruktury oferowanej najemcom. Jak wynika z przeprowadzonych badań, powierzchnia przeznaczona pod wynajem obejmuje około 72% całkowitej powierzchni zajmowanej przez badane IOB (por. tabela 15), przy czym powierzchnie pod wynajem dotyczą zarówno przestrzeni biurowych, jak i produkcyjnych czy magazynowych. Z informacji udostępnionych przez wielkopolskie IOB uczestniczące w badaniu wynika, że obecnie wykorzystywane jest około trzech czwartych dostępnej do wynajęcia powierzchni. Największą powierzchnię przeznaczoną pod wynajem oferują: Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o. (17 tys. m²), Poznański Park Naukowo-Technologiczny (16,8 tys. m²), Centrum Zawansowanych Technologii (15 tys. m²), Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

³⁸ Wściubiak Ł., Bariery działalności patentowej małych i średnich przedsiębiorstw high-tech w Polsce, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie 2016 (3), s. 442.

³⁹ Średnie odnoszą się wyłącznie do IOB, które podały informacje na temat poszczególnych aspektów.

w Koninie (7,1 tys. m²) oraz Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (6,9 tys. m²). Z kolei największym udziałem powierzchni wynajętej przez podmioty gospodarcze w ogólnej powierzchni przeznaczonej pod wynajem mogą się pochwalić następujące IOB:

- Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości (100%);
- Turecki Inkubator Przedsiębiorczości (95%);
- Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o. (95%);
- Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Oddział w Pile (93%);
- Leszczyńskie Centrum Biznesu Sp. z o.o. (91%);
- Centrum Zaawansowanych Technologii Nobel Tower (85%);
- Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości (85%);
- Poznański Park Naukowo-Technologiczny (80%);
- Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług (80%);
- Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (80%).

Tabela 15. Stopień wykorzystania infrastruktury oferowanej przez IOB w województwie wielkopolskim

Powierzchnia	Średnia ⁴⁰
Całkowita powierzchnia użytkowa (n=37)	90 658 m ²
Powierzchnia przeznaczona pod wynajem (n=24)	65 239 m ²
Udział powierzchni wynajętej przez podmioty gospodarcze w ogólnej powierzchni przeznaczony pod wynajem (n=23)	72,0%

Źródło: badanie CAWI/CATI

Polityka regionalna w zakresie podnoszenia konkurencyjności gospodarczej opiera się obecnie m.in. na wykorzystaniu koncepcji inteligentnych specjalizacji. Ma ona prowadzić do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach (rozwój inteligentny) oraz efektywnie korzystającej z zasobów (rozwój zrównoważony) i sprzyjającej włączeniu społecznemu (zatrudnienie i spójność społeczna – rozwój inkluzywny). Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa administracja publiczna (samorządowa), której zaangażowanie powinno się głównie objawiać w kontekście zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, dostępu do informacji czy możliwych źródeł finansowania⁴¹. Tego rodzaju funkcje spełniają właśnie IOB, które pełnią niejako rolę wykonawczą dla osiągnięcia tego rodzaju celów.

W przypadku wielkopolskich IOB usługami, które mają największe znaczenie w kontekście rozwoju inteligentnych specjalizacji są bez wątpienia wszelkie obszary wsparcia przedsiębiorstw związane z transferem środków finansowych z przeznaczeniem na rozwój przedsiębiorczości oraz innowacji. Za ważny obszar zostały także uznane wszelkie usługi dotyczące wspierania ochrony własności intelektualnej lub – szerzej rzecz ujmując – absorpcji

⁴⁰Średnie odnoszą się wyłącznie do IOB, które podały informacje na temat poszczególnych aspektów.

⁴¹ Por. Nowakowska A., Inteligentne specjalizacje regionalne – nowa idea i wyzwanie dla polityki regionalnej, [w:] E. Pancer-Cybulska, E. Szostak (red.) Unia Europejska w 10 lat po największym rozszerzeniu, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015.

i transferu technologii do gospodarki (por. tabela 16). Generalnie jednak oceny dokonywane przez przedstawicieli wielkopolskich IOB wskazują na umiarkowane znaczenie świadczonych usług dla rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji. IOB podchodzą więc ostrożnie do tej kwestii, co wydaje się poniekąd zrozumiałe. Rozwój inteligentnych specjalizacji jest uwarunkowany bardzo szeroko, nie tylko działaniami samych przedsiębiorstw, ale także kontekstem politycznym, którego przejawem może być chociażby dostępność określonych programów wsparcia. Aktywność IOB, w dużej mierze bazująca na tego rodzaju programach, jest jednym z wielu aspektów wpływających na firmy. Z takiej świadomości mogą właśnie wpływać ostrożne oceny przedstawicieli IOB odnośnie ich wpływu na rozwój regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa wielkopolskiego.

Tabela 16. Znaczenie usług świadczonych przez IOB w województwie wielkopolskim dla rozwoju i efektywności regionalnych inteligentnych specjalizacji w opinii przedstawicieli badanych IOB⁴² (liczba wskazań)

Rodzaj usług		Znaczenie					
		Bardzo duże	Duże	Umiarkowane	Małe	Bardzo małe	Trudno powiedzieć
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Szkolenia i doradztwo	Przedsiębiorczość, tworzenie firmy (n=29)	4	9	10	2	0	4
	Dostęp do funduszy UE (n=27)	5	12	5	3	0	2
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego (n=21)	1	4	12	1	1	2
	Księgowość, rachunkowość (n=14)	0	4	4	3	1	2
	Finanse i podatki (n=16)	1	1	8	2	1	3
	Analiza rynku i marketing (n=19)	1	4	7	3	0	4
	Zarządzanie zasobami ludzkimi (n=14)	0	4	6	2	0	2
	Zarządzanie biznesem (n=17)	1	5	6	1	1	3
	Prawo gospodarcze (n=8)	1	2	1	1	0	3
	Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa (n=9)	1	4	2	0	0	2
	Wdrażanie nowych usług i produktów (n=16)	2	4	7	1	0	2
	Ochrona własności intelektualnej (n=13)	0	6	5	1	0	1
	Pośrednictwo kooperacyjne (n=7)	2	0	3	1	0	1
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Szkolenia i doradztwo	Przedsiębiorczość i tworzenie firm (n=20)	2	5	7	2	0	4
	Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego (n=12)	0	1	8	1	0	2
	Dostęp do funduszy UE (n=21)	2	7	8	1	0	3
	Prawo gospodarcze (n=9)	1	4	1	0	0	3
	Badania rynku i marketing (n=11)	0	5	2	0	0	4

⁴² Przedstawiciele IOB dokonywali oceny wyłącznie tych usług, które oferowała ich instytucja.

Rodzaj usług	Znaczenie						
	Bardzo duże	Duże	Umiarkowane	Male	Bardzo małe	Trudno powiedzieć	
Księgowość i rachunkowość (n=8)	0	1	2	2	0	3	
Finanse i podatki (n=9)	0	3	2	1	1	2	
Informacja technologiczna i patentowa (n=13)	0	5	5	1	0	2	
Ochrona własności intelektualnej (n=12)	1	4	5	1	0	1	
Pośrednictwo kooperacyjne (n=7)	1	2	3	1	0	0	
Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa (n=8)	0	2	3	0	0	3	
Wdrażanie nowych produktów i technologii (n=15)	1	7	3	1	0	3	
Zarządzanie jakością (n=3)	0	0	2	0	0	1	
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Inne usługi	Akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości (n=23)	4	7	6	2	0	4
	Przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy (n=21)	5	6	6	1	0	3
	Pożyczki dla rozpoczynających działalność (n=14)	3	4	4	2	0	1
	Pożyczki dla firm (n=16)	4	4	5	2	0	1
	Szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych i poszukujących pracy (n=16)	2	6	5	0	0	3
	Usługi proinnowacyjne (n=14)	2	4	4	1	0	3
	Aktywizacja środowisk lokalnych (n=17)	2	3	8	1	0	3
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Inne usługi	Przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego (n=17)	2	4	4	2	0	5
	Audyt innowacyjności i technologiczny (n=10)	1	3	4	0	0	2
	Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm (n=7)	1	3	3	0	0	0
	Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy (n=4)	0	2	1	1	0	0
	Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii (n=15)	1	4	4	3	0	3
	Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja (n=7)	2	2	0	1	1	1
	Analiza rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu (n=9)	1	3	3	0	0	2
	Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania (n=8)	1	1	5	0	0	1

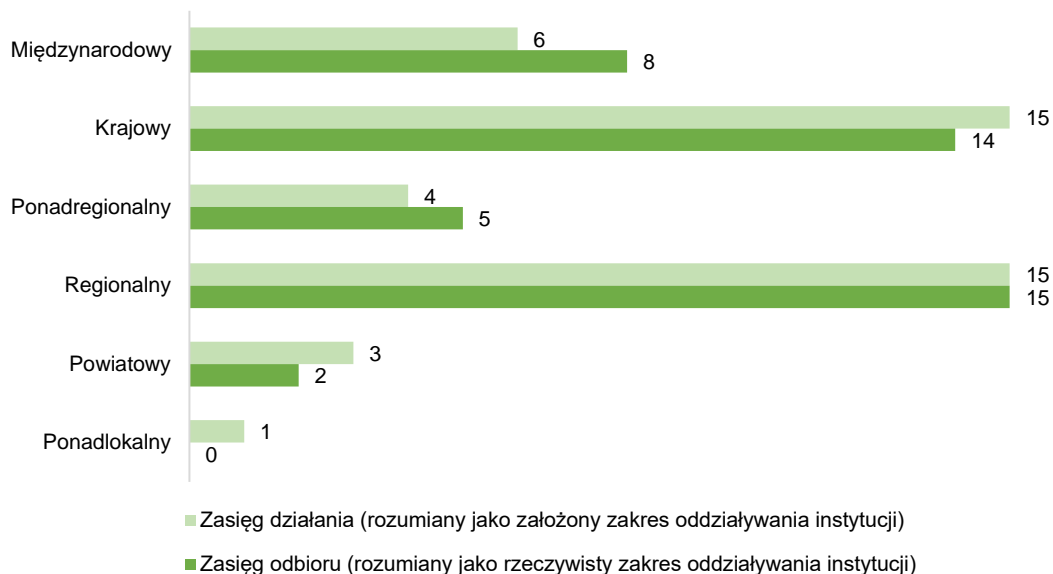
Rodzaj usług		Znaczenie					
		Bardzo duże	Duże	Umiarkowane	Mate	Bardzo małe	Trudno powiedzieć
Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości – Usługi najmu	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej (n=17)	2	7	2	3	0	3
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej (n=10)	1	4	2	0	0	3
	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych (n=22)	1	9	5	3	1	3
Usługi w zakresie wsparcia innowacji – Usługi najmu	Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej (n=13)	1	5	3	1	0	3
	Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej (n=8)	0	3	2	0	0	3
	Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych (n=14)	1	3	5	2	0	3

Źródło: badanie CAWI/CATI

Jeśli chodzi o zasięg usług świadczonych przez wielkopolskie IOB, to należy go rozpatrywać w dwóch kontekstach. Pierwszym jest założony (np. dokumentem strategicznym) zasięg działania, z kolei drugim – rzeczywisty zasięg odbioru. Jak wynika z przeprowadzonego badania, wielkopolskie IOB mają głównie zasięg krajowy i regionalny (por. wykres 22). Co ważne, w dziesięciu przypadkach zasięg odbioru rzeczywisty był inny niż zakładany, przy czym w siedmiu przypadkach był on większy niż planowany:

- w dwóch przypadkach odnotowano rzeczywisty międzynarodowy zasięg odbioru, a zakładany był zasięg krajowy (Centrum Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej) i regionalny (Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie);
- w dwóch przypadkach odnotowano rzeczywisty krajowy zasięg odbioru, a zakładany był zasięg regionalny (m.in. Turecka Izba Gospodarcza);
- w dwóch przypadkach odnotowano rzeczywisty ponadregionalny zasięg odbioru, a zakładany był zasięg krajowy (Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji) i regionalny (Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości);
- w czterech przypadkach odnotowano rzeczywisty regionalny zasięg odbioru, a zakładany był zasięg: krajowy (Wielkopolska Izba Rzemieśnicza w Poznaniu), ponadregionalny (Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości), powiatowy (Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego) i ponadlokalny (Turecki Inkubator Przedsiębiorczości).

Wykres 22. Zasięg oddziaływania IOB zlokalizowanych w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Rzeczywisty międzynarodowy zasięg oddziaływania wielkopolskich IOB to przede wszystkim właściwość jednostek badawczo-naukowych (por. tabela 17). Warto jednak podkreślić, że (założony lub rzeczywisty) zasięg oddziaływania nie musi przekładać się na efekty działalności IOB. Przykładem może być chociażby Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie – IOB o powiatowym zasięgu odbioru oferty, którego działalność przyczyniła się (w latach 2016-2020) do powstania 450 nowych firm.

Tabela 17. Zasięg (rzeczywisty) odbioru oferty IOB zlokalizowanych w województwie wielkopolskim

Zasięg odbioru oferty (rzeczywisty)	Nazwa IOB
Międzynarodowy	<ul style="list-style-type: none"> • Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie • Centrum Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej • Polska Izba Gospodarcza Importerów, Eksporterów i Kooperacji • Sieć Badawcza Łukasiewicz Instytut Obróbki Plastycznej • Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych • Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Drewna • Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Logistyki i Magazynowania • Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Pojazdów Szynowych
Krajowy	<ul style="list-style-type: none"> • Poznański Park Naukowo-Technologiczny • Polska Fundacja Przedsiębiorczości • Centrum Biznesu Rawicz • Centrum Zawansowanych Technologii • Stowarzyszenie Ostrowskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości • Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług

Zasięg odbioru oferty (rzeczywisty)	Nazwa IOB
	<ul style="list-style-type: none"> • Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o. • Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza • Nowotomska Izba Gospodarcza • Izba Rzemieśnicza w Kaliszu • YouNick Technology Park Sp. z o.o. • Wielkopolska Izba Budownictwa • Turecka Izba Gospodarcza • DC Centrum Sp. z o.o. Biuro Wsparcia Zarządzania
Ponadregionalny	<ul style="list-style-type: none"> • Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji • Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Oddział w Pile • Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości • Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Lesznie • Wielkopolski Instytut Jakości
Regionalny	<ul style="list-style-type: none"> • Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o. • Platforma Inwest Park • Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości • Regionalna Izba Gospodarcza w Kaliszu • Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego • Leszczyńskie Centrum Biznesu Spółka z o.o. • Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski • Turecki Inkubator Przedsiębiorczości • Wielkopolska Izba Rzemieśnicza w Poznaniu • Wielkopolska Izba Handlowa • Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości • Konińska Izba Gospodarcza • Wielkopolski Inkubator Ekoprzedsiębiorczości Sp. z o.o. • Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Poznańskiej • Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości Ostrów Wielkopolski
Powiatowy	<ul style="list-style-type: none"> • Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie • Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości

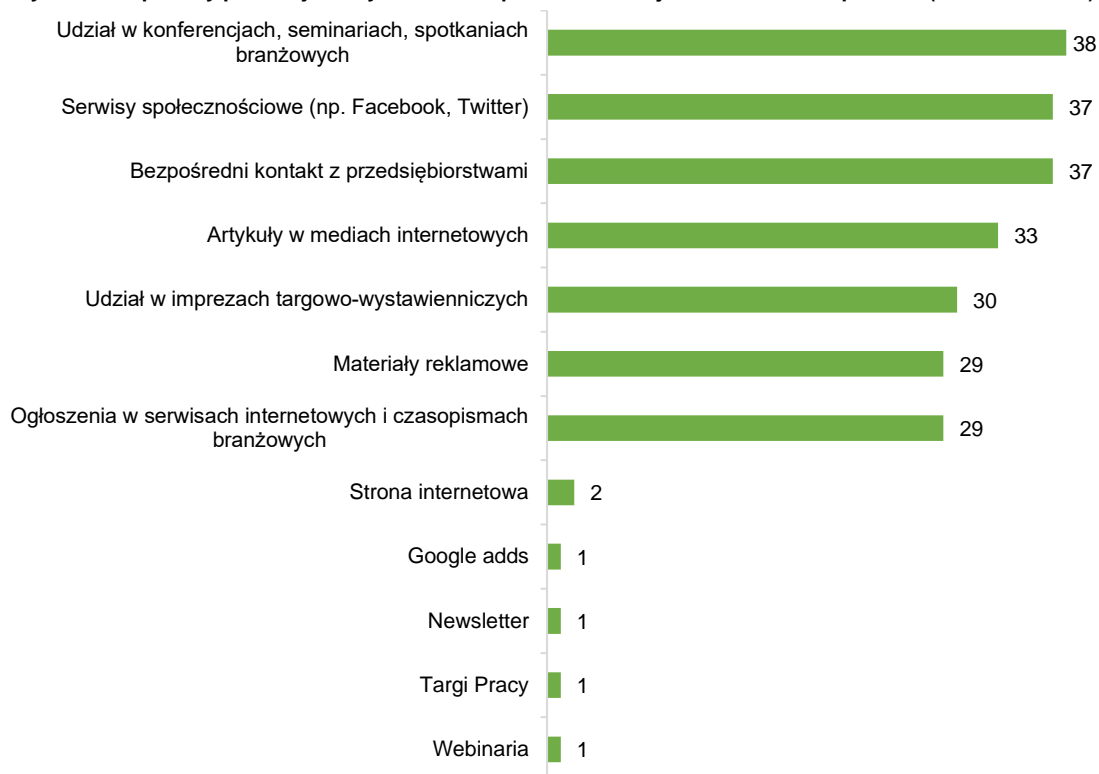
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Z zakresem działania wielkopolskich IOB jest powiązana kwestia promocji ich oferty. Jak wskazano w raporcie z 2015 roku⁴³, IOB z województwa wielkopolskiego promowały się m.in. poprzez: udział w imprezach targowo-wystawienniczych, ogłoszenia w serwisach internetowych i czasopismach branżowych, udział w konferencjach, seminariach, spotkaniach branżowych, materiały reklamowe, artykuły w mediach internetowych, serwisy społecznościowe (np. Facebook, Twitter) czy rozsyłanie informacji o ofercie bezpośrednio do

⁴³ Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015.

przedsiębiorstw. Nie wskazano tam natomiast, które z metod i narzędzi promocji są stosowane najchętniej. Obecnie promocja oferty IOB odbywa się zarówno poprzez wykorzystywanie bezpośrednich form kontaktu (w tym branżowego networkingu oraz kontaktów z przedsiębiorstwami), jak i za pomocą różnego rodzaju narzędzi komunikacji internetowej (w tym poprzez media społecznościowe) (por. wykres 23).

Wykres 23. Sposoby promocji oferty stosowane przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

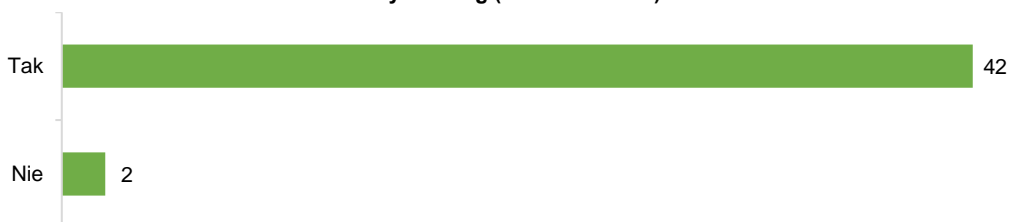
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Jednym ze standardów funkcjonowania IOB powinien być monitoring zakresu, jakości, jak również skuteczności świadczonych usług. Tego rodzaju konstatacje i zalecenia wynikają z prowadzonych dotychczas analiz. Brak monitoringu jest nawet utożsamiany z niedostatecznie profesjonalnymi ramami organizacyjnymi tego typu instytucji⁴⁴. Jak wynika z deklaracji przedstawicieli wielkopolskich IOB w większości z nich prowadzi się tego rodzaju działania (por. wykres 24) – poza Turecką Izbą Gospodarczą oraz Konińską Izbą Gospodarczą (brak monitoringu jest uzasadniany brakiem potrzeb w tym zakresie). Najczęściej dokonywana jest przy tym ocena jakości oferty przez klientów (por. wykres 25), co może mieć związek z koniecznością spełnienia wymogów związanych z realizacją projektów finansowanych np. z funduszy unijnych. Wśród pozostałych form monitoringu wymieniano analizę wskaźników

⁴⁴ Por. Bąkowski A., Mażewska M. (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2014, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań/Warszawa 2015, s. 38.

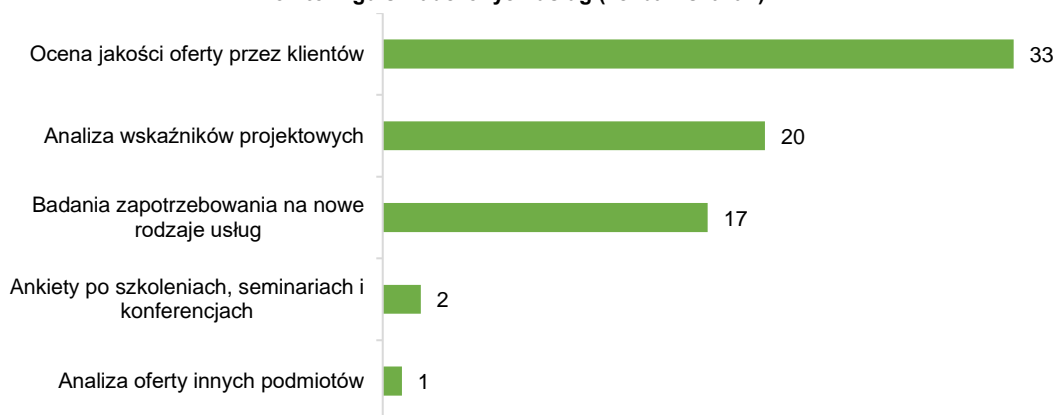
projektowych (zapewne wymaganą zapisami umów w związku z korzystaniem z zewnętrznego finansowania), ale też badania zapotrzebowania na nowe usługi.

Wykres 24. Prowadzenie przez IOB w województwie wielkopolskim monitoringu świadczonych usług (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wykres 25. Sposoby prowadzenia przez IOB w województwie wielkopolskim monitoringu świadczonych usług (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=42

2.3. Określenie potencjału kadrowego IOB

Analiza potencjału kadrowego IOB funkcjonujących w województwie wielkopolskim wskazuje na jego duże zróżnicowanie w zależności zarówno od rodzaju instytucji, jak i rodzaju pracowników. Ogólnie rzecz biorąc oceniając ten aspekt należy mieć na uwadze, że zasoby personalne, jakimi dysponują ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce pozostają w ścisłej zależności od funduszy unijnych⁴⁵. Te zaś dla blisko połowy IOB działających w Wielkopolsce stanowią istotny czynnik determinujący ich działalność.

Porównanie struktury IOB według wielkości zatrudnienia z danymi zamieszczonymi w ekspertyzie z 2015 roku pn. *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim* wskazuje, że poziom zatrudnienia w wielkopolskich IOB zwiększył się. Najmniejsze podmioty stanowią obecnie mniej niż połowę ogólnej liczby IOB (por. wykres 26), podczas gdy w 2015 roku była ich ponad połowa. Aktualnie około 17,3%

⁴⁵ Por. Bąkowski A., Mażewska M. (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2014, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań/Warszawa 2015, s. 21.

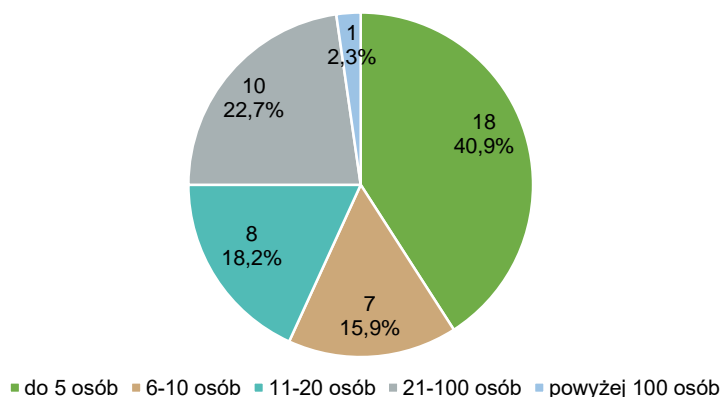
kadry wielkopolskich IOB stanowi merytoryczny personel okresowy – eksperci lub konsultanci zatrudniani w ramach outsourcingu (por. tabela 18). Trudno o jednoznaczne wykazanie różnic w zakresie wielkości zatrudnienia pomiędzy poszczególnymi typami IOB z uwagi na fakt, że część spośród nich przypisuje sobie rolę zarówno ośrodków wspierania przedsiębiorczości, jak i ośrodków wspierania innowacji czy pozabankowych instytucji finansowych. Według danych pozyskanych w trakcie badania ankietowego od przedstawicieli IOB najwięcej pracowników etatowych (w granicach 70-125 osób) zatrudniały następujące podmioty: Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o., Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Drewna, Polska Fundacja Przedsiębiorczości, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Obróbki Plastycznej, Poznański Park Naukowo-Technologiczny oraz Sieć Badawcza Łukasiewicz – Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych.

Tabela 18. Liczba pracowników zatrudnionych w IOB w województwie wielkopolskim

Rodzaj pracowników	Ogółem (os.)	
	Liczba	Średnia
Zatrudnieni na etacie	1 061	25,3
Personel okresowy – pracownicy zewnętrzeni, np. ekspert, konsultant	222	5,3

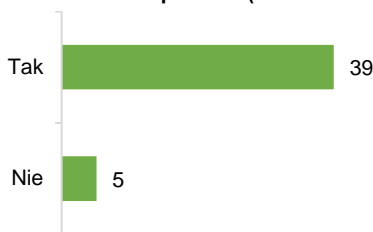
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Wykres 26. Struktura IOB w województwie wielkopolskim według liczby pracowników zatrudnionych na etacie

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Niemal wszystkie wielkopolskie IOB inwestują w rozwój kadry pracowników (por. wykres 27). Na brak podejmowania działań z tego zakresu wskazały jedynie: Centrum Zawansowanych Technologii, Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji, Wielkopolskie Centrum Wspierania Inwestycji Sp. z o.o. oraz Turecki Inkubator Przedsiębiorczości. Najczęściej stosowanymi formami podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników są różnego rodzaju szkolenia, zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne (por. tabela 19). Bardzo rzadko, a w wielu IOB w ogóle nie są stosowane: planowanie i realizacja indywidualnych karier zawodowych, coaching czy kierowanie pracowników na kursy, seminaria lub studia podyplomowe.

Wykres 27. Inwestowanie w kadre pracowników w IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

Tabela 19. Formy podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników stosowane w IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Formy podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników	Częstotliwość stosowania				
	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	W ogóle
Szkolenia zewnętrzne	1	20	15	1	2
Szkolenia wewnętrzne	2	18	10	3	6
Planowanie i realizacja indywidualnych karier zawodowych	0	4	9	6	19
Kursy, seminaria, studia podyplomowe	0	8	14	5	12
Coaching	1	3	11	4	20
Zdobywanie stopni zawodowych/tytułów naukowych	0	1	0	0	0

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=39

2.4. Bariery prowadzenia (rozwoju) działalności oraz potrzeby IOB

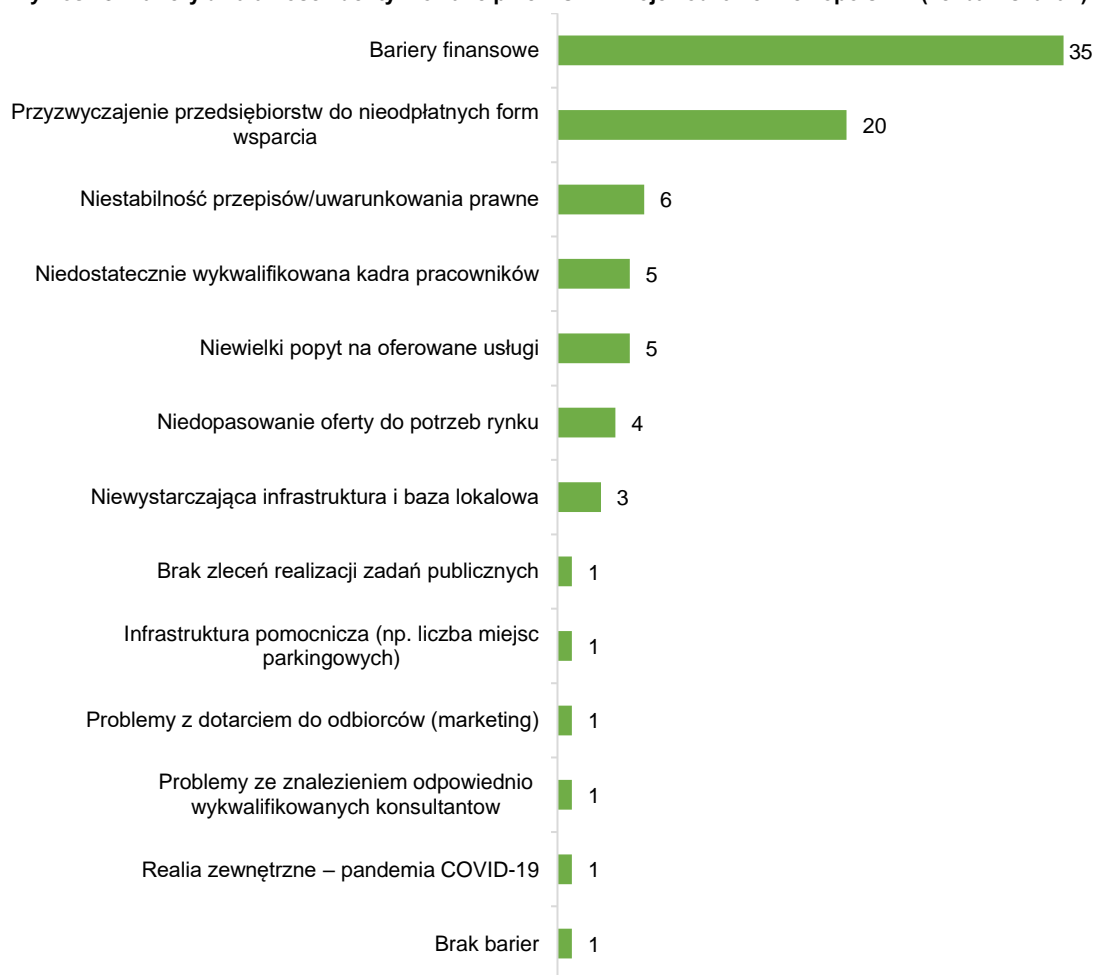
IOB funkcjonując w określonym otoczeniu korzystają z możliwości, jakie ono stwarza (np. w postaci zapotrzebowania na określone usługi czy dostępności funduszy stymulujących ich działalność), ale także podlegają barierom i ograniczeniom, jakie mogą wynikać z właściwości środowiska społeczno-gospodarczego. Oczywiście na kwestię barier należy patrzeć bardzo szeroko i rozpatrywać je oddzielnie w zależności od tego czy mowa o wspieraniu przedsiębiorczości, czy też rozwoju innowacji. Literatura przedmiotu oraz analizy i badania przeprowadzone w związku z funkcjonowaniem instytucjonalnego systemu wsparcia biznesu poświęcają wiele uwagi tym zagadnieniom. Wskazują one chociażby na brak rozwiązań prawnych promujących współpracę IOB z otoczeniem (np. zachęt podatkowych), ograniczone możliwości finansowe odbiorców usług, trudności w dostępie do kapitału⁴⁶. Podkreślają ponadto, że bariery funkcjonowania IOB mogą mieć różnoraki charakter: strukturalny (wynikający przede wszystkim ze specyfiki sektorów gospodarki, nauki, badań i rozwoju), świadomościowo-kulturowy (odnoszący się do braku zaufania, posługiwania się stereotypami, braku świadomości i niskiej akceptacji społecznej dla innowacyjnych postaw,

⁴⁶ Por. Kornecki J., Kowalczyk A. (red.), Badanie potencjału dolnośląskich organizacji otoczenia biznesu w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych, badanie wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2010.

przy jednoczesnej wysokiej samoocenie uczestników relacji nauka-biznes) czy kompetencyjny⁴⁷.

W przypadku wielkopolskich IOB jako podstawową grupę barier wskazano bariery finansowe (por. wykres 28, tabela 20). Korespondują one ze wskazywanym jako kolejna bariera przyzwyczajeniem przedsiębiorców do otrzymywania nieodpłatnych form wsparcia (tj. najczęściej finansowanych z funduszy UE). Tego rodzaju czynnik może w znaczącym stopniu ograniczać plany rozwojowe IOB w zakresie kształtowania swojej oferty o komercyjnym charakterze.

Wykres 28. Bariery działalności identyfikowane przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

⁴⁷ Por. Ecorys Polska Sp. z o.o. i Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ocena wpływu działalności instytucji otoczenia biznesu na rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie mazowieckim. Raport końcowy, badanie wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2012.

Tabela 20. Wpływ identyfikowanych barier na działalność IOB w województwie wielkopolskim w opinii przedstawicieli badanych IOB⁴⁸ (liczba wskazań)

Rodzaj bariery	Wpływ na działalność IOB					
	Bardzo duży	Duży	Umiarkowany	Mały	Bardzo mały	Trudno powiedzieć
Barierzy finansowe (n=35)	9	13	12	1	0	0
Przyzwyczajanie przedsiębiorstw do nieodpłatnych form wsparcia (n=20)	4	10	5	1	0	0
Niestabilność przepisów/uwarunkowania prawne (n=6)	3	3	0	0	0	0
Niedostatecznie wykwalifikowana kadra pracowników (n=5)	0	1	3	1	0	0
Niewielki popyt na oferowane usługi (n=5)	0	4	1	0	0	0
Niedopasowanie oferty do potrzeb rynku (n=4)	0	1	2	1	0	0
Niewystarczająca infrastruktura i baza lokalowa (n=3)	0	2	1	0	0	0
Brak zleceń realizacji zadań publicznych (n=1)	0	1	0	0	0	0
Infrastruktura pomocnicza (np. liczba miejsc parkingowych) (n=1)	0	1	0	0	0	0
Problemy z dotarciem do odbiorców (marketing) (n=1)	0	0	1	0	0	0
Problemy ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych konsultantów (n=1)	0	0	0	1	0	0
Realia zewnętrzne – pandemia COVID-19 (n=1)	1	0	0	0	0	0

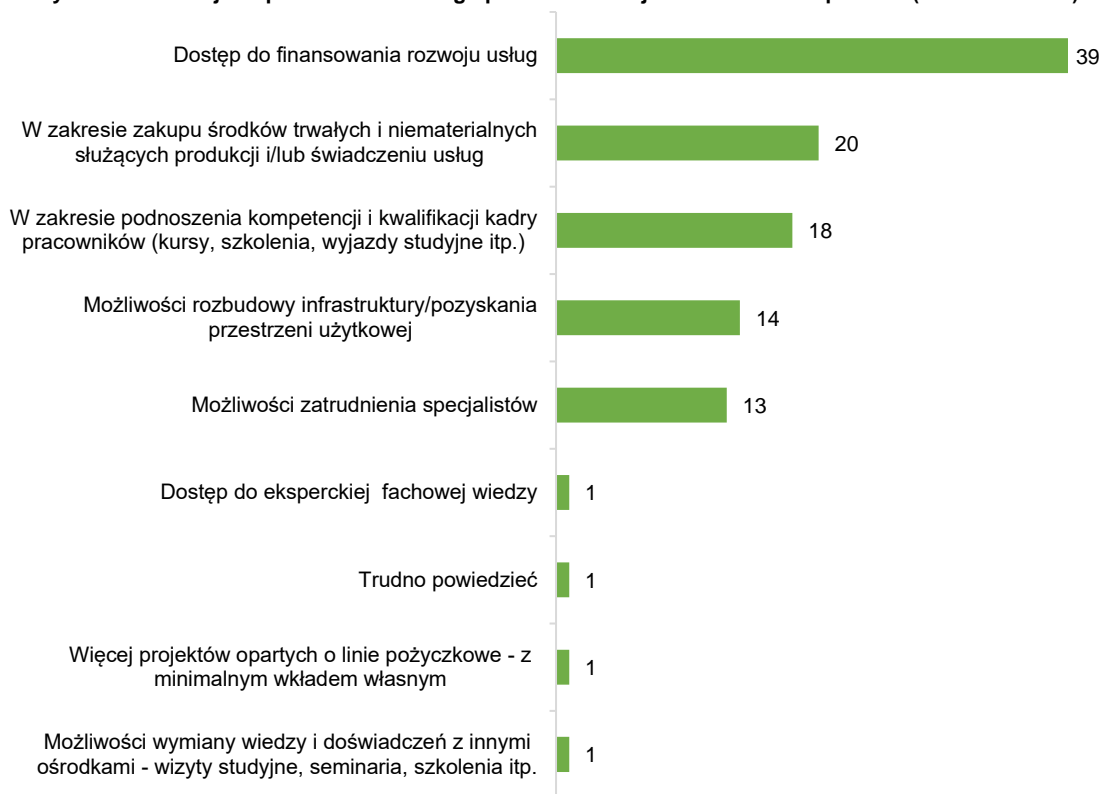
Źródło: badanie CAWI/CATI, n=43

Z barierami wskazywanymi przez IOB są powiązane potrzeby, na jakie wskazywali ich przedstawiciele (por. wykres 29). Koncentrują się one wokół dwóch obszarów:

- finansowego – związanego zarówno z rozwojem usług, jak i finansowaniem infrastruktury i środków temu służących;
- kompetencyjnego – związanego zarówno z dostępnością odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów, jak i podnoszeniem kompetencji stałej kadry pracowników.

⁴⁸ Przedstawiciele IOB dokonywali oceny wyłącznie tych barier, które dotyczyły ich instytucji.

Wykres 29. Rodzaje wsparcia oczekiwanego przez IOB w województwie wielkopolskim (liczba wskazań)

Źródło: badanie CAWI/CATI, n=44

3. Ocena IOB w województwie wielkopolskim przez przedsiębiorców, którzy korzystali/korzystają z ich oferty

Przedsiębiorstwa we współczesnej gospodarce stają przed coraz większymi wyzwaniami związanymi z koniecznością sprostania konkurencji, która obejmuje nie tylko przedsiębiorstwa z najbliższego sąsiedztwa, ale wymusza uwzględnianie szerszego kontekstu geograficznego. Nierzadko ma on przy tym wymiar globalny, co spowodowane jest rozwojem zarówno systemów logistyczno-transportowych umożliwiających sprawne dostarczanie konsumentom towarów na duże odległości, jak i postępującym rozwojem usług e-commerce. Dodatkowo coraz bardziej świadomi konsumenci korzystają z tych możliwości wybierając dla siebie jak najbardziej odpowiednie, niekoniecznie łatwo dostępne, oferty. Nie bez znaczenia jest nowa rzeczywistość społeczno-gospodarcza wykreowana w efekcie pandemii COVID-19. Spowodowała ona, że procesy biznesowe w większym niż dotąd stopniu przeniosły się do internetu, a czasowe zamknięcie lub ograniczenie działalności wybranych branż spowodowało w ich obrębie potrzebę zmian na wypadek zaistnienia w przyszłości podobnych zdarzeń.

Wszystko to sprawia, że przedsiębiorstwa chcąc przetrwać na rynku są zmuszone do szukania nowych dróg rozwoju, sposobów ulepszenia swojej oferty rynkowej czy sposobu funkcjonowania bardziej efektywnego ekonomicznie. Część działań wymaga doradztwa ze strony ekspertów (np. zmiana modelu biznesowego), inne z kolei wymagają skorzystania z bardziej specjalistycznych usług (np. w zakresie oferty badawczo-rozwojowej), zaś jeszcze inne opierają się na możliwości skorzystania z preferencyjnych pożyczek czy kredytów.

Efekty korzystania z tego rodzaju usług dla biznesu mogą być różnorodne. Poprawa rentowności przedsiębiorstw, pozyskanie kontaktów biznesowych, wprowadzenie na rynek nowych produktów czy zwiększenie sprzedaży to tylko wybrane z nich. Osiągnięcie określonych efektów zgodnych z potrzebami przedsiębiorstw zależy w dużej mierze od nich samych, jednak nie bez znaczenia jest także sama jakość usług świadczonych przez podmioty wsparcia biznesu czy dopasowanie zakresu świadczonych usług do potrzeb przedsiębiorstw działających na danym obszarze lub w określonej branży. Ocena działalności IOB z punktu widzenia korzystających z ich usług przedsiębiorstw stanowi przedmiot analizy prezentowanej w niniejszym rozdziale.

3.1. Zakres usług świadczonych przez IOB, z których korzystali przedsiębiorcy

Przedsiębiorcy korzystający z usług wielkopolskich IOB wskazywali na różnego rodzaju usługi, z jakich korzystali w ramach współpracy z IOB. Spektrum usług było szerokie i zawierało zarówno podstawowe, proste wsparcie, często jednokrotne bądź krótkotrwałe, jak i bardziej zaawansowane, trwające nierzadko kilka lat. To bardzo istotne zastrzeżenie, bowiem do grona klientów zaliczane są zarówno te przedsiębiorstwa, które współpracują sporadycznie korzystając z drobnych usług, jak i takie, które wiele lat wynajmują pomieszczenia. Należy o tym pamiętać odnosząc się do liczby klientów, których obsługiwanie deklarują IOB biorące udział w badaniu (por. tabela 13) – zalicza się do nich wszystkie podmioty, które korzystały z jakichkolwiek usług. Do tego trzeba mieć na uwadze, że przedsiębiorstwa współpracują

często z szeregiem podmiotów korzystając z różnych usług w zależności od potrzeb. Wynika to z tego, co zresztą związane jest z charakterystyką oferty, że różne podmioty specjalizują się w innych usługach, które mogą być przydatne firmom w różnych sytuacjach. Mogą to być także podmioty zlokalizowane poza regionem, co potwierdza analiza zasięgu wielkopolskich IOB, wskazująca, że niemal dwie trzecie instytucji ma zasięg co najmniej ponadregionalny. Oznacza to, że one również mogą poszukiwać klientów w innych województwach, zwłaszcza jeśli firmy działają na rynku wielkopolskim.

Jesteśmy klientem regionalnej izby gospodarczej, współpracujemy bardzo ściśle. Współpracujemy też z WARP, Regionalną Izbą Przemysłowo-Handlową w Lesznie, jesteśmy członkiem Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

[TDI podregion kaliski]

Wskazywane przez przedsiębiorców usługi pozwalają określić obszary, w jakich koncentrują się ich potrzeby. Bez wątplenia należą do nich: wsparcie w zakresie docierania do potencjalnych kontrahentów, wymiana informacji czy szeroko rozumiany networking. W ujęciu biznesowym jest to stała sieć kontaktów biznesowych, która sprzyja wymianie informacji (dzieleniu się specjalistyczną wiedzą, zdobywaniu informacji o innych branżach), nawiązywaniu nowej współpracy czy rekomendowaniu swoich usług (kontakty z klientami, znalezienie pracy czy specjalistów z innej branży). Jest to obszar, który we współczesnej gospodarce jest szczególnie istotny, bowiem relacje biznesowe bazują często na wykorzystywaniu szeregu kontaktów wspierając pozyskiwanie kontraktów czy po prostu pomagają w poszukiwaniu biznesowych okazji. Duża konkurencja oraz nieprzewidywalność rynku (dostrzegalna szczególnie po wybuchu pandemii COVID-19) spowodowały, że firmy, chcąc utrzymać swoją pozycję rynkową, są bardziej skłonne do podejmowania współpracy w ramach sieci powiązań.

Taka koncepcja współpracy rozwijała się już w latach 70. XX wieku, przetrwała do dziś i skutecznie odnajduje się w dzisiejszych czasach⁴⁹. Jest to szczególnie istotne dla małych firm, często rodzinnych, które nie zatrudniają wielu pracowników (np. handlowców czy marketingowców). W tych przypadkach aktywność właścicieli czy osób zarządzających jest kluczowa dla powodzenia biznesowego ich firm. Dodatkowo obecnie, w bardzo zmiennych i niepewnych warunkach otoczenia gospodarczego, wiele przedsiębiorstw rodzinnych w pierwszej kolejności skupia się na przetrwaniu, a dopiero potem skłania się ku jakimkolwiek koncepcjom rozwoju⁵⁰. W ich przypadku wsparcie oferowane przez IOB może być więc istotnym czynnikiem prorozwojowym. Są one szczególnie predestynowane do pełnienia roli pośredników w tym zakresie, głównie dzięki współpracy z szeregiem przedsiębiorstw z różnych branż, pełniących różne role w łańcuchach wartości. Dzięki temu mogą niejako naturalnie wcielać się w rolę łączników, pośredników czy też inicjatorów pewnych działań wspierających nawiązywanie kontaktów biznesowych. Na znaczenie IOB należy wskazać mając na uwadze również ich miejsce w strukturze instytucjonalnej regionu. Często są to podmioty zakładane i prowadzone przez samorządy terytorialne, przez co skupiają szereg potencjałów, mogąc oddziaływać szeroko i skutecznie dzięki zaufaniu, które wynika z takiego usytuowania

⁴⁹ Dębska E., Wielopłaszczyznowa współpraca jako szansa rozwoju małych i średnich firm rodzinnych, *Handel wewnętrzny*, 4(357), 2015, s. 9.

⁵⁰ Por. *Ibidem*, s. 7.

w lokalnym czy regionalnym systemie społeczno-gospodarczym. Wynika z tego również rola IOB w modelu współpracy definiowanym jako potrójna helisa, który bazuje na efektywnym wykorzystaniu różnych potencjałów, jakimi dysponują administracja, biznes czy nauka. Ich wykorzystywanie jest istotne zwłaszcza współcześnie, kiedy na znaczeniu jako czynnik rozwoju zyskuje działalność innowacyjna, w tym badawczo-rozwojowa. IOB inicjując procesy współpracy pomiędzy różnymi typami interesariuszy lokalnego czy regionalnego rozwoju mogą wcielić się w rolę ważnych aktorów tego rodzaju procesów.

Jesteśmy członkiem Izby handlowej polsko-azjatyckiej. To jest przestrzeń networkingowa, miejsce, gdzie można się wymienić kontaktami. Park technologiczny – współpraca jest w trakcie, dotyczy cyfryzacji procesów produkcyjno-technologicznych w firmie.

[TDI podregion poznański]

Oczywiście nie zawsze przedsiębiorcy dostrzegają dla siebie korzyści tkwiące w tego rodzaju możliwościach, co jednak jest kwestią indywidualną do oceny z punktu widzenia pojedynczego przedsiębiorcy mającego swoje cele biznesowe. Zależy to również od tego, jaką ofertę kierują do rynku IOB. Trzeba mieć na uwadze, że kompetencje przedsiębiorców są coraz większe, m.in. dzięki dostępowi do informacji, jakie umożliwia rozwój mediów cyfrowych. Szereg informacji jest bowiem łatwo dostępnych i nie ma konieczności korzystania z doradztwa IOB, a w konsekwencji oczekiwane są często usługi specjalistyczne, w każdym razie oferowane na poziomie i w zakresie wyższym niż podstawowy.

Spotkania są, ale nie chodzę, żeby posiedzieć, bo są inne problemy niż rozmawianie nie wiadomo o czym. A jeśli chodzi o szkolenia, to na Facebooku księgowa może raz czegoś posłuchała. Ja nie mam czasu na takie rzeczy. Jak było szkolenie o tarczy PFR, to księgowa korzystała.

[TDI podregion piłski]

Z opinii przedsiębiorców wynika, że istotnym obszarem wsparcia, powiązanim z doradztwem, jest wspieranie ich w zakresie możliwości finansowania procesów rozwojowych. Jak pokazała analiza danych zastanych na terenie Wielkopolski działa kilkanaście pozabankowych instytucji finansowych, które udzielają przedsiębiorstwom na preferencyjnych warunkach pożyczek i kredytów czy też stwarzają możliwość korzystania z grantów czy dotacji. Niezależnie od specyfiki i przeznaczenia zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów finansowych oferta usług finansowych należy do jednego z istotniejszych obszarów zaangażowania IOB. Przedsiębiorcy często podkreślali, że skorzystanie z usług wsparcia w pisaniu wniosku np. o dotację kończyło się sukcesem i pomogło np. w uruchomieniu działalności gospodarczej (w tym przypadku chodziło o dotacje przyznawane przez powiatowy urząd pracy).

Miałam dotację na otwarcie działalności z urzędu pracy (...). To było w 2018 roku, jak otwierałam działalność. Stowarzyszenie pomogło mi wypełnić wniosek.

[TDI podregion leszczyński]

Jesteśmy sklepem ze zdrową żywnością. Korzystaliśmy z Ostrowskiego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości. To było półtora roku temu. Staraliśmy się o dofinansowanie, to było przez stowarzyszenie gostyńskie, pisaliśmy projekt. Otrzymaliśmy pieniądze na start firmy, żeby wyposażyć lokal w produkty, sprzęt, komputer, lodówki, regały.

[TDI podregion leszczyński]

Ważnym obszarem wsparcia, z jakiego korzystali wielkopolscy przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu było szeroko rozumiane doradztwo i szkolenia, m.in. w zakresie pozyskiwania funduszy czy grantów. Jak pokazała analiza oferty IOB są to obszary usług szczególnie pożądane, dlatego często są one oferowane całkowicie odpłatnie. Przedsiębiorcy korzystają z tego rodzaju oferty dostrzegając oczywiste korzyści wynikające z możliwości pozyskania zewnętrznego finansowania, jak również mając na uwadze konieczność spełnienia szeregu warunków formalnych decydujących nierzadko o przyznaniu wsparcia. W tym zakresie oferta IOB może mieć istotne znaczenie nie tylko dla pojedynczych przedsiębiorstw, ale także dla całej regionalnej gospodarki. Aspekt ten zyskał na znaczeniu w kontekście wsparcia tzw. pocovidowego. Niektóre z IOB (np. Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) zajmowały się kolportażem tego rodzaju wsparcia, ale niezależnie od tego wszelkie źródła finansowania możliwe do wykorzystania stają się obecnie cenne z uwagi na konieczność odrabiania strat wywołanych kryzysem gospodarczym spowodowanym wprowadzanymi ograniczeniami w funkcjonowaniu gospodarki jako całości bądź jej poszczególnych branż.

Z usług doradczych, z konsultacji prawnych. Ze wsparcia w znalezieniu potencjalnych partnerów biznesowych, klientów. Wsparcie w zakresie pozyskania funduszy, grantów, pomocy covidowej. Wsparcie w zakresie zmian w przepisach, były webinary na ten temat.

[TDI podregion leszczyński]

Oferta szkoleniowo-doradcza IOB nie ogranicza się oczywiście jedynie do kwestii związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych. Jest ona znacznie szersza i obejmuje różne aspekty związane zarówno ze wspieraniem przedsiębiorczości, jak i oddziaływaniem na rozwój działalności innowacyjnej. Wydaje się, że tu właśnie występuje podstawowa linia demarkacyjna pomiędzy dwoma podstawowymi typami IOB, tj. wspierającymi przedsiębiorczość oraz innowacyjność. Co prawda, jak pokazała analiza informacji pozyskanych od IOB, te funkcje się mieszają, czego efektem jest świadczenie przez ośrodki wsparcia innowacji również usług związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości (i *vice versa*), jednak ośrodki wspierania innowacji skupiają się głównie na usługach proinnowacyjnych, a te dedykowane rozwojowi przedsiębiorczości oferują przede wszystkim usługi wspierające w tym zakresie. Jest to związane z kompetencjami, jakimi w poszczególnych zakresach dysponują różne IOB. Po stronie IOB dostrzega się jednak konieczność świadczenia wsparcia zróżnicowanego tematycznie bądź poprzez wprowadzanie konkretnych usług do swojej oferty, bądź też poprzez podejmowanie współpracy z innymi tego typu instytucjami.

Usługi doradcze, finansowe, uzyskanie funduszy unijnych, rozpoznanie się na rynku dostępnych usług i połączenia, skorzystania z doświadczenia firm, jednostek naukowych, które znają temat. To było doradztwo – trudno powiedzieć z jakiego obszaru, bo jeśli chodzi o dofinansowanie, to sektor finansowy, pozyskanie informacji, gdzie można środki pozyskać. Ponadto w Parku Technologicznym usługa coacha innowacyjnego.

[TDI podregion poznański]

Jesteśmy członkami izby gospodarczej. Korzystaliśmy ze szkoleń, o bardzo różnej tematyce – księgowość, sprawy kadrowe, prowadzenie biznesu. Szkolenia prowadzone dla członków izby, ale też otwarte. Część szkoleń była płatna, część bezpłatna.

[TDI podregion pilski]

Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski – usługi rozwojowe. To było jedno szkolenie dla naszych pracowników, otrzymaliśmy dofinansowanie 80%.

[TDI podregion pilski]

W kontekście oferty szkoleniowo-doradczej zwracają uwagę usługi internacjonalizacji. Wsparcie przy zaistnieniu na rynkach międzynarodowych wydaje się szczególnie istotne obecnie, kiedy firmy doświadczone kryzysem związanym z pandemią COVID-19 zostały niejako zmuszone do podejmowania działań na rzecz poszukiwania nowych możliwości sprzedaży swoich towarów lub usług. Rynki zagraniczne, zwłaszcza w dobie oparcia działalności na komunikacji internetowej ułatwiającej docieranie do potencjalnych odbiorców zlokalizowanych w nawet odległych lokalizacjach, stanowią alternatywę dla dotychczas obsługiwanych rynków krajowych. Trzeba mieć także na uwadze, że branża usług kurierskich należy do tych, które dzięki pandemii nabrały dodatkowych impulsów rozwojowych. Należy do grona najbardziej odpornych branż i potencjalnych beneficjentów kryzysu, podobnie jak branża rolno-spożywcza, farmaceutyczna, e-commerce czy ICT. Rozwój usług kurierskich, szczególnie istotny w kontekście sprzyjającej procesom internacjonalizacji możliwości docierania z ofertą na rynki zagraniczne, jest związany ze zmianą trybu funkcjonowania społeczeństw i gospodarek. Jest to przede wszystkim skutek wzrostu handlu internetowego wynikającego z ograniczeń handlu stacjonarnego, w konsekwencji czego obsługujące ten kanał handlu usługi kurierskie znacząco rozwinęły swoją działalność opierając się wpływowi pandemii⁵¹. W efekcie, pomijając korzyści osiągane przez tę branżę, nowe możliwości zyskują także przedsiębiorstwa z innych branż, które mogą rozwijać zdalne kanały sprzedaży.

Korzystałam z usługi dotyczącej internacjonalizacji, ponieważ zamierzałam rozwijać moje usługi również za granicą. I w tym celu uczestniczyłam w szkoleniu dotyczącym rozwoju firmy i strategii firmy w kierunku umiędzynarodowienia, potem było doradztwo indywidualne.

[TDI podregion koniński]

Kolejnym obszarem wsparcia ze strony IOB, na jaki wskazywali przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu było udostępnianie im pod wynajem powierzchni biurowej czy innego rodzaju powierzchni wykorzystywanej w działalności gospodarczej. Były to usługi połączone też z inkubowaniem przedsiębiorczości. Bariery lokalowe są jednymi z tych, które determinują sukces rynkowy przedsiębiorstw, zwłaszcza w początkowej fazie rozwoju⁵². Nie chodzi przy tym o kwestie lokalizacyjne (nie jest to czynnik kluczowy), a raczej o konieczność zapewnienia sobie komfortu funkcjonowania przy relatywnie niewielkim obciążeniu finansowym. IOB takie możliwości stwarzają oferując na preferencyjnych warunkach możliwość korzystania z powierzchni zarówno w obszarach związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości, jak i w większym zakresie ułatwiającym prowadzenie wyspecjalizowanej innowacyjnej działalności (oferta parków technologicznych). Oczywiście samemu wynajmowi powierzchni towarzyszy oferowanie innych usług wspierających.

⁵¹ Bank Pekao SA, Gospodarka w czasach pandemii. Spojrzenie sektorowe na bazie pierwszych doświadczeń globalnych, 2020.

⁵² Matejun M., Wewnętrzne bariery rozwoju firm sektora MSP, [w:] S. Lachiewicz (red.), Zarządzanie rozwojem organizacji, Tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007, s. 122.

Korzystałam z wynajmu pomieszczeń i korzystam do dzisiaj.

[TDI podregion koniński]

Mamy biuro w Poznańskim Parku Naukowo-Technologicznym, korzystaliśmy z kilku usług PPNT. I były to usługi doradcze związane z pisaniem wniosków o dofinansowania. Myślę, że najważniejsza usługa doradcza była związana z pomocą w zakresie napisania wniosku do konkursu z Komisji Europejskiej.

Co prawda nie przygotowali całego wniosku, ale wspierali nas we wniosku, który sami napisaliśmy, doradzali, jakie błędy popełniliśmy, co należy zrobić. I dzięki ich wiedzy ostatecznie udało się zdobyć to dofinansowanie.

[TDI podregion m. Poznań]

Korzystaliśmy z programu inkubacji w parku naukowo-technicznym. To polegało na preferencyjnych warunkach na korzystanie z przestrzeni biurowej. Były też godziny doradcze, wspomagające na wczesnym etapie działalności.

[TDI podregion m. Poznań]

Skorzystaliśmy z pomocy (tureckiego – red.) inkubatora przedsiębiorczości, od samego początku działalności, od 2013 roku. Ogólnie nie wymagaliśmy dużej pomocy, aczkolwiek inkubator pomógł w uzyskaniu informacji dotyczących dotacji, pomógł nam z biurem, mieliśmy ulgi w związku z tym, że to był początek działalności – koszty w pierwszych miesiącach były niższe. Korzystaliśmy z udostępnionego biura, mieliśmy możliwość korzystania z boksu. Nie potrzebowaliśmy dużego wsparcia, bardziej organizacyjnego.

[TDI podregion koniński]

W tym kontekście trzeba mieć na uwadze, że usługi wynajmu powierzchni (biurowej, magazynowej czy produkcyjnej) mogą stanowić istotny czynnik akcelerujący. Po określonym czasie pobytu w inkubatorze przedsiębiorczości czy parku technologicznym firmy przenoszą się do innych lokalizacji stając się bardziej samodzielne. Bez wątplenia udział w tym mają niższe koszty ponoszone w początkowym okresie działalności, które pozwalają firmom na rynkowe przetrwanie okresu, kiedy liczba klientów czy obroty są niskie, a w każdym razie nie na tyle wysokie, aby móc swobodnie funkcjonować na rynku. To właśnie możliwości ograniczenia kosztów są jedną z głównych korzyści wynikających z korzystania z tego rodzaju oferty IOB.

Poznański Park Naukowo-Technologiczny – jego usługi. To był program inkubacji dla start-upów. Program trwał rok i niedawno się skończył. Polegał na wsparciu merytorycznym, okołobiznesowym, na usługach prawnych, marketingowych, na wsparciu na zakup środków trwałych. Wynajmowaliśmy biuro w Parku przez rok, podczas trwania programu.

[TDI podregion m. Poznań]

Korzystałem z inkubatora przedsiębiorczości w Turku. To był wynajem biura i wynajem hali magazynowej. Teraz już nie wynajmuję, bo zbudowałem swoją halę, biuro też. Wynajmowałem około osiem lat, potem wynajmowaliśmy komercyjnie.

[TDI podregion koniński]

Warto podkreślić, że usługi oferowane przez wielkopolskie IOB, na jakie wskazywali przedsiębiorcy były często rozbudowane. Przykładowo usługom wynajmu powierzchni czy inkubacji towarzyszyły jednocześnie usługi doradcze, szkoleniowe czy wsparcia w prowadzeniu biura. Na drugim biegunie można wskazać drobne usługi, takie jak np. korzystanie z kserokopiarki. Odbiorcy takich usług również byli traktowani jako klienci IOB

i uwzględniani w stosownych wykazach, np. na potrzeby niniejszego badania, o czym wspomniano we wcześniejszej części analizy.

3.2. Motywy korzystania przez przedsiębiorstwa z usług IOB

Częstym motywatores przedsiębiorców do skorzystania z usług IOB był ich nieodpłatny charakter, np. z uwagi na fakt finansowania projektów z funduszy UE w ramach działań przewidujących rozwój usług wsparcia biznesu (np. w przypadku WRPO 2014+ – Działania 1.3. Wsparcie przedsiębiorczości i infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego). Uzasadnienie dla skłonności korzystania z nieodpłatnych usług jest dość oczywiste, choć jak wskazują sami przedstawiciele IOB oferowanie tego rodzaju usług w dużej skali doprowadziło do przyzwyczajenia przedsiębiorców. W efekcie rodzi to po stronie IOB trudności w modyfikowaniu oferty w kierunku jej bardziej komercyjnego charakteru, co umożliwiłoby w przyszłości przynajmniej częściowe uniezależnienie ich działalności od wsparcia unijnego. Nastawienie przedsiębiorców na nieodpłatny charakter działalności IOB stanowi zdaniem przedstawicieli wielkopolskich IOB jedną z barier ich rozwoju.

Pozostałe cele, jakie przedsiębiorcy przypisywali decyzjom o skorzystaniu z usług IOB wynikały niejako z samego charakteru oferowanych usług i przeświadczenia o możliwości osiągnięcia określonych efektów biznesowych. Związane były zatem z dążeniem do usprawnienia procesów biznesowych, pozyskaniem specjalistycznych informacji czy rozwiązaniem konkretnych problemów, np. prawno-podatkowych.

Celem było otrzymanie informacji, która była dla nas trudno dostępna i niezrozumiała, jeżeli chodzi o przepisy prawne. Celem było dotarcie do odpowiednich osób, pomoc w rozwiązywaniu problemów biznesowych, czyli pomoc prawna w zakresie przygotowania umowy, ochrony własności intelektualnej.

Celem było dobre prosperowanie nowo utworzonej firmy.

[TDI podregion leszczyński]

W kontekście powodów podejmowania współpracy przedsiębiorstw z IOB zwraca uwagę aspekt związany z chęcią pozyskania nowych klientów. Obszar ten, o czym wspomniano już wcześniej, zyskuje na znaczeniu w obliczu gospodarczych skutków pandemii COVID-19, które skłoniły część przedsiębiorców do poszukiwania nowych możliwości docierania z ofertą do klientów. Firmy dążyły do uatrakcyjnienia szeroko rozumianej aktywności marketingowej. Lockdown gospodarczy, ograniczenia mobilności czy spadek popytu wywołany pogorszeniem nastrojów konsumenckich w obliczu pandemii sprawił, że jednym z głównych problemów, z jakimi borykają się przedsiębiorcy był/jest spadek obrotów (popytu). Przynajmniej część z nich w odpowiedzi na taki stan rzeczy poszukuje nowych możliwości sprzedaży produktów czy usług, również na rynkach zagranicznych (wspomniane wcześniej usługi związane z internacjonalizacją).

Dotarcie do odbiorców, do nowych klientów, pozyskanie nowych kontrahentów, firm współpracujących np. z zagranicy.

[TDI podregion piłski]

Przede wszystkim zwiększenie liczby klientów, co za tym idzie zwiększenie zysków.

[TDI podregion kalski]

Jak wspomniano w ramach analizy oferty wielkopolskich IOB, znaczna ich część to ośrodki szkoleniowo-doradcze. Wynika z tego jeden z obszarów, w jakim ich oferta może oddziaływać, a mianowicie oferowanie możliwości podnoszenia bądź uzyskiwania kwalifikacji zawodowych. Aspekt ten jest przydatny w kontekście wspierania firm w działaniach na rzecz podnoszenia ich konkurencyjności rynkowej.

Chcieliśmy doszkolić naszych pracowników w stosunku do uzyskania kwalifikacji, uprawnień, żeby mogli obsługiwać wózki widłowe, ładowarki, koparkę. Zyskujemy to, że mamy wykwalifikowanych pracowników, to nie były szkolenia organizowane przez jakieś nieznane firmy, tylko przez państwową instytucję, nasi pracownicy otrzymali stosowne certyfikaty.

[TDI podregion leszczyński]

Nie bez znaczenia w kontekście powodów zainteresowania przedsiębiorców usługami wielkopolskich IOB były także kwestie finansowe, związane np. z możliwością otrzymania preferencyjnych stawek za wynajem powierzchni pod działalność gospodarczą, o czym wspomniano wcześniej. Tego rodzaju wsparcie w operacyjnej działalności przedsiębiorstw jest niezwykle istotne zwłaszcza dla przedsiębiorstw w początkowej fazie działalności, kiedy ograniczone z reguły zasoby finansowe mogą być spożytkowane np. na rozwój oferty. Oczywiście preferencyjne stawki obowiązują tylko przez określony czas, tym niemniej przynajmniej dla części przedsiębiorstw jest to wystarczające, aby „stać na nogach” i kontynuować działalność w lokalizacji wynajmowanej już na bazie stawek rynkowych.

Rozpoczyłam działalność gospodarczą i chciałam skorzystać z preferencyjnej stawki za wynajem pomieszczeń. Ale ważne było też to, że mam dodatkowe usługi świadczone na miejscu, czyli dostęp do dobrej, szybkiej kserokopiarki, skanera, drukarki wielkoformatowej, sali konferencyjnej, sekretariatu, który w moim imieniu przyjmował pocztę.

[TDI podregion koniński]

To było korzystne z punktu widzenia dostępu do przestrzeni biurowej na preferencyjnych warunkach, nie na stawkach rynkowych. Przez pierwszy rok działalności były bardzo korzystne warunki na wynajem. Preferencyjne stawki na usługi doradcze, księgowość, płatne. Korzystaliśmy z tego przez jakiś czas, a teraz ten projekt jest już zakończony.

[TDI podregion m. Poznań]

W odniesieniu do kwestii finansowych warto też wspomnieć o innym aspekcie wsparcia finansowego. Otóż istotnym czynnikiem skłaniającym przedsiębiorstwa do korzystania ze usług IOB było dążenie do zwiększenia szansy pozyskania dofinansowania z funduszy unijnych. Aspekt ten nie wymaga większego uzasadnienia jeśli chodzi o korzyści, jakich przysparza przedsiębiorstwom, czy w szerszym ujęciu całej gospodarce.

Przede wszystkim chodziło o dofinansowanie, udało się zdobyć dofinansowanie. Przy okazji były szkolenia, dobre rady.

[TDI podregion leszczyński]

Szukaliśmy dofinansowania do szkoleń, do rozwoju działalności czy możliwości nawiązania kontaktu, czyli szukaliśmy izb gospodarczych w celu nawiązania współpracy z firmami z zagranicy. Ogólne wsparcie naszego biznesu.

[TDI podregion pilski]

Analizując kwestie motywów podejmowania przez wielkopolskie przedsiębiorstwa współpracy z IOB należy zwrócić uwagę na to, że są one bardzo różnorodne. Wspólnym mianownikiem jest oczekiwanie powstania po stronie przedsiębiorstw określonych korzyści, co zresztą samo w sobie jest niejako naturalną postawą biznesową. Analizując spektrum podawanych uzasadnień można przyjąć, że podstawowe motywy wiążą się zarówno ze wspieraniem działalności operacyjnej, jak i budowaniem potencjałów pod strategiczny rozwój przedsiębiorstw. Trudno wskazać, które z nich dominują, choćby z tego powodu, że dostrzeganie potrzeb w pierwszym z aspektów (działalność operacyjna), może mieć na uwadze osiągnięcie w przyszłości konkretnych skutków strategicznych.

3.3. Ocena jakości usług świadczonych przez IOB

Jeśli chodzi o ocenę jakości usług świadczonych przez wielkopolskie IOB, to generalnie rzecz biorąc ich odbiór ze strony badanych przedsiębiorstw był dobry. Poza ogólnie sformułowanymi ocenami akceptacji i aprobaty dla jakości oferowanych usług respondenci podawali też konkretne uzasadnienia. Odnoszą się one do jakości obsługi ze strony pracowników IOB, do merytorycznej wartości uzyskiwanych informacji, ale też jakości oferowanej infrastruktury. Aspekty na jakie zwracano uwagę były pochodną oferty, z jakiej korzystali przedsiębiorcy.

Oceniamy bardzo wysoko, profesjonalnie, merytorycznie, zawsze na czas i terminowo – taką pomoc otrzymywaliśmy. Dużą chęć pomocy. Nawet jeśli tej pomocy nie można było z jakichś powodów uzyskać, to było to przekierowane do kogo można się zwrócić, z kim porozmawiać, żeby daną pomoc uzyskać.

[TDI podregion leszczyński]

Oceniamy pozytywnie. Te panie są tak uśmiechnięte, tak życzliwe, nigdy nie spotkałam się z momentem, żeby coś było nie tak. Wszystko było przydatne, jestem bardzo zadowolona. Nie umiałabym wymyślić nic do poprawy.

[TDI podregion leszczyński]

Do tej pory z czym byśmy nie poszli do inkubatora, to zawsze uzyskujemy pomoc, jakąś poradę.

[TDI podregion koniński]

Z naszej perspektywy wszystko było bardzo dobrze przeprowadzone. Jakość usługi, tak samo jeśli chodzi o ofertę, wielkość sal, do których mieliśmy dostęp, cała infrastruktura.

[TDI podregion m. Poznań]

W porządku, w izbie nawiązaliśmy wartościowe kontakty i zdecydowanie jest to sensowna współpraca. Uczestnictwo przełożyło się na rozwój przedsiębiorstwa.

[TDI podregion poznański]

Wśród opinii pojawiały się również bardziej krytyczne głosy. Odnosiły się one np. do samego zakresu usług, który mógłby być szerszy i wykraczać poza podstawowe usługi wsparcia przedsiębiorczości (w szerszym kontekście aspekt ten był już podejmowany w podrozdziale 3.1). Opinia dotyczyła w tym przypadku inkubatora przedsiębiorczości. Szeroki dostęp do informacji, jak również nabyte doświadczenia sprawiły, że oczekiwania polskich przedsiębiorców wzrosły. Wykraczają one poza poszukiwanie podstawowych usług również

dlatego, że rynek stał się bardziej wymagający zarówno jeśli chodzi o zakres oferty, jak i sposoby kreowania popytu na nią. Zglobalizowanie gospodarki, konieczność inwestowania w innowacje, wykorzystywanie narzędzi internetowych czy wreszcie konieczność orientowania się w coraz bardziej rozbudowanych przepisach powodują, że oczekiwania przedsiębiorców siłą rzeczy wyszły poza podstawowy poziom.

Jestem zadowolona, natomiast miałabym kilka uwag odnośnie funkcjonowania takiej instytucji otoczenia biznesu. Jestem tam już dobrych kilka lat i jak obserwuję, to wydaje mi się, że ta działalność mogłaby być o wiele bogatsza niż te podstawowe usługi, które są świadczone.

[TDI podregion koniński]

Inny obszar działalności IOB, w ramach którego pojawiały się negatywne opinie przedsiębiorców, był związany z udzielaniem wsparcia finansowego w postaci instrumentów zwrotnych. Problemy, na jakie wskazywali klienci tych instytucji wiązały się z samym procesem przyznawania finansowania, ale też odnosiły się do etapu po jego zakończeniu. W pierwszym przypadku (a było podobnych więcej) chodziło o zastosowanie kryteriów wykluczających z możliwości skorzystania z danego finansowania. Niedopatrzenie w tym zakresie spowodowało, że klient poświęcił czas i środki na przygotowanie wniosku, który ostatecznie nie mógł zostać złożony. W drugim przypadku z kolei problemem była obsługa posprzedażowa związana z wykreśleniem hipoteki. Tutaj jednak warto podkreślić, że chodziło o klientów Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, w związku z czym problem ten mógł wynikać ze skali zaangażowania tej instytucji w oferowanie instrumentów finansowych. Duża liczba obsługiwanych przedsiębiorców powoduje, że prawdopodobieństwo pojawiania się sytuacji problematycznej jest relatywnie większe – trudno jednocześnie oczekiwać, że obsługa wielu procesów (liczonych w tysiącach) obejdzie się bez wystąpienia jakichkolwiek problemów. Jest to pochodna efektu skali właściwa dla podmiotów takich jak Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która obsługiwała w regionie duże projekty związane chociażby z przeciwdziałaniem skutkom pandemii COVID-19.

Brakowało podejścia kompleksowego, bo kiedy oni już dostają ten nasz wniosek to „cisną nas”, żeby jak najszybciej wszystko zrobić. W momencie kiedy oni otrzymali nasz wniosek, to już widząc rodzaj działalności, która będzie prowadzona, powinni sprawdzić, czy ona w jakiś sposób jest wykluczona czy nie. Bo sprawdzając mnie poinformowano, że OK, a później się okazało, że jednak nie.

[TDI podregion pilski]

Problem się jedynie pojawił, jak zakończył się kredyt, a była jeszcze nałożona hipoteka na nieruchomości. Przez wiele tygodni jeśli nie miesięcy WARP nie poinformował, że to się zakończyło. Hipoteka cały czas wisi i musieliśmy się tam dużo nagimnastykować, naprosić, żeby ta hipoteka została zdjęta. Więc ta końcowa faza procesu była niefajna.

[TDI podregion poznański]

Jak widać oceny działalności i usług świadczonych przez wielkopolskie IOB są generalnie pozytywne. Poza wynikającymi ze zgłaszanych opinii dobrymi ocenami usług trzeba pamiętać o tym, że firmy, które zdecydowały się z nich skorzystać nie czyniły tego przypadkowo. Podejmowanym decyzjom towarzyszyło przeświadczenie o celowości działań, a to zapewne szło w parze z odpowiednim zaangażowaniem zasobów przedsiębiorstw. Wpływało to na osiągnięcie założonych celów, a w konsekwencji mogło sprzyjać pozytywnym ocenom samych usług świadczonych przez IOB.

3.4. Zgodność oferty z potrzebami przedsiębiorstw

Z oceną jakości usług wielkopolskich IOB powiązana jest ocena ich zgodności z istniejącymi potrzebami przedsiębiorstw. Związek ten uwidaczniał się w wypowiedziach przedsiębiorców dotyczących oferty IOB. Zgodność z oczekiwaniami firm jest dostrzegana w różnych obszarach, zależnych od indywidualnych sytuacji przedsiębiorców uczestniczących w badaniu.

Pierwszy z aspektów, na który zwracali uwagę przedsiębiorcy dotyczy elastycznego podejścia do ich potrzeb i dostosowywania oferty pod indywidualnego odbiorcę. Indywidualizowane podejście jest istotne z punktu widzenia firm, ponieważ ich potrzeby mogą się różnić – w zależności od ich wielkości, branży, w jakiej działają (specyfiki działalności) czy fazy rozwoju. Jak się wydaje jest to szczególnie istotne dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność. Na te aspekty wskazywali chociażby przedsiębiorcy z podregionów leszczyńskiego i konińskiego. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje oferta biura wirtualnego, która polega na pełnym outsourcingu obsługi biurowej bez konieczności fizycznej obecności przedsiębiorstwa w danym miejscu. Dla firm usługowych stwarza to możliwość znacznej redukcji kosztów związanych z wynajmem lokalu i zatrudnieniem pracowników biurowych. Na tego rodzaju ofertę jako dopasowaną do potrzeb przedsiębiorstw wskazywano w wywiadach. Zyskuje ona na znaczeniu zwłaszcza obecnie, kiedy coraz więcej procesów jest przenoszonych do przestrzeni wirtualnej. „Sprzyjała” temu poniekąd pandemia COVID-19, która zdynamizowała tego rodzaju procesy, wymuszając często przechodzenie w tryb telepracy czy zastępowanie handlu konwencjonalnego zaangażowaniem w e-commerce.

Oferta wynajmu biura jest elastyczna - można wynająć większe, mniejsze sale, lub też sam wirtualny adres, jest dużo możliwości pod tym względem.

[TDI podregion koniński]

Oferta stowarzyszenia musi odpowiadać na potrzeby wszystkich firm, a nie jednej. I potrzebę, którą miałem – jeśli tego nie było w ofercie, to zawsze stowarzyszenie starało mi się pomóc indywidualnie, czy poprzez nawiązanie kontaktu, czy wskazanie, gdzie mogę taką pomoc uzyskać, gdzie szukać informacji, jakich potrzebowałem.

[TDI podregion leszczyński]

Adekwatność oferty w kontekście potrzeb przedsiębiorstw była także dostrzegana w odniesieniu do podstawowych i w miarę prostych kwestii, jak te związane z zakładaniem działalności gospodarczej. Zwracano uwagę na znaczenie tego rodzaju doradztwa dla osób dopiero startujących w biznesie, dla których kwestie formalne mogą być problemem.

Takie działania są potrzebne, bo jest wielu przedsiębiorców, którzy nie wiedzą, jak się poruszać w kwestii otwarcia firmy czy jak załatwić kwestie urzędowe.

[TDI podregion leszczyński]

Oczywiście podejmowana i podkreślana często kwestia elastyczności miała swoje ograniczenia. Nie zawsze bowiem oferowane usługi były spersonalizowane, tj. dopasowane do potrzeb konkretnych firm, bo też w pełni nie mogły uwzględniać potrzeb każdego z indywidualnych przedsiębiorstw. Z jednej strony spektrum potrzeb może być bardzo szerokie, ale co równie istotne znaczenie mogą mieć kwestie związane z pozyskiwaniem finansowania

na usługi świadczone przez IOB. Zgodnie z deklaracjami złożonymi przez IOB uczestniczące w badaniu 20 na 44 podmioty korzystały ze środków WRPO 2014+. Dodatkowo, zarówno beneficjenci programu regionalnego, jak i pozostałe podmioty, mogli korzystać z dofinansowania na poziomie krajowym. Jak wiadomo pozyskiwanie takich środków wiąże się z koniecznością przygotowania wniosków o dofinansowanie, w tym zaplanowania przyszłego wsparcia. Pełne zindywidualizowanie oferty wiązałoby się z nadmiernym jej skomplikowaniem i niemożnością zaplanowania zarówno pod względem rzeczowym, jak i finansowym. W efekcie doradztwo, o którym mowa w cytowanej poniżej wypowiedzi, zdaniem przedsiębiorcy w niewielkim stopniu dotyczyło problemów, których doświadczała jego firma, lecz skupiało się raczej na kwestiach uniwersalnych. Zgłaszane obiekcje należy potraktować jako sytuacje rzeczywistą, jednak należy uwzględnić także nakreślony wyżej kontekst.

To musiałyby być bardziej dopasowane do naszych potrzeb, a mamy dużo potrzeb wewnątrz firmy, żeby usprawnić różne procesy. To nie może być tylko opracowanie, a musi być opracowanie i wdrożenie projektu. To nie może być tylko dokument do czytania, musiałyby się skończyć wdrożeniem. To było doradztwo bardziej ogólne niż rozwiązywanie konkretnych naszych wewnętrznych problemów.

[TDI podregion poznański]

W kontekście dopasowania do potrzeb przedsiębiorców należy ponownie nawiązać do podejmowanej już wcześniej kwestii zakresu oferty. W tym względzie zwraca uwagę opinia jednego z klientów Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego dotycząca nieodpłatności niektórych usług, które jego zdaniem mogłyby być zastąpione samodzielnym zaangażowaniem przedsiębiorców. Dotyczy to prostych usług informacyjnych, do których (do różnego rodzaju zasobów, baz danych itd.) w dobie upowszechnienia narzędzi internetowych istnieje szeroki i również nieodpłatny dostęp. Inną kwestią są kompetencje przedsiębiorców w zakresie poszukiwania takich informacji. Należą one do kanonu podstawowych umiejętności menedżerskich. Poszukiwanie informacji pozwala bowiem na podejmowanie właściwych decyzji. Sprawny menedżer potrafi zidentyfikować i dobrać źródła danych potrzebnych do dokonania analizy strategicznej oraz umie je przetwarzać i wyciągać z nich wnioski służące ocenie potencjału i pozycji przedsiębiorstwa⁵³. Fakt korzystania przez przedsiębiorstwa z tego rodzaju prostych, choć nieodpłatnie świadczonych usług należy zatem rozpatrywać w kontekście dążenia do optymalizacji czasu i zasobów. Innymi słowy nie ma potrzeby poświęcać czasu i energii na kwestie, które można pozyskać bez takiej konieczności, a w dodatku za darmo. W takich sytuacjach tylko ich nieodpłatność sprawia, że są atrakcyjne dla potencjalnych odbiorców. Może to być dla wielkopolskich IOB sygnał, że prosta oferta usług doradczych, jakkolwiek łatwa w przygotowaniu i realizacji, niekoniecznie musi być atrakcyjna z punktu widzenia biznesu.

Jesteśmy objęci procesem inkubacji w PPNT. Jestem bardzo zadowolony ze wszystkich usług, pod każdym względem, a szczególnie pod względem cenowym, ponieważ nie płaciliśmy za to żadnych dodatkowych pieniędzy, było to częścią comiesięcznej opłaty za wynajem biura. Czy wyższa cena byłaby ograniczeniem w korzystaniu z usług? – Czy byśmy skorzystali gdyby były płatne? Wydaje mi się, że z części usług nie. Na pewno skorzystalibyśmy z doradztwa na napisanie wniosku o dofinansowanie, ale podejrzewam, że nie skorzystalibyśmy z usług związanych ze sprzedażą,

⁵³ Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Opis uniwersalnych kompetencji menedżerskich, Warszawa 2019.

marketingiem, raczej byśmy szukali na własną rękę informacji w internecie.(...) Kadra ma w sobie profesjonalizm, otwartość na rozmowę, umiejętność słuchania.

[TDI podregion m. Poznań]

Z wypowiedzi przedsiębiorców wyłania się zatem podejście wskazujące, że usługi świadczone przez IOB są przez nich oceniane przez pryzmat kosztów oraz korzyści. Dotyczy to w zasadzie wszystkich kategorii usług, zarówno tych o charakterze miękkim (doradczych, szkoleniowych), jak i tych związanych z korzystaniem z infrastruktury. Istotną kwestią są korzyści, jakie przedsiębiorstwa osiągają w efekcie korzystania z oferty tych instytucji. Obszarem, na który warto zwrócić uwagę jest ten związany z networkingiem. Przedsiębiorcy uczestniczący w badaniu podkreślali bowiem, że dużą korzyścią osiąganą dzięki zaangażowaniu we współpracę z IOB był rozwój kontaktów biznesowych.

(...) poznaliśmy dość dużo know-how. Na przykład były wyjazdy organizowane przez Izbę, gdzie jeździliśmy praktycznie ze wszystkimi biznesmenami chińskimi, całego przekroju, od małych firm po korporacje. I na każdym z takich spotkań odbywały się rozmowy typowo biznesowe. To na pewno bardzo na plus.

[TDI podregion piłski]

Powiązania oferty wielkopolskich IOB z potrzebami przedsiębiorstw z regionu ujawniają się także w przypadku usług dotyczących szkoleń i doradztwa. Jak pokazała przeprowadzona analiza był to jeden z kluczowych obszarów, w jakich swoje usługi świadczą wielkopolskie IOB, zwłaszcza w zakresie, dzięki któremu przedsiębiorcy uzyskiwali wiedzę na temat prowadzenia biznesu (doradztwo biznesowe). Uzyskując wsparcie byli oni także skuteczni w pozyskiwaniu dofinansowania na prowadzenie działalności. Aspektem związanym z działaniami doradczymi i szkoleniowymi było także podniesienie w wielkopolskich przedsiębiorstwach szeroko rozumianych kompetencji marketingowych, zarówno w obszarze kreowania produktu, jak i komunikowania się z rynkiem. Był to obszar dość często podkreślany w wywiadach, co może świadczyć o występującej po stronie przedsiębiorstw potrzebie wsparcia w tym zakresie – przy czym chodzi o bardziej zaawansowane podejście w tego rodzaju działaniach. Na większe akcentowanie tego typu potrzeb mógł mieć jednak wpływ czas realizacji badania, kiedy dopiero co zostały zniesione obostrzenia wynikające z pandemii COVID-19. Wcześniejszy okres, trwający od końca marca 2020 roku, był dla gospodarki trudny – towarzyszyło mu osłabienie popytu bądź nawet jego załamanie, związane głównie z wprowadzanymi ograniczeniami mobilności czy działalności wybranych branż. Z tego względu wzrosło zapotrzebowanie na wszelkie działania, które mogą być pomocne w przywróceniu przychodów przedsiębiorstw na wcześniejszy poziom czy też pozyskanie nowych klientów lub wejście na nowe rynki. Wydaje się zatem, że obszar „popandemicznego” wspierania firm w zakresie aktywności marketingowej mającej na celu rozwój produktów i usług czy doradztwo w zakresie rozwoju rynku może być tym obszarem, który będzie się cieszyć dużym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorców.

Największą korzyścią jest uzyskanie informacji na temat prowadzenia biznesu, szczególnie na początkowych etapach, czyli dowiedziałem się, jak należy prowadzić pewne księgi, rachunkowość, na co zwrócić uwagę.

[TDI podregion leszczyński]

Miało to przełożenie na wyniki biznesowe, dzięki szkoleniu udało nam się lepiej podejść do klienta, lepiej z nim rozmawiać, to się przełożyło na wyniki sprzedaży. W przyszłości byłibyśmy zainteresowani takimi usługami, ciągłe szkolenia, doszkalanie się – to jak najbardziej jest w naszym obszarze zainteresowań.

[TDI podregion pilski]

Na pewno jakieś zaistnienie gdzieś w mediach, pomoc w promowaniu produktu, bardziej lokalnie, być może właśnie przez pandemię to wszystko do końca nie wyszło, już nie było targów, nie było gdzie się pokazać, nie było spotkań, to jest inna sprawa. I oczywiście wsparcie finansowe, chociażby na zakup środków trwałych, to na pewno.

[TDI podregion m. Poznań]

Przede wszystkim myślę, że firma zyskała. W pewien sposób udało nam się uzyskać nowych klientów, bo wzbogaciliśmy ofertę, gdzieś tam w ramach tej współpracy miałam analizę czy konkurencji, różne inne szkolenia, gdzie dawano mi wskazówki co zrobić, żeby lepiej się prezentować. Myślę, że to największy zysk.(...)

[TDI podregion leszczyński]

Korzyścią osiąganą przez wielkopolskich przedsiębiorców dzięki korzystaniu z oferty IOB jest ponadto rozwój innowacyjności. Jest to temat w pewnym stopniu powiązany z opisywanym wyżej zagadnieniem marketingowego podejścia do działalności przedsiębiorstw, choć oczywiście szerszym. Poza innowacjami typowo marketingowymi (tj. nowymi dla rynku produktami czy usługami, które mogą powstawać na bazie szeroko rozumianego doradztwa marketingowego) innowacje mogą bazować na zmianach w procesach technologicznych lub wdrażaniu produktów będących efektem działalności badawczo-rozwojowej.

Wpłynęło to też na wzrost innowacyjności, z tych pieniędzy zakupiliśmy sprzęt, maszyny specjalistyczne. To nie była wielka pomoc, ale na początek to starczyło.

[TDI podregion m. Poznań]

Z oceny jakości świadczonych usług, ale też doświadczeń przedsiębiorców wynikają sugestie odnośnie tego, w jakim kierunku powinny się dokonywać zmiany w ofercie wielkopolskich IOB. Przedsiębiorcy zwracali uwagę zarówno na aspekty organizacyjne, jaki i związane z merytoryką wsparcia. Przede wszystkim akcentowali, że usługi świadczone przez te jednostki powinny być w dużo większym stopniu ukierunkowane na rozwiązywanie konkretnych problemów, np. branż. Wynika z tego również, że podstawowy zakres usług, jaki często jest oferowany przez IOB może być dla wielu przedsiębiorców niewystarczający, a przez to nieatrakcyjny. Konieczne jest zatem zrobienie rozeznania na rynku pod kątem zapotrzebowania na określone usługi i na tej podstawie kreowanie przyszłej oferty. Jak pokazuje niniejsze badanie istnieje zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi doradcze, które jednak powinny opierać się na bardziej zindywidualizowanym podejściu oraz angażowaniu każdorazowo ekspertów branżowych, ewentualnie praktyków biznesu, którzy byliby w stanie przekazać przedsiębiorcom uczestniczącym np. w szkoleniach wartościowe dla nich informacje.

Moim zdaniem inkubator przedsiębiorczości nie powinien się ograniczać tylko i wyłącznie do tego, że oferuje tańsze pomieszczenia i dostęp do podstawowej infrastruktury (...) Powinni się rozwinąć bardziej pod kątem potrzeb przedsiębiorców, powinni robić badania i sprawdzać, czego przedsiębiorcy oczekują, jakie mają potrzeby, co chcieliby jeszcze otrzymać w inkubatorze – być może dodatkowe szkolenia, oferta pod kątem konkretnej branży, zmian prawnych, finansowych, podatkowych, które na bieżąco dotyczą przedsiębiorców. Czy choćby zmiany dotyczące ochrony środowiska czy RODO.

[TDI podregion koniński]

Być może usługi powinny być bardziej ukierunkowane pod konkretną branżę, nie takie ogólne, a bardziej konkretne do obszarów, w których działa dana firma, być może bardziej specjalistyczne, żeby był większy dostęp do specjalistów z konkretnej dziedziny, a nie wsparcie ogólne, szeroko pojęte, prawne, doradcze. Bardziej skierowane na problemy, które konkretnie dotyczą specyficznego rynku.

[TDI podregion m. Poznań]

To musiałyby być rozwiązanie danego problemu, ale takie konkretne i takie wynagrodzenie za wynik, a nie tylko za opracowanie. To musiałyby do nas przyjechać ktoś techniczny, kto zna się szczegółowo na zagadnieniach, które nas dotyczą, żeby być w stanie nam pomóc.

[TDI podregion poznański]

I warto wprowadzić osoby szkolące spoza obszaru izby, że nie tylko ci, którzy są w izbie, tylko ktoś kto jest spoza izby, żeby to byli praktycy biznesu, bo teoretycy nie wchodzi w grę.

[TDI podregion pilski]

Jeśli chodzi o sugestie związane z kwestiami organizacyjnymi to w ramach wywiadów z przedsiębiorcami pojawił się również postulat wprowadzenia opiekuna klienta, który będzie się zajmował różnymi sprawami danej (konkretnej) firmy. Ma to być kluczowe zwłaszcza w tych usługach, które odnoszą się do składania i obsługi wniosków o dofinansowanie, gdzie po pierwsze niejednokrotnie konieczne jest uzupełnianie dokumentacji, a po drugie na dalszych etapach realizacji projektów w proces angażowane są kolejne osoby. Jest to z punktu widzenia wnioskodawców (beneficjentów wsparcia) utrudnienie, które zresztą rzutuje na zgłaszane później oceny. Opiekun klienta mógłby także zajmować się bieżącą operacyjną obsługą danej firmy zapewniając im dostęp do różnego rodzaju usług, również prostych usług biurowych. Efektem takiej obsługi powinno być lepsze rozeznanie potrzeb przedsiębiorstw, co z kolei mogłoby się przełożyć na przyszłe działania IOB i większe dopasowanie ich oferty do potrzeb rynku.

Jeśli jest umowa z taką instytucją, to żeby było coś takiego jak opiekun umowy. I w razie jakichkolwiek pytań żeby mieć możliwość skontaktowania się z opiekunem, zadania pytań. Bo w tym momencie w moim odczuciu wygląda to tak, że załatwia się jakiś kredyt u nich i kontaktują się w międzyczasie z kilkoma osobami, podpisuje się tą umowę i zostaje się bez wiedzy, z kim w razie jakiegokolwiek pytania się kontaktować. To jest trochę słabe. I trudno później złapać kogoś odpowiedzialnego za dany zakres obsługi umowy, bo później jak się kontaktuje z WARP, to kontaktowałem się z jedną osobą, okazało się, że to nie ta osoba, kontaktowałem się z inną. I przez to tracą czas pracownicy, którzy się takimi rzeczami nie powinni zajmować. Robi się głuchy telefon i strata czasu wielu osób.

[TDI podregion poznański]

Przeprowadzone badanie pokazało, że wielkopolskie przedsiębiorstwa bardzo rzadko korzystają z usług IOB działających poza regionem. Takie sytuacje najczęściej miały miejsce w przeszłości, nawet kilkanaście lat wcześniej. Oczywiście sporadyczne kontakty występują, np. w efekcie przesyłania do wielkopolskich przedsiębiorstw informacji z konkretną ofertą czy

zaproszeniem na spotkanie, jednak najczęściej nie kończą się one podjęciem współpracy. Fakt korzystania przez wielkopolskie firmy z oferty regionalnych IOB świadczy pozytywnie o ich ofercie, zarówno o jej zakresie, jak i jakości.

4. Wnioski i rekomendacje

Analiza struktury IOB działających w województwie wielkopolskim pozwala na stwierdzenie, że uległa ona pewnej krystalizacji i utrwaleniu. W kilku jedynie przypadkach podmioty zidentyfikowane w trakcie badania z 2015 roku jako działające zaprzestały działalności. Dotyczy to w dużej mierze podmiotów o charakterze typowo komercyjnym, co może wynikać z faktu, że oferta instytucji działających pod egidą samorządów terytorialnych bądź wspierających swoją działalność funduszami europejskimi jest atrakcyjniejsza z punktu widzenia potencjalnych odbiorców tego rodzaju usług.

Większość spośród zidentyfikowanych w regionie IOB to instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości, głównie ośrodki szkoleniowo-doradcze. Może to świadczyć o zakresie rzeczywistych potrzeb wielkopolskiej gospodarki. Zwraca przy tym uwagę szczególna rola Poznania jako miejsca rozwoju usług proinnowacyjnych. Może to wynikać nie tylko z jego silnej roli ośrodka gospodarczego, ale przede wszystkim ośrodka akademickiego skupiającego uczelnie oraz jednostki badawczo-naukowe. Jest to zresztą prawidłowość obserwowana także w innych regionach.

Istotną rolę w kontekście rozwoju wielkopolskich IOB odgrywają fundusze unijne. Mimo że niemal wszystkie instytucje zadeklarowały korzystanie ze środków własnych, to jednak w przypadku trzech czwartych IOB, które wskazały na wykorzystanie środków unijnych ich znaczenie było oceniane jako duże lub bardzo duże. Fundusze pochodzące z programów UE pokrywały średnio około 70% wartości realizowanych projektów. Warto zaznaczyć, że IOB korzystały nie tylko z możliwości pozyskania dofinansowania w ramach WRPO 2014+, ale także z programów funkcjonujących na szczeblu krajowym.

Jedynie nieliczne spośród wielkopolskich IOB nie podejmowały współpracy z pozagospodarczymi podmiotami w kraju i za granicą. Są to różnego rodzaju instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacji. Wskazuje to, że w porównaniu do sytuacji z 2015 roku zaszła w tym obszarze pozytywna zmiana polegająca na tym, że wielkopolskie IOB chętniej podejmują współpracę z innymi tego rodzaju instytucjami. Przedmiotem współpracy jest przede wszystkim wymiana informacji oraz realizacja wspólnych projektów. Generalnie rzecz biorąc wskazywano takie formy współpracy, które miały prowadzić do rozwoju oferty IOB.

Analiza oferty IOB w województwie wielkopolskim według rodzaju świadczonych usług wykazała, że najczęściej oferowano szkolenia i doradztwo w zakresie wsparcia przedsiębiorczości i innowacji oraz inne usługi związane z tymi obszarami, co wskazuje na zainteresowanie tymi usługami ze strony przedsiębiorców. Najwięcej takich usług świadczono w Poznaniu oraz podregionach kaliskim i leszczyńskim. W przypadku szkoleń i doradztwa w zakresie wsparcia przedsiębiorczości usługi te dotyczyły najczęściej: przedsiębiorczości i tworzenia firmy, dostępu do funduszy UE, opracowywania planu biznesowego oraz analizy rynku i marketingu, a najrzadziej: handlu zagranicznego i współpracy międzynarodowej, prawa gospodarczego oraz pośrednictwa kooperacyjnego. Natomiast w przypadku szkoleń i doradztwa w zakresie innowacji oferowane przez IOB usługi dotyczyły najczęściej dostępu do funduszy UE, przedsiębiorczości i tworzenia firm oraz wdrażania nowych produktów i technologii. Z kolei w odniesieniu do innych usług związanych ze wsparciem

przedsiębiorczości i innowacji świadczone usługi z obszaru akcji informacyjnych i promocyjnych w zakresie przedsiębiorczości, a także dotyczące przygotowania wniosków dotacyjnych i wsparcia w pozyskiwaniu funduszy oraz pomocy w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii.

W większości wielkopolskich IOB dokonano w ostatnich pięciu latach zmian w ofercie wsparcia zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami przedsiębiorstw. Dotyczyły one głównie wprowadzenia nowych usług realizowanych samodzielnie oraz w kooperacji z innymi podmiotami krajowymi. Wprowadzone przez IOB nowe usługi związane były często z obecną sytuacją pandemiczną COVID-19 – były to usługi w formie zdalnej, takie jak szkolenia, doradztwo, obsługa klientów, konferencje, Targi Pracy.

Usługi oferowane przez wielkopolskie IOB w większości przypadków są całkowicie lub częściowo płatne. Jedynie około 14% instytucji świadczyło swoje usługi nieodpłatnie, m.in. ze względu na swoją formę organizacyjno-prawną i zapisy w statucie.

Głównymi odbiorcami usług świadczonych przez IOB są firmy sektora MŚP, zarówno te, które rozpoczynają swoją działalność (start-up), jak i te funkcjonujące już na rynku, a także osoby bezrobotne, duże przedsiębiorstwa oraz absolwenci i młodzież. Wiodącą IOB w województwie wielkopolskim pod względem liczby obsłużonych klientów jest Polska Fundacja Przedsiębiorczości, a na kolejnych miejscach znalazły się: Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Gostyńskiego oraz Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie. Przekłada się to na efekty prowadzonej działalności tych instytucji w postaci wspartych przedsięwzięć, liczby nowopowstałych przedsiębiorstw i przedsięwzięć proeksportowych.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że potencjał kadrowy IOB w województwie wielkopolskim charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem w poszczególnych instytucjach. Ponad 80% pracowników to osoby zatrudnione na etacie, w tym głównie w instytucjach zatrudniających do pięciu osób. Dodatkowo w IOB zatrudniany jest personel okresowy (eksperti i konsultanci). Na uwagę zasługuje fakt, że badane IOB inwestują w rozwój kadry pracowników, głównie w postaci szkoleń o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym, co zapewnia profesjonalizację świadczonych usług. Przykłady regionów europejskich wskazują, że jednym z ważnych czynników wpływających na efektywność wsparcia świadczonego przez IOB jest intensywna działalność nakierowana na profesjonalizację istniejących instytucji wsparcia, a nie tworzenie nowych organizacji od podstaw.

Przeprowadzone badanie wskazało, że głównymi barierami rozwoju IOB w Wielkopolsce są bariery finansowe, a także przyzwyczajenie przedsiębiorców do korzystania z nieodpłatnych form wsparcia, co może rzutować na znacznie mniejszą ofertę komercyjną IOB. Zdaniem przedstawicieli badanych IOB istniejące bariery finansowe mają duży wpływ na ich działalność. W literaturze przedmiotu dodatkowo za bariery uznaje się m.in. braki w koordynacji działalności instytucji⁵⁴, ograniczony potencjał organizacyjny i finansowy⁵⁵ czy poziom kompetencji kadry

⁵⁴ Mażewska M., Milczarczyk A. (red.), Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Warszawa/Poznań 2013.

⁵⁵ Dorożyński T., Urbaniak W. Rola instytucji otoczenia biznesu we wspieraniu inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim, [w:] J. Świerkocki (red.), Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2011.

obsługującej przedsiębiorstwa – nie potwierdziło tego jednak jednoznacznie badanie zrealizowane w województwie wielkopolskim.

Do najważniejszych potrzeb w zakresie wsparcia IOB należą: dostęp do finansowania rozwoju usług, zakup środków trwałych i niematerialnych służących do produkcji i/lub świadczenia usług, a także podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pracowników, np. poprzez szkolenia, kursy, wyjazdy studyjne. Znajduje to potwierdzenie w zgłaszanych przez przedsiębiorców oczekiwaniach w zakresie profesjonalizacji usług IOB.

Przeprowadzone badanie umożliwiło dokonanie analizy potencjałów wielkopolskich IOB, jak również pozwoliło zidentyfikować szanse i zagrożenia dla ich rozwoju (por. tabela 21).

Tabela 21. Analiza SWOT IOB w województwie wielkopolskim

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Utrwalenie i krystalizacja struktury IOB w województwie wielkopolskim świadczące o tym, że pozostały na rynku podmioty świadczące usługi wysokiej jakości i pożądanę na rynku • Zróżnicowana oferta IOB przejawiająca się m.in. przenikaniem funkcji (wspierania przedsiębiorczości, wspierania innowacji, świadczenia usług w zakresie finansowania) • Wysoki poziom aktywności IOB w zakresie wspierania działalności MŚP oraz powstawania nowych firm • Elastyczność IOB w zakresie współpracy i nawiązywania relacji biznesowych z jednostkami naukowymi i jednostkami samorządu terytorialnego • Profesjonalizacja usług wynikająca z zasobów kadrowych i dużego doświadczenia na rynku • Duży zasięg usług świadczonych przez IOB – oferta ponadregionalna • Duża swoboda IOB w kształtowaniu własnej oferty usługowej, co pozwala na jej lepsze dostosowanie do uwarunkowań regionalnych • Wysoka gotowość IOB do poszerzania oferty świadczonych usług zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami przedsiębiorstw • Zmiana IOB w podejściu do weryfikacji efektywności świadczonych usług poprzez wdrażanie działań monitoringowych • Względnie wysoka ocena świadczonych przez IOB usług i oferowanej infrastruktury dokonana przez przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozkład przestrzenny usług otoczenia biznesu ograniczający ich dostępność w powiatach położonych peryferyjnie w stosunku do aglomeracji poznańskiej – koncentracja IOB w centralnej części regionu przy jednoczesnym deficycie występowania tego rodzaju instytucji w podregionie pilskim i konińskim • Niewystarczający poziom usieciowienia działalności IOB • Brak kompleksowych rozwiązań związanych z pozyskaniem i rozliczeniem wsparcia finansowego w postaci instrumentów zwrotnych • Nie zawsze oferowane nieodpłatnie wsparcie w zakresie podstawowych usług doradczych i szkoleniowych spełnia oczekiwania merytoryczne przedsiębiorców, którzy oczekują podejścia zindywidualizowanego • Zbyt duża formalizacja działania, rozbudowana sprawozdawczość ograniczająca funkcjonowanie, szczególnie przy pozyskiwaniu źródeł finansowania z UE • Niewielki udział wielkopolskich IOB w strukturze akredytowanych ośrodków innowacji w Polsce
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględnienie działalności IOB w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych jako istotnego stymulatora procesów rozwojowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielkie zainteresowanie przedsiębiorców korzystaniem z odpłatnych usług IOB, wynikające m.in. z nadmiernego przyzwyczajenia do nieodpłatnych form wsparcia

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wspólna wizja współpracy IOB z jednostkami samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim wynikająca z dokumentów strategicznych (np. RIS 2030, SRWW 2030) • Wysoki poziom świadomości przedsiębiorców w zakresie oczekiwań dotyczących instytucji wsparcia biznesu dzięki czemu IOB będą mogły otrzymywać z rynku impulsy rozwojowe • Dalszy rozwój kompetencji oraz rosnąca liczba kadry pracowników IOB • Deklarowane przez wielkopolskie IOB plany rozwoju (zmiany) świadczonych usług, głównie poprzez wdrożenie nowych usług świadczonych samodzielnie • Duży poziom wykorzystania networkingu oraz mediów społecznościowych w promocji oferty IOB • Możliwość zwiększenia dostępności usług IOB niezależnie od ich lokalizacji dzięki zmianom w podejściu do świadczenia usług (np. doradztwa, szkoleń) w trybie on-line w efekcie zmian, jakie zaszły w systemach społeczno-gospodarczych pod wpływem pandemii COVID-19 • Wzrost profesjonalizacji wsparcia ukierunkowanego na zindywidualizowanie oferty usług IOB poprzez zaangażowanie ekspertów i praktyków biznesowych np. w szkolenia czy doradztwo biznesowe • Szansa na zwiększenie zainteresowania ofertą IOB dzięki zaoferowaniu przedsiębiorstwom usług wspierających 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże uzależnienie funkcjonowania i rozwoju wielkopolskich IOB od dostępności funduszy unijnych • Niestabilność źródeł finansowania pochodzących z UE wynikająca ze zróżnicowanego przeznaczenia środków na funkcjonowanie IOB w kolejnych okresach programowania • Niewielkie zaangażowanie IOB w diagnozę zapotrzebowania na usługi wsparcia biznesu • Skupienie wielkopolskich IOB na ograniczonym zakresie podstawowych usług wspierania przedsiębiorczości oraz doradztwa biznesowego • Skoncentrowanie aktywności IOB w zakresie wsparcia rozwoju innowacji w centralnej części regionu • Zróżnicowanie przestrzenne rozwoju gospodarczego Wielkopolski wpływające na poziom zainteresowania różnymi rodzajami usług świadczonych przez IOB (usługi wsparcia przedsiębiorczości vs. usługi wsparcia innowacji)

Źródło: opracowanie własne

Odrębnym zagadnieniem wobec struktury podaży oferty IOB jest zapotrzebowanie na świadczone przez nie usługi w zakresie wsparcia rozwoju przedsiębiorczości czy innowacji. Wywiady przeprowadzone z przedstawicielami przedsiębiorstw korzystających z oferty wielkopolskich IOB wskazały, że w tym zakresie mamy do czynienia z dwojakim podejściem:

- występowaniem pozytywnych efektów w działalności przedsiębiorstw dzięki korzystaniu z usług IOB – są to głównie podstawowe usługi wsparcia biznesowego, np. w zakresie networkingu, inkubowania przedsiębiorczości, wspierania szeroko rozumianej działalności marketingowej czy doradztwa w tematach powiązanych z prowadzeniem firm, jak prawo i podatki, RODO;
- swoistym niedosytem wynikającym ze zbyt ogólnego (niespersonalizowanego) charakteru usług świadczonych przez IOB.

Taki stan rzeczy poza koniecznością podtrzymania rozwoju pierwszego z obszarów oferty skutkuje koniecznością jej zmodyfikowania poprzez jej uzupełnienie o bardziej zaawansowany zestaw usług skierowany do przedsiębiorstw o specjalistycznych potrzebach.

W tym kontekście należy podkreślić, że obecną liczbę oraz strukturę IOB działających w Wielkopolsce należy uznać za wystarczającą. Jest ona odzwierciedleniem rozmieszczenia potencjałów rozwojowych zarówno w kontekście podażowym (np. dostępu wykwalifikowanych kadr pracujących w IOB), jak i zapotrzebowania na usługi po stronie przedsiębiorstw. W drugim z zakresów efekt skali będzie powodował, że podregiony lepiej rozwinięte z większą liczbą mieszkańców oraz przedsiębiorstw będą generować większy popyt na tego rodzaju usługi. Sztuczne kreowanie podaży poprzez tworzenie kolejnych instytucji nie będzie rozwiązaniem efektywnym. Znacznie lepszym wydaje się rozwijanie bądź modyfikowanie oferty już istniejących podmiotów w kierunkach zgodnych z popytem zgłaszanym przez przedsiębiorstwa. W dalszym ciągu zatem pożądane będzie wsparcie w pozyskiwaniu zewnętrznego finansowania. Wielkopolskie przedsiębiorstwa przykładają dużą wagę do tego rodzaju zewnętrznych źródeł wspierania działalności. Nie zawsze jednak z ich punktu widzenia procedury z tym związane są łatwe do przejścia, dlatego też doradztwo IOB w tym zakresie będzie w dalszym ciągu wskazane.

Obszarem aktywności, który powinien być w dalszym ciągu rozwijany przez wielkopolskie IOB jest także ich potencjał networkingowy. W tym zakresie instytucje te, dzięki swojej specyfice (działalności na styku biznesu i administracji samorządowej), mogą pełnić rolę lokalnych bądź nawet regionalnych liderów w zakresie animacji i wspierania procesów budowania sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami.

Jak pokazało przedmiotowe badanie szczególne zainteresowanie przedsiębiorcy wykazują wszelkimi działaniami wspierającymi operacyjnie ich firmy, np. poprzez umożliwienie wynajmu na preferencyjnych warunkach powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej (biurowej, magazynowej czy produkcyjnej). Jak podkreślano, tego rodzaju wsparcie pozwala na zaoszczędzenie środków w początkowej fazie działalności i przeznaczenie ich na działania rozwojowe. Co prawda udział powierzchni wynajętej przez podmioty gospodarcze w ogólnej powierzchni przeznaczonej pod wynajem wynosi obecnie około 75%, co oznacza występujące póki co wolne zasoby, jednak istnieją też IOB, które nie mają już wolnych przestrzeni, zatem rozwój i promocja takiej oferty może wpłynąć na jeszcze większe zainteresowanie takimi usługami – w przypadku tych instytucji przydatne byłyby instrumenty wsparcia rozwoju infrastruktury.

Obszarem, który warto rozwijać jest także specjalistyczne doradztwo dla firm, które ucierpiały wskutek ograniczeń wprowadzonych w związku z pandemią COVID-19. Zmniejszenie popytu czy zmiany w preferencjach klientów spowodowały, że firmy są zmuszone szukać nowych możliwości, np. nowych segmentów konsumentów czy nowych rynków geograficznych. Koniecznością może być także zmiana modeli biznesowych uwzględniających zarówno aktualne trendy rynkowe, jak i zmiany, jakie zaszły w systemach społeczno-gospodarczych w efekcie oddziaływania skutków pandemii COVID-19. W znaczący sposób wzrosła akceptacja dla zastosowania zdalnych form świadczenia usług przy wykorzystaniu narzędzi komunikacji elektronicznej (które zresztą też znacznie poprawiły swoje funkcjonalności). Stwarza to przed wielkopolskimi IOB możliwość świadczenia usług w szerszym niż dotąd geograficznym zakresie. Przydatnym narzędziem może okazać się oferta wirtualnych biur, niepowodująca konieczności znacznego inwestowania w infrastrukturę (przedsiębiorcy nie wynajmują bowiem fizycznej przestrzeni) – stanowi ona szansę na wspieranie działalności przedsiębiorstw nowopowstałych bądź mających niewielki staż

działalności, które nie bazują na bezpośredniej fizycznej obsłudze klientów (np. firm z branży e-commerce czy świadczących usługi B2B).

W kontekście kreowania przyszłej oferty IOB należy także mieć na uwadze głos przedsiębiorców, którzy zgłosili również swoje potrzeby w zakresie wsparcia udzielanego w IOB. Zaliczyli do nich dostęp do finansowania rozwoju usług, zakup środków trwałych i niematerialnych służących do produkcji i/lub świadczenia usług, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pracowników np. poprzez szkolenia, kursy, wyjazdy studyjne.

W kontekście pożądaných zmian w ofercie wielkopolskich IOB wydaje się, że konieczne jest zrezygnowanie ze świadczenia prostych usług świadczonych nieodpłatnie (np. udzielania prostego doradztwa marketingowego czy udostępniania informacji rynkowych). Są to usługi, które mogą być zastąpione samodzielną pracą przedsiębiorców. Być może rozwiązaniem byłoby zastąpienie ich ofertą szkoleniową. W każdym razie zasadniejsze wydaje się rozwijanie usług bardziej zaawansowanych, specjalistycznych. Ich zakres może być bardzo szeroki – odnosić się zarówno do działań marketingowych, jak i wspierania rozwoju innowacji. Ostatni z obszarów jest szczególnie pożądaný nie tylko z uwagi na konieczność przezwyciężania problemów związanych ze skutkami pandemii COVID-19, ale także ze względu na przyczynianie się do podnoszenia konkurencyjności wielkopolskich przedsiębiorstw. Innowacje mogą być sposobem na wypracowywanie przewagi rynkowej. Takie działanie będzie wymagało odpowiedniego podejścia do kształtowania wewnętrznych potencjałów wielkopolskich IOB. Świadczenie wyspecjalizowanych usług doradczych będzie bowiem wymagało dokonania inwestycji w kadrę pracowników, ale także zaplanowania swojego rozwoju w oparciu o dokumenty strategiczne.

Aspektem związanym z funkcjonowaniem IOB, na który warto zwrócić uwagę jest rola tych instytucji w rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w województwie wielkopolskim. Analiza oferty oraz rozmieszczenia wielkopolskich IOB wykazała ich skupienie w Poznaniu. W pozostałych podregionach, jakkolwiek działa mniej instytucji, to również są one skupione w podregionalnych ośrodkach wzrostu. Wynika to z gospodarczego znaczenia tych ośrodków, większej dostępności wykwalifikowanej kadry pracowników czy możliwości względnie łatwego dotarcia do danej instytucji z różnych części podregionu (lub regionu – w przypadku Poznania). Takie rozmieszczenie IOB świadczy o występowaniu zależności pomiędzy ich działalnością a poziomem rozwoju gospodarczego. Generalnie rzecz biorąc Wielkopolska jest wewnętrznie zróżnicowana pod względem liczby ludności, gęstości zaludnienia, rozwoju gospodarczego, poziomu bezrobocia itd. Najwyższym poziomem rozwoju wyróżnia się Poznań oraz podregion poznański które należą do najbardziej rozwiniętych gospodarczo obszarów Wielkopolski, zamieszkałych przez znaczną część ludności regionu. Oceniając wpływ działalności IOB na rozwój gospodarczy trzeba mieć na uwadze szerszy kontekst, bowiem trudno o wykazanie jednoznacznego i niebudzącego wątpliwości kierunku zależności polegającego np. na przyjęciu założenia, zgodnie z którym liczba i zakres działalności IOB są czynnikiem determinującym przedsiębiorczość czy rozwój innowacji. Takie zależności oczywiście istnieją i proste korelacje statystyczne mogą je pokazywać. Dodatkowa trudność polega na zasięgu oddziaływania wielkopolskich IOB – jak pokazało przeprowadzone badanie, w większości przypadków mają one zasięg ponadlokalny, co oznacza, że ich odbiorcy mogą pochodzić także z innych podregionów, a nawet spoza województwa. Niezależnie od powyższego występowanie wspomnianych wcześniej zależności pomiędzy występowaniem IOB

a rozwojem przedsiębiorczości potwierdzają chociażby dane dotyczące liczby przedsiębiorstw (por. tabela 22). Zgodnie z nimi to właśnie w centralnej części regionu, czyli na obszarze koncentracji IOB, liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności oraz liczba nowo zarejestrowanych podmiotów były najwyższe. Bez wątplenia działalność IOB miała wpływ na wartości analizowanych wskaźników, czego dowodzą wywiady przeprowadzone chociażby w podregionie leszczyńskim, gdzie dużym zainteresowaniem cieszyły się dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej, w pozyskiwaniu których aktywnie pomagały IOB. Tym niemniej siła i skala wpływu są trudne do jednoznacznego wykazania. Trudno bowiem przyjąć, że samo tylko wsparcie IOB wpłynęło na powstanie części przedsiębiorstw, ich założyciele brali z pewnością pod uwagę kontekst rynkowy (np. dostrzegli rosnący popyt na określone usługi czy niszę rynkową w określonym segmencie rynku).

Tabela 22. Wybrane wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim według podregionów (dane za 2020 rok)

Wskaźnik	Podregion					
	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	Poznań	poznański
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	108	104	116	96	223	146
Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych	5 090	5 361	4 426	2 811	7 893	6 669

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powyższa konstatacja nie przesądza o braku możliwości wykazania potrzeby inwestowania w rozwój IOB jako czynników stymulujących rozwój przedsiębiorczości oraz innowacyjności. Należy bowiem pamiętać, że zakres działalności przedsiębiorstw generuje zapotrzebowanie na różnorodne usługi (por. podrozdział 2.2). Im większa liczba przedsiębiorstw (również nowo powstających), tym większy potencjalny popyt na usługi wsparcia biznesu. W tym przypadku można powiedzieć o istnieniu współzależności – z jednej strony IOB mogą wpływać na rozwój przedsiębiorczości, a z drugiej przedsiębiorstwa dzięki temu mogą generować popyt na usługi wsparcia biznesu, w tym rozwoju innowacji. Nie należy bowiem zapominać również i o tym aspekcie charakterystycznym dla współczesnych gospodarek.

Wobec powyższego zasadnym jest traktowanie w dalszym ciągu wielkopolskich IOB jako istotnego narzędzia wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. **W celu rozwoju IOB oraz ich oferty rekomendowane jest podejmowanie, zarówno po stronie IOB, jak i Samorządu Województwa Wielkopolskiego, następujących działań:**

1. Stymulowanie rozwoju proinnowacyjnych usług IOB (w szczególności) w peryferyjnych podregionach Wielkopolski (tj. poza Poznaniem i podregionem poznańskim), poprzez:
 - zachęcanie IOB do rozwoju zakresu usług poprzez wprowadzanie oferty usług dostosowanych do potrzeb konkretnych branż czy przedsiębiorstw;
 - stymulowanie rozwoju w IOB usług doradczo-szkoleniowych w trybie zdalnym;
 - zachęcanie IOB do łączenia się w sieci oferujące zróżnicowane usługi wypracowywane na bazie potencjałów różnych instytucji;

- kierowanie funduszy rozwojowych do IOB z przeznaczeniem na ww. cele.
2. Promowanie wśród IOB możliwości ubiegania się o akredytację Ośrodków Innowacji nadawaną przez ministra właściwego do spraw gospodarki na wniosek spełniający kryteria formalne i merytoryczne.
 3. Stymulowanie IOB w kierunku rozwoju oferty mającej na celu wspieranie przedsiębiorstw z regionu w działaniach na rzecz budowania przewag konkurencyjnych oraz odbudowywania potencjału utraconego w efekcie oddziaływania gospodarczych skutków pandemii COVID-19. Działania mogłyby polegać na oferowaniu usług wspierających powstawanie/modyfikowanie produktów i usług, jak również zmiany modeli biznesowych.
 4. Zachęcanie IOB do łączenia potencjałów w ramach partnerstw (sieciowania usług) na rzecz wspierania przedsiębiorstw. Takie działania powodowałyby brak konieczności rozwijania dodatkowych usług, a w to miejsce dawałyby możliwość skupienia się na doskonaleniu już istniejącej oferty.
 5. Umożliwienie korzystania z dofinansowanych specjalistycznych szkoleń i kursów pozwalających kadrze pracowników IOB na podnoszenie kwalifikacji oraz nabywanie nowej wiedzy i umiejętności, w obszarach związanych z rozwojem zarówno przedsiębiorczości, jak i innowacji.

5. Załączniki

Kwestionariusz CAWI/CATI

Szanowni Państwo, uprzejmie prosimy o wypełnienie poniższego kwestionariusza dotyczącego działalności Państwa instytucji.

Część I. Charakterystyka instytucji

1. Nazwa instytucji:

2. Miejscowość/gmina:

3. Rodzaj instytucji:

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

1. Instytucja wsparcia przedsiębiorczości	2. Instytucja wsparcia innowacji	3. Pozabankowa instytucja finansowa
a) Inkubator przedsiębiorczości	a) Centrum innowacji	a) Fundusz pożyczkowy
b) Agencja rozwoju regionalnego i lokalnego	b) Centrum transferu technologii	b) Fundusz poręczeń kredytowych
c) Ośrodek wsparcia przedsiębiorczości	c) Inkubator technologiczny	c) Fundusz kapitału załączkowego
d) Centrum wspierania biznesu	d) Park technologiczny	d) Inny podmiot:
e) Izba gospodarcza/przemysłowa	e) Inny podmiot:	
f) Inny podmiot:		

4. Rok założenia instytucji:

5. Zasięg działania i zasięg odbioru oferty

	Zasięg działania (rozumiany jako założony zakres oddziaływania instytucji)	Zasięg odbioru (rozumiany jako rzeczywisty zakres oddziaływania instytucji)
a) Międzynarodowy		
b) Krajowy		
c) Ponadregionalny		
d) Regionalny		
e) Powiatowy		
f) Ponadlokalny		
g) Lokalny		

6. Forma organizacyjno-prawna:

- a) Spółka z o.o.
- b) Spółka akcyjna
- c) Samorząd gospodarczy
- d) Stowarzyszenie
- e) Fundacja
- f) Jednostka badawczo-rozwojowa
- g) Inna forma:

7. Źródła finansowania działalności instytucji w ciągu ostatnich 5 lat:

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Środki własne
- b) Dotacje krajowe
- c) Dotacje samorządów
- d) Środki UE
- e) Środki prywatne
- f) Granty
- g) Inne:

8. Znaczenie poszczególnych źródeł finansowania działalności instytucji

/ocenie są poddane odpowiedzi wskazane w pytaniu 6/

	Małe lub bardzo małe	Pośrednie	Duże lub bardzo duże	Trudno powiedzieć
a) Środki własne				
b) Dotacje krajowe				
c) Dotacje samorządów				
d) Środki UE				
e) Środki prywatne				
f) Granty				
g) Inne:				

9. Czy w latach 2016-2020 Państwa instytucja realizowała projekty finansowane ze środków WRPO 2014+?

- a) Tak, ile projektów?
- b) Nie → przejście do pytania 12

10. Wartość projektów

Wartość ogółem	Wartość dofinansowania UE

11. Jakie były efekty zrealizowanych projektów?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Rozwój specjalistycznych usług doradczo-szkoleniowych i projektowych
- b) Uzbrojenie terenów inwestycyjnych
- c) Organizacja projektów wspierających internacjonalizację wielkopolskich przedsiębiorstw
- d) Realizacja projektów łagodzących skutki pandemii COVID-19
- e) Rozwój usług prawnych i eksperckich ochrony patentowej
- f) Indywidualny mentoring inkubowanych
- g) Rozwój usług udostępnienia infrastruktury coworkingowej
- h) Pomoc dla firm w początkowej fazie działalności, które staną przed problemem rozwijania produkcji i sprzedaży
- i) Rozwój usług marketingowych, prawnych i księgowych dla nowopowstałych firm
- j) Zakup środków trwałych i niematerialnych służących produkcji i/lub świadczeniu usług
- k) Inne, jakie?.....

12. Czy Państwa instytucja opracowała dokument strategiczny, na podstawie którego prowadzi swoją działalność?

- a) Tak → przejście do pytania 15
- b) Nie

13. Z jakich powodów nie opracowaliście Państwo takiego dokumentu?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Nie było takiej potrzeby
- b) Oferujemy niewielki zakres usług
- c) Działamy od niedawna
- d) Z innego powodu:

14. Czy planujecie Państwo opracowanie takiego dokumentu w najbliższym czasie?

- a) Tak
- b) Nie
- c) Trudno powiedzieć

15. Czy Państwa instytucja współpracuje z innymi (pozagospodarczymi) podmiotami (w kraju i za granicą)?

- a) Tak, tylko z Polski
- b) Tak, zarówno z Polski, jak i zagranicą
- c) Nie → przejście do pytania 19

16. Z jakimi pozagospodarczymi podmiotami współpracuje Państwa instytucja?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Inkubator przedsiębiorczości
- b) Agencja rozwoju regionalnego i lokalnego
- c) Ośrodek wsparcia przedsiębiorczości
- d) Centrum wspierania biznesu
- e) Izba gospodarcza/przemysłowa
- f) Fundusz pożyczkowy
- g) Fundusz poręczeń kredytowych
- h) Fundusz kapitału zaangażowanego
- i) Inny podmiot:.....

17. W jakich obszarach odbywa się ta współpraca?

- a) Wymiana informacji
- b) Konsultacje
- c) Doradztwo
- d) Udoskonalanie oferty
- e) Realizacja wspólnych projektów
- f) Inne, jakie?.....

18. Jaka jest skala (zasięg) współpracy?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Międzynarodowy
- b) Krajowy
- c) Ponadregionalny

- d) Regionalny
- e) Powiatowy
- f) Ponadlokalny
- g) Lokalny

Część II. Charakterystyka oferty

19. Jakiego rodzaju usługi świadczy Państwa instytucja?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

Usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości	Usługi w zakresie wsparcia innowacji
Szkolenia i doradztwo	
a) Przedsiębiorczość, tworzenie firmy	a) Przedsiębiorczość i tworzenie firm
b) Dostęp do funduszy UE	b) Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego
c) Opracowanie planu biznesowego, modelu biznesowego	c) Dostęp do funduszy UE
d) Księgowość, rachunkowość	d) Prawo gospodarcze
e) Finanse i podatki	e) Badania rynku i marketing
f) Analiza rynku i marketing	f) Księgowość i rachunkowość
g) Zarządzanie zasobami ludzkimi	g) Finanse i podatki
h) Zarządzanie biznesem	h) Informacja technologiczna i patentowa
i) Prawo gospodarcze	i) Ochrona własności intelektualnej
j) Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	j) Pośrednictwo kooperacyjne
k) Wdrażanie nowych usług i produktów	k) Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa
l) Ochrona własności intelektualnej	l) Wdrażanie nowych produktów i technologii
m) Pośrednictwo kooperacyjne	m) Zarządzanie jakością
Inne usługi	
n) Akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	n) Przygotowanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy kapitału startowego
o) Przygotowywanie wniosków dotacyjnych i pomoc w zdobywaniu funduszy	o) Audyt innowacyjności i technologiczny
p) Pożyczki dla rozpoczynających działalność	p) Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm
q) Pożyczki dla firm	q) Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy
r) Szkolenia, doskonalenie zawodowe bezrobotnych i poszukujących pracy	r) Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii
s) Usługi proinnowacyjne	s) Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja
t) Aktywizacja środowisk lokalnych	t) Analiza rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu
	u) Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania
Usługi najmu	
u) Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej	v) Wynajem powierzchni biurowej i laboratoryjnej
v) Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej	w) Wynajem powierzchni magazynowej/produkcyjnej
w) Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych	x) Wynajem sal konferencyjnych i szkoleniowych
x) Inne usługi:	y) Inne usługi:

20. Czy w ciągu ostatnich 5 lat wprowadzano jakieś zmiany w ofercie Państwa instytucji?

- a) Tak, wyłącznie w związku z pandemią COVID-19
- b) Tak, ale bez związku z pandemią COVID-19
- c) Tak, zarówno w związku, jak i bez związku z pandemią COVID-19
- d) Nie → przejście do pytania 22

21. Jakiego rodzaju to były zmiany?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Wprowadzono nowe usługi realizowane samodzielnie, jakie?.....
- b) Wprowadzono nowe usługi realizowane w kooperacji z innymi podmiotami krajowymi, jakie?.....
- c) Wprowadzono nowe usługi realizowane w kooperacji z innymi zagranicznymi instytucjami, jakie?.....
- d) Wyodrębniono pakiet usług, w których specjalizuje się instytucja
- e) Zmieniono pakiet usług, w których specjalizuje się instytucja
- f) Inne zmiany:

22. Czy planujecie Państwo wprowadzenie tego rodzaju zmian w przyszłości?

- a) Tak
- b) Nie → przejście do pytania 25
- c) Trudno powiedzieć → przejście do pytania 25

23. Jakiego rodzaju to będą zmiany?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Wprowadzenie nowych usług realizowanych samodzielnie, jakich?.....
- b) Wprowadzenie nowych usług realizowanych w kooperacji z innymi podmiotami krajowymi, jakich?.....
- c) Wprowadzenie nowych usług realizowanych w kooperacji z innymi zagranicznymi instytucjami, jakich?.....
- d) Wyodrębnienie pakietu usług, w których specjalizuje się instytucja
- e) Zmiana pakietu usług, w których specjalizuje się instytucja
- f) Inne zmiany:

24. W jakiej perspektywie czasowej są planowane zmiany?

- a) W ciągu najbliższych kilku miesięcy (jeszcze w 2021 roku)
- b) W ciągu najbliższych 2 lat
- c) W ciągu najbliższych 3 do 5 lat
- d) W perspektywie dłuższej niż 5 lat

25. Czy korzystanie z Państwa usług jest odpłatne?

- a) Wszystkie usługi są świadczone odpłatnie
- b) Część usług jest świadczona odpłatnie
- c) Świadczymy wszystkie usługi nieodpłatnie (organizacja non profit)

26. Proszę o wskazanie, które z usług są świadczone odpłatnie, a które nieodpłatnie?

/w tabeli wyświetlają się usługi wskazane w pytaniu 19/

	Całkowita odpłatność	Częściowa odpłatność	Brak odpłatności
.....			
.....			
.....			

27. Które z oferowanych przez Państwa usług cieszą się największym zainteresowaniem?

/wyświetlają się usługi wskazane w pytaniu 19/

- a)
- b)
- c)

+ opcje odpowiedzi:

- Wszystkie usługi cieszą się równomiernym zainteresowaniem
- Trudno powiedzieć

28. Kto jest odbiorcą świadczonych przez Państwa usług?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Samozatrudnieni
- b) MŚP
- c) Duże przedsiębiorstwa
- d) Organizacje i stowarzyszenia
- e) Instytucje publiczne
- f) Osoby prywatne
- g) Osoby bezrobotne
- h) Osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą
- i) Absolwenci/młodzież
- j) Inni odbiorcy:

29. Proszę o wskazanie, ilu klientów z każdej grupy obsłużyliście Państwo w latach 2016-2020?

/w tabeli wyświetlają się usługi wskazane w pytaniu 28/

	Liczba klientów
.....	
.....	
.....	

30. Jakie były efekty Państwa działalności prowadzonej w latach 2016-2020?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Liczba patentów:
- b) Liczba projektów związanych z komercjalizacją wiedzy:
- c) Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw:
- d) Liczba wspartych przedsięwzięć:
- e) Liczba przedsięwzięć proeksportowych:
- f) Inne:

31. Jakie jest znaczenie świadczonych przez Państwa usług dla rozwoju i efektywności regionalnych inteligentnych specjalizacji?

/w tabeli wyświetlają się usługi wskazane w pytaniu 19/

	Bardzo duże znaczenie	Duże znaczenie	Umiarkowane znaczenie	Małe znaczenie	Bardzo małe znaczenie	Trudno powiedzieć
.....						
.....						
.....						

32. Proszę o określenie stopnia wykorzystania infrastruktury, którą dysponuje Państwa instytucja

		Nie dotyczy
Całkowita powierzchnia użytkowa m ²	
Powierzchnia przeznaczona pod wynajem m ²	
Udział powierzchni wynajętej przez podmioty gospodarcze w ogólnej powierzchni przeznaczonej pod wynajem %	

33. W jaki sposób Państwa instytucja promuje swoją ofertę?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Udział w imprezach targowo-wystawienniczych
- b) Ogłoszenia w serwisach internetowych i czasopismach branżowych
- c) Udział w konferencjach, seminariach, spotkaniach branżowych
- d) Materiały reklamowe
- e) Artykuły w mediach internetowych
- f) Serwisy społecznościowe (np. Facebook, Twitter)
- g) Bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwami
- h) Inne kanały komunikacji:

34. Czy Państwa instytucja monitoruje jakość swojej oferty?

- a) Tak
- b) Nie, dlaczego? → przejście do pytania 36

35. W jaki sposób prowadzony jest monitoring?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Analiza wskaźników projektowych
- b) Badania zapotrzebowania na nowe rodzaje usług
- c) Ocena jakości oferty przez klientów
- d) Inne:

Część III. Potencjał kadrowy

36. Ilu pracowników zatrudnia Państwa instytucja?

Zatrudnieni na etacie	Personel okresowy – pracownicy zewnętrzn, np. ekspert, konsultant

37. Czy Państwa instytucja inwestuje w rozwój kadry pracowników?

- a) Tak
- b) Nie, dlaczego? → przejście do pytania 39

38. Jakie formy podnoszenia kompetencji i kwalifikacji są stosowane?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	W ogóle
a) Szkolenia zewnętrzne					
b) Szkolenia wewnętrzne					
c) Planowanie i realizacja indywidualnych karier zawodowych					
d) Kursy, seminaria, studia podyplomowe					
e) Coaching					
f) Inne metody:					

Część IV. Bariery prowadzenia działalności oraz potrzeby instytucji otoczenia biznesu

39. Jakiego rodzaju bariery dla swojej działalności Państwo identyfikujecie?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Bariery finansowe
- b) Niewielki popyt na oferowane usługi
- c) Niedopasowanie oferty do potrzeb rynku
- d) Niedostatecznie wykwalifikowana kadra pracowników
- e) Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i baza lokalowa
- f) Przyzwyczajenie przedsiębiorstw do nieodpłatnych form wsparcia
- g) Inne:

40. Jaki wpływ na Państwa działalność mają wskazane bariery?

/W tabeli wyświetlają się bariery wskazane w pytaniu 39/

	Bardzo duży	Duży	Umiarkowany	Mały	Bardzo mały	Trudno powiedzieć
.....						
.....						
.....						

41. Jakiego rodzaju wsparcia potrzebuje Państwa instytucja?

/możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi/

- a) Dostępu do finansowania rozwoju usług
- b) Możliwości rozbudowy infrastruktury, jakiej?.....
- c) Możliwości zatrudnienia specjalistów, w jakich dziedzinach?.....
- d) W zakresie pozyskania terenów inwestycyjnych
- e) W zakresie zakupu środków trwałych i niematerialnych służących produkcji i/lub świadczeniu usług
- f) W zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadry pracowników (kursy, szkolenia, wyjazdy studyjne itp.)
- g) Inne, jakie?.....

Scenariusz TDI

1. Z jakiego rodzaju usług instytucji otoczenia biznesu Państwo korzystaliście? Jakie cele chcieliście Państwo osiągnąć decydując się na skorzystanie z tych usług?
2. Jak oceniacie Państwo jakość usług, z których korzystaliście? Czy oferta była zgodna z Państwa potrzebami? Jeśli nie – dlaczego? Jak oceniacie Państwo poszczególne elementy oferty instytucji, z którą współpracowaliście? Proszę odnieść się do takich aspektów jak: infrastruktura techniczna, terminowość realizacji, kompetencje pracowników, ceny usług itp. Jakich konkretnie zmian oczekivalibyście w przyszłości?
3. Czy orientują się Państwo w obecnej ofercie instytucji otoczenia biznesu w Wielkopolsce? Jeśli tak – czy odpowiada ona Państwa potrzebom? W jakim zakresie powinny zostać dokonane zmiany?
 - Czy oferta instytucji wsparcia biznesu odpowiada potrzebom, w tym potrzebom jakie powstały w efekcie wystąpienia pandemii COVID-19?
 - Które z usług szczególnie zwracają Państwa uwagę? Dlaczego?
 - Jakie zmiany są potrzebne, aby oferta bardziej odpowiadała Państwa potrzebom?
4. Co przesądziło o wyborze przez Państwa przedsiębiorstwo konkretnej oferty? Jakie znaczenie w tym procesie miały cechy oferty, a jakie lokalizacja instytucji otoczenia biznesu?
5. Jakie korzyści osiągnęliście Państwo w wyniku współpracy z IOB?
6. Czy Państwa przedsiębiorstwo korzystało także z oferty instytucji otoczenia biznesu zlokalizowanych poza granicami Wielkopolski? Jeśli tak – z czego wynikała taka decyzja? Prosimy o podanie nazwy i lokalizacji instytucji otoczenia biznesu spoza Wielkopolski, z której oferty Państwo korzystaliście.

Wykaz źródeł

- Bank Pekao SA, Gospodarka w czasach pandemii. Spojrzenie sektorowe na bazie pierwszych doświadczeń globalnych, 2020.
- Bąkowski A., Mażewska M. (red.) Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2018, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań/Warszawa 2018.
- Bąkowski A., Mażewska M. (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2014, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań/Warszawa 2015.
- Buko J. (red.), Otoczenie instytucjonalne jako stymulator procesów B+R i innowacji w gospodarce – SOOIPP Annual 2012, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty naukowe nr 717, Ekonomiczne Problemy Usług nr 93, t.4, Szczecin 2012.
- Burdecka W., Instytucje otoczenia biznesu, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004.
- Cebulak J., Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wspomagający rozwój przedsiębiorczości w woj. podkarpackim, Przedsiębiorczość – Edukacja, 5/2009, Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, s. 200.
- Chądzyński J., Innowacje, sieci i środowisko innowacyjne a rozwój terytorium, [w:] Zrozumieć terytorium. Idea i praktyka, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2013, s. 129-146.
- Chmieliński P., Gospodarowicz M., Wasilewski A., Oliński M., Instytucje otoczenia biznesu działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich – diagnoza, kierunki, rekomendacje, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2015.
- Cieślik J., Internacjonalizacja młodych innowacyjnych firm, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Cieślik J., Nikk K., Wsparcie internacjonalizacji młodych innowacyjnych firm przez instytucje otoczenia biznesu, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Dąbrowska E. (red.), Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na usługi świadczone przez instytucje otoczenia biznesu w regionie podlaskim, ekspertyza wykonana na zlecenie Podlaskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego, Białystok 2015.
- Dąbrowska E., Halbersztadt W., Współpraca inwestorów wysokiego ryzyka z ośrodkami innowacji, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Dębska E., Wielopłaszczyznowa współpraca jako szansa rozwoju małych i średnich firm rodzinnych, Handel wewnętrzny, 4(357), 2015.
- Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2017.
- Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2019.
- Diagnoza i trendy rozwojowe dolnośląskiej inteligentnej specjalizacji Mobilność przestrzenna, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2019.
- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej województwa wielkopolskiego 2019, WROT, Poznań 2019.

- Domańska A., Przyczyny i efekty współpracy przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia* 47/2, Lublin 2013,
- Dominiak J., Rola otoczenia biznesu w rozwoju regionalnym w Polsce, *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, Nr 22, 2013.
- Dominiak J., Rola otoczenia biznesu we wspieraniu przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki. Przykład Wielkopolski, *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 12/2016.
- Dorożyński T., Instytucje otoczenia biznesu a rozwój przedsiębiorstw – ujęcie regionalne, *Zarządzanie i Finanse*, nr 1/2013.
- Dorożyński T., Urbaniak W. Rola instytucji otoczenia biznesu we wspieraniu inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim, [w:] J. Świerkocki (red.), *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2011.
- Dorożyński T., Urbaniak W., Rola instytucji otoczenia biznesu w przyciąganiu inwestorów zagranicznych w regionie łódzkim, *Studia Prawno-Ekonomiczne*, t. LXXXV, 2012.
- Ecorys Polska Sp. z o.o. i Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, Ocena wpływu działalności instytucji otoczenia biznesu na rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie mazowieckim. Raport końcowy, badanie wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2012.
- Ewaluacja projektu „Internacjonalizacja gospodarcza przedsiębiorstw z regionu łódzkiego poprzez dedykowane działania promocyjne i terytorialny marketing gospodarczy”, ASM – Centrum Badań i Analiz rynku na zlecenie Urzędu Miasta Łodzi, Łódź 2019.
- Gęca B., Rola instytucji w rozwoju regionu wielkopolskiego, *Zarządzanie i Finanse*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2013.
- Głodek P., Pietras P., Finansowanie komercjalizacji technologii i przedsięwzięć innowacyjnych opartych na wiedzy, *Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości*, Warszawa 2011.
- <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/osrodki-innowacji> (dostęp: 10.06.2021 r.).
- <https://www.parp.gov.pl/component/grants/grants/proinnowacyjne-uslugi-iob-dla-msp> (dostęp: 10.06.2021 r.).
- <https://www.sooipp.org.pl/audyty-oiip> (dostęp: 10.06.2021 r.).
- <https://www.sooipp.org.pl/standardy-dzialaniaoiip> (dostęp: 10.06.2021 r.).
- Kijeńska-Dąbrowska I., Lipiec K. (red.), *Rola akademickich ośrodków innowacji w transferze technologii*, Warszawa 2012.
- Klamut M., Uwarunkowania podnoszenia konkurencyjności regionów w Polsce, [w:] W. Kosiedowski (red.), *Konkurencyjność gospodarcza regionu w warunkach nowego ustroju terytorialno-administracyjnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2000, s. 289, 290.
- Kołodziejczyk D., Wpływ Specjalnych Stref Ekonomicznych (SSE) na spójność terytorialną regionu, *Roczniki Polish Association of Agricultural Economists and Agribusiness – Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA)*, vol. 2018(3).
- Kornecki J., Kowalczyk A. (red.), *Badanie potencjału dolnośląskich organizacji otoczenia biznesu w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych*, badanie wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2010.
- Koszałka J., *Monitoring zapotrzebowania na usługi i kształtowanie oferty ośrodka innowacji*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Kotra J., Książek E., Tórz A., Mażewska M., Matusiak K., Kowalak B., Spyra M., Wdowiarz-Bilska M., Zasiadły M., *Strategiczne obszary rozwoju parków technologicznych*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019.
- Książek E., Pruvot J.-M., Budowa sieci współpracy i partnerstwa dla komercjalizacji wiedzy i technologii, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Łach K., Efekt dźwigni finansowej a struktura źródeł finansowania przedsiębiorstw w Polsce w latach 2005-2018, Polityki europejskie, Finanse i marketing, 23(72), 2020.
- Ładysz J., Dysproporcje wewnątrzregionalne w rozmieszczeniu instytucji otoczenia biznesu na przykładzie województwa dolnośląskiego, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Nr 34 (2), 2020.
- Matejun M., Wewnętrzne bariery rozwoju firm sektora MSP, [w:] S. Lachiewicz (red.), Zarządzanie rozwojem organizacji, Tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007.
- Matusiak K.B. (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Mażewska M., Matusiak K., Banisch R., Budowa skutecznego otoczenia innowacyjnego biznesu, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Mażewska M., Milczarczyk A. (red.), Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji. Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Warszawa/Poznań 2013.
- Mażewska M., Nowak N., Mazurkiewicz S., Współpraca ośrodków innowacji z administracją publiczną, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Nowakowska A., Inteligentne specjalizacje regionalne – nowa idea i wyzwanie dla polityki regionalnej, [w:] E. Pancer-Cybulska, E. Szostak (red.) Unia Europejska w 10 lat po największym rozszerzeniu, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015.
- Ochoa Siguencia L., Gródek-Szostak Z., Chęcińska-Kopiec A., Działalność instytucji otoczenia biznesu w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorstw instrumentami przemysłu spotkań, Ekonomiczne Problemy Turystyki, Nr 2/42, 2018.
- Osiadacz J., Ollivere G., 2011. Budowa pakietu usług proinnowacyjnych w centrach transferu technologii, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wrocław/Sunderland.
- Płoszaj A., Sieci instytucji otoczenia biznesu, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2013.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Opis uniwersalnych kompetencji menadżerskich, Warszawa 2019.
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030), Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Poznań 2020.
- Strategia Produktywności 2030 – projekt (wer. 29.09.2020), Ministerstwo Rozwoju.
- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Poznań 2020.
- Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, ekspertyza wykonana na zlecenie WROT, Poznań 2015.
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych wersja 4.15 z dnia 27 maja 2021 r.
- Wojtyra B., Funkcjonowanie lokalnych stref aktywności gospodarczej na obszarach wiejskich województwa wielkopolskiego, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, nr 30, 2016.

- Wójcik-Karpacz A., Rudawska J., Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości w Polsce, [w:] A. Flasińska, A. Śliwka, Imperatyw przedsiębiorczości a odpowiedzialność przedsiębiorcy, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2016.
- Wściubiak Ł., Bariery działalności patentowej małych i średnich przedsiębiorstw high-tech w Polsce, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie 2016 (3).
- Zeman-Miszewska E., Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości, Prace Naukowe AE we Wrocławiu, 1116, Wrocław 2006.